

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**GÖLCÜK'TE 17 AĞUSTOS 1999 DEPREMİ
SONRASINDA KURULAN YENİ YERLEŞİM
ALANLARININ ŞEHRİN GELİŞMESİNE
ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali DURMAZ

Enstitü Anabilim Dalı: Coğrafya

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Meryem HAYIR

TEMMUZ-2008

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GÖLCÜK'TE 17 AĞUSTOS 1999 DEPREMİ
SONRASINDA KURULAN YENİ YERLEŞİM
ALANLARININ ŞEHRİN GELİŞMESİNE
ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali DURMAZ

Enstitü Anabilim Dalı: Coğrafya

Bu tez 25/07/2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd.Doc.Dr. Meryem HAYIR

Yrd.Doc.Dr. Ali YİĞİT

Yrd.Doc.Dr. Mahnaz GÜMRÜKÇÜOĞLU

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Uyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Uyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ali DURMAZ

02.05.2008

ÖNSÖZ

“Gölcük’te 17 Ağustos 1999 Depremi Sonrasında Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Şehrin Gelişimine Etkileri” adını taşıyan bu çalışmanın konusu depremden sonra Gölcük’te oluşan yeni yerleşim alanlarını belirlemek ve oluşan bu yeni yerleşim alanlarının sosyo-ekonomik özelliklerini incelemektir.

Tez çalışmam Sakarya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmiştir.

Lisansüstü tez çalışmamda danışmanlığımı üstlenerek, tez çalışmasının konusunun belirlenmesinden itibaren, çalışmalarımın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocam Yrd. Doc. Dr. Meryem HAYIR’a teşekkür ederim.

Ayrıca lisans üstü eğitimimde katkıları olan Coğrafya Bölüm Başkanı Sayın Hocam Yrd. Doc. Dr. Cercis İKİEL’e ve Sayın Hocam Yrd. Doc. Dr. Ali YİĞİT’e teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olup, bana sürekli destek veren eşim Canan ve oğlum Alperen’e teşekkürü bir borç bilirim.

Ali DURMAZ

02.05.2008

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
ŞEKİL LİSTESİ.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	viii
HARİTA LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	x
SUMMARY.....	xi
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: GÖLCÜKTE NÜFUS VE YERLEŞMENİN GENEL ÖZELLİKLERİ	8
1.1. Nüfus ve Yerleşmeyi Etkileyen Faktörler.....	8
1.1.1. Doğal Faktörler.....	9
1.1.2. Beşeri ve İktisadi Faktörler.....	22
1.2. Kır Yerleşmeleri ve Nüfus.....	23
1.3. Şehir Yerleşmeleri ve Nüfus.....	24
BÖLÜM 2: GÖLCÜK’TE DEPREMSELLİK.....	28
2.1. 17 Ağustos 1999 Depremi ve Özellikleri.....	30
2.2. 17 Ağustos 1999 Depreminin Nüfus ve Yerleşmeye Etkileri.....	34
BÖLÜM 3: DEPREM SONRASI KURULAN YENİ YERLEŞİM ALANLARI	36
3.1. Yeni Yerleşim Alanlarının Belirlenmesinde Etkili Olan Faktörler.....	36

3.1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Gerekçeler.....	37
3.1.2. Kurumsal Gerekçeler	39
3. 1. 3. Bireysel Faktörler.....	43
3.2. Gölcük'te Gelişen Yeni Yerleşim Alanları.....	43
3.2.1 Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Araştırma Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi.....	45
3.2.2 Şirinköy kalıcı yerleşmesi.....	77
3.2.3. Şirinköy Köy Yerleşmesi.....	86
3.2.4. Şirinköy Kalıcı Konut Alanının Sosyoekonomik Açından Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi:.....	87
3.2.5. Saraylı-Örcün Kalıcı Konutları.....	91
3.2.6. Saraylı Köy Yerleşmesi.....	94
3.2.7. Örcün Köy Yerleşmesi.....	97
3.2.8. Saraylı Kalıcı Konut Alanının Sosyo-ekonomik Açından Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi	97
TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	102
KAYNAKLAR.....	107
EKLER.....	113
ÖZGEÇMİŞ.....	116

KISALTMALAR

DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KAF	: Kuzey Anadolu Fay Hattı
Lt	: Litre
MAM	: Marmara Araştırma Merkezi
MS	: Milattan Sonra
MTA	: Maden Tetkik Arama
PUB	: Başbakanlık Proje Uygulama Birimi
Sn	: Saniye
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1 : Yıllık ortalama, en yüksek ve en düşük sıcaklıkların aylara dağılımı.....	16
Şekil 2 : Gölcükte aylık ortalama yağış grafiği.....	17
Şekil 3 : Gölcükte yıl içerisinde genel hava durumu.....	17
Şekil 4 : Gölcükte rüzgârın yıl içinde esme yönleri (Esme Sayısı).....	18
Şekil 5 : Gölcükte rüzgârın yıl içinde esme yönleri (Esme Hızı).....	18
Şekil 6 : Gölcükte ortalama oransal nem grafiği.....	19
Şekil 7 : Gölcük'te arazi kullanımı.....	21
Şekil 8 : Aile reisinin eğitim durumu.....	45
Şekil 9 : Aile reisinin mesleği.....	46
Şekil 10 : Ankete katılanların ailedeki konumu.....	47
Şekil 11: Anket uygulanan kişilerin cinsiyet yapısı.....	47
Şekil 12: Anket uygulanan kişilerin medeni durumları.....	48
Şekil 13: Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların yaş gruplarına dağılımı.....	49
Şekil 14: Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların doğum yerleri.....	49
Şekil 15: Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların eğitim durumu.....	50
Şekil 16: Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların sahip olduğu meslek dalı.....	51
Şekil 17: Araştırma sonuçlarına göre konutta yaşayan kişi sayısı.....	51
Şekil 18: Anket uygulanan konutlarda yaşayanların özel araç sahipliği.....	52
Şekil 19: Günlük ihtiyaçlarında kullanılan ulaşım araçları	53
Şekil 20: Ev ve iş yeri arasında harcanan zaman	53
Şekil 21: Oturulan konutun özelliği	54
Şekil 22: Oturulan konutun metre karesi	55

Şekil 23: Oturulan konutun aitlik durumu	56
Şekil 24: Anket uygulanan konutlarda aylık kira tutarları	57
Şekil 25: Kişilerin buldukları konuta yerleşme zamanı	57
Şekil 26: Daha önce ev sahibi olma durumu	58
Şekil 27: Deprem esnasında ikamet edilen evlerinin hasar durumu	59
Şekil 28: Deprem esnasında ikamet edilen yer	60
Şekil 29: Daha önce oturulan konutun türü	60
Şekil 30: Yerleşim alanından memnuniyet durumu	61
Şekil 31: Apartman komşularıyla görüşme sıklığı	61
Şekil 32: Daha önce oturdukları yerle ilişkileri	62
Şekil 33: Bölgenin yeni yerleşime uygunluğu	63
Şekil 34: Konut bölgesini tercih etmede iş yerine olan yakınlığın etkisi.....	63
Şekil 35: Konut bölgesini tercih etmede depreme karşı güvenli olmasının etkisi...	64
Şekil 36: Konut bölgesini tercih etmede binaların kullanışlı ve konforlu olmasının etkisi.....	65
Şekil 37: Konut bölgesini tercih etmede çevre düzenlemesi yapılmış modern bir kent olmasının etkisi.....	65
Şekil 38: Konut bölgesini tercih etmede yoğunluğun az sakin bir yer olmasının etkisi.....	66
Şekil 39: Konut bölgesini tercih etmede konut maliyetinin ucuz ödemelerin kolay olmasının etkisi.....	66
Şekil 40: Konut bölgesini tercih etmede başka bir bölgede ev alma imkanlarının olmamasının etkisi.....	67

Şekil 41: Konut bölgesini tercih etmede kalıcı konutlarda hak sahibi olmanın etkisi.....	68
Şekil 42: Şirinköy yeni yerleşim alanında karşılaşılan alt yapı, çevre ve sahip olunan imkanların eksikliğinin önem derecesine göre sıralanması...	68
Şekil 43: Saraylı yeni yerleşim alanında karşılaşılan alt yapı, çevre ve sahip olunan imkanların eksikliğinin önem derecesine göre sıralanması..	69
Şekil 44: Oturulan konutta oturmaya devam etme isteği	70
Şekil 45: Yerleşim alanından taşınma gerekçesi	70
Şekil 46: Taşınmak istenen yerin özelliği	71
Şekil 47: Gelecekte oturulmak istenen konutun türü	71
Şekil 48: Şirinköy kalıcı konutlarında ikamet edenlerin deprem sonrası Gölcük'te sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda meydana gelen değişiklikler konusunda görüşleri.....	72
Şekil 49: Saraylı kalıcı konutlarında ikamet edenlerin deprem sonrası Gölcük'te sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda meydana gelen değişiklikler konusunda görüşleri.....	73
Şekil 50: Yeni yerleşim alanlarının uydu görüntüsü.....	79
Şekil 51: Çalışma alanında özel kooperatifler ve TOKİ tarafından inşa edilen konutlardan bir görüntü.....	82
Şekil 52: Şirin Tepe'de özel bir firma tarafından inşa edilen konutlardan bir görüntü.....	82
Şekil 53: Şirinköy ve İpekyolu mahallelerinde TOKİ tarafından inşa edilen konutlardan bir görüntü.....	83
Şekil 54: İpekyolu mahallesinde yer alan Gölcük Belediyesi tarafından yapıлып kullanmak isteyenlere kiralanmış hobi bahçelerinden bir görüntü.....	84
Şekil 55: Şirinköy mahallesinde yer alan ve kalıcı konutlarla birlikte inşa edilmiş olan Şirinköy Sağlık Ocağı	85

Şekil 56: Şirinköy Kalıcı konutları ve köy yerleşmesinin birbiriyle iç içe geçtiği alanın bir görüntüsü.....	85
Şekil 57: Gölcük Meslek Yüksek Okulu.....	93
Şekil 58: Kapalı Spor Salonu.....	93
Şekil 59: Yunus Emre Mahallesinde bulunan iş merkezlerinden bir görüntü.....	94
Şekil 60: Saraylı Köyünde bulunan hımış tekniğiyle inşa edilmiş tarihi bir ev.....	95

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Gölcükte yetiştirilen ürünler ve miktarları.....	20
Tablo 2: Gölcük'e ait arazi kullanımı.....	21
Tablo 3: Küçük Sanayi Sitesinde Yer Alan İş Kolları ve sayıları.....	26
Tablo 4: 17 Ağustos 1999 Depremi Şiddet Değerleri.....	32
Tablo 5: 1999 Depreminde ölü ve yaralı sayıları.....	32
Tablo 6: 17 Ağustos 1999 Depreminin oluşturduğu hasarın illere göre durumu.....	33
Tablo 7: Son 100 yıl içinde çalışma alanı çevresinde meydana gelen büyük depremler ve sonuçları.....	35
Tablo 8: Yerleşim yerini tercih etmede konut büyüklüğünün memnuniyete etkisi(%).....	74
Tablo 9: Yerleşim yerinde ikamet edenlerin memnuniyetinin konut özelliğine göre dağılımı (%).....	74
Tablo 10: Eğitim olanaklarının memnuniyet üzerine etkisi (%).....	75
Tablo 11: Yeni yerleşim alanlarındaki alışveriş olanaklarının memnuniyet üzerindeki etkisi (%).....	75
Tablo 12: Yeni yerleşim alanında oturmaktan memnun olmayanların gerekçeleri (Kişi Adet).....	76
Tablo 13: Şirinköy yeni yerleşim alanında yapılan kalıcı konut bölgesindeki arazi kullanım durumu.....	80
Tablo 14: Şirinköy kalıcı konutlarındaki konut tipleri.....	81

HARİTA LİSTESİ

Harita 1: Çalışma Alanın Lokasyon Haritası.....	5
Harita 2: Kocaeli Jeoloji Haritası.....	12
Harita 3: Gölcük topoğrafya haritası.....	15
Harita 4: Kocaeli ili yerleşime uygunluk haritası.....	42
Harita 5: Gölcük İmar Planı.....	44

Tezin Başlığı: Gölcük'te 17 Ağustos 1999 Depremi Sonrasında Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Şehrin Gelişmesine Etkileri	
Tezin Yazarı: Ali DURMAZ	Danışman: Yrd. Doç. Dr. Meryem HAYIR
Kabul Tarihi: 25 07 2008	Sayfa Sayısı: X(önkısım)+113(tez)+3(ek)
Anabilim Dalı: Coğrafya	
17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi, Gölcük'te çok büyük bir yıkıma yol açmıştır. Deprem esnasında birçok bina yıkılırken, binlerce insanımız hayatını kaybetmiştir. Deprem sonrasında bölgede çalışma ve inceleme yapan kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan deprem raporları ışığında, Gölcük merkezinin birinci derece deprem sahası üzerinde bulunduğu ve zemin bakımından yerleşmeye uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle Gölcükte 1999 depreminde ev ve iş yerleri tamamen yıkılan veya oturulamayacak derecede hasar gören binlerce insan için, daha önce oturdukları alanlardan farklı, zemin bakımından daha güvenli yerleşim alanları araştırılmış ve belirlenen alanlara kalıcı konutlar inşa edilmiştir. Bölgede bu gün binlerce insanın yaşadığı, yeni yerleşim alanları oluşmuştur. Bu tezde Gölcük'te deprem sonrasında kurulan yeni yerleşim alanları incelenmiştir. Bu yerleşim yerlerinin yapısını anlaya bilmek için, bu inceleme yapılmadan önce, ilk olarak Gölcük'te nüfus ve yerleşmenin genel özelliklerinden bahsedilmiştir. Gölcük ülkemizde deprem olma riskinin en yüksek olduğu yerleşme alanlarından biridir. Bu nedenle tezin ikinci, bölümünde Gölcük'ün depremselliği hakkında bilgi verilmiştir. Tezimin üçüncü bölümünde ise, deprem sonrasında Gölcükte kurulan yeni yerleşim yerleri ele alınarak araştırılmıştır. Bu bölümde, ilk önce yerleşim yerlerinin oluşmasındaki jeolojik ve jeomorfolojik gerekçeler ile bireysel ve kurumsal faktörler ele alınmıştır. Ardından çalışma alanında yapılan kalıcı konutlar ile bireysel tercihler sonucunda ortaya çıkan yeni yerleşmeler ele alınmıştır. Yeni yerleşim alanları incelenirken, anket, mülakat ve yerinde gözlem yöntemleri uygulanmıştır.	
Anahtar kelimeler: Gölcük, Deprem, Nüfus, Kalıcı Konutlar, Yerleşimde Değişim	

Title of Thesis: The Effects of New Settlement Areas On The Development Of Gölcük After Earthquake of 17 August 1999	
Author: Ali DURMAZ	Supervisor : Assist. Prof. Dr. Meryem HAYIR
Date : 25 07 2008	Nu.Of. Pages : X(pre text)+113(main b.)+3(app.)
Department : Geography	
The earthquake in Gölcük on 17 August 1999 caused a big damage in Gölcük. Many buildings collapsed and thousands of people died because of the earthquake. The foundations and the institutions that made researches in the region after the earthquake declared that the city centre of Gölcük is located on the first degree earthquake zone and it is not appropriate for settlement. Therefore, the government research more secured areas related to ground for from the city centre for thousands of people who lost their home because of the earthquake. Then, they constructed secured houses in these places. Thus, new settlement areas are constructed in these areas. In these thesis, the new settlement areas which are constructed in Gölcük after earthquake of August 1999 are investigated. Firstly general characteristics of population and allocation in Gölcük are expressed to understand consruction of the new enclaves. Gölcük is one of the most riskful regions in our country that has the possibility of having earthquake. Therefore, in the second part of the thesis an information is given about it. In the third section the new settlement areas constructed in Gölcük after erthquake are expressed. The geological and geomorphologic reasons and individual and institutional factors related to construction of new settlement areas are treated in the first part of third section. Then, the new secured houses constructed by institutions with the new allocations for medby individual reasons are expressed. The questionnaires, interviews and observations in places are used to investigate the new allocations.	
Keywords: Gölcük, Earthquake, Population, Secured-houses, Chang in settlement	

GİRİŞ

Gölcük, İzmit körfezinin güney kıyılarında, körfezin doğusuna doğru genişliği 2 km'ye ulaşan bir boğum üzerine kurulmuş, bir şehirdir. Gölcük'ün merkezi olan yerleşme dokusu, 1936 yılında ilçe merkezi, olarak kabul edilmiş ve Kocaeli iline bağlanmıştır. Böylece "Gölcük yerleşmesi Cumhuriyet döneminde şehir haline gelmiştir" ifadesini kullanmak son derece doğrudur. Bunda 1926 yılında bölgede Gölcük tersanesinin kurulması belirleyici etken olmuştur. Şehir, tersanesinin kurulduğu alanın çevresinde doğu batı yönünde kıyı ovası üzerinde yayılmıştır. 1999 Gölcük depremi sonrası yerleşmeler güneye Samanlı Dağları'nın eteklerine kaymıştır.

Gölcük çevresinin yerleşim tarihi Roma dönemine kadar uzanmaktadır. M.S II.yy da yapıldığı söylenen "Roma Lahdi" bugün Şirinköy ve Saraylı köylerinin etrafındaki alanda bulunmaktadır.

İlk yerleşmeler bugünkü şehrin bulunduğu alandan ziyade, daha korunaklı ve zemini daha sağlam olan alanlar üzerinde kurulmuştur. Bunu toprak altından çıkan eserler ve mezar taşları kanıtlanmaktadır. Şehrin bugünkü yerinde kurulmasının temel nedeni ise körfezde eski çağlardan itibaren başlayan tersane kurma alışkanlığının Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet Türkiye'sinde de devam etmesidir. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan 4 yıl sonra denizcilik alanındaki savaş gemisi ihtiyacının karşılanması amacıyla, 1927 yılında askeri tersanenin temeli atılmış ve kısa süre sonra faaliyete geçmiştir. Hem şehir buradaki lagünden ismini almış hem de ilerleyen zaman içerisinde tersane işçileri, aileleri, bunlara hizmet veren ticarethanelerle birlikte sosyal, ekonomik ve nüfus bakımından hızla gelişmiş modern bir şehir haline gelmiştir.

Şehrin gelişmesinde önemli bir diğer faktör, şehrin ortasından geçen İzmit-Yalova karayoludur. Yani, Gölcük şehrinin kurulması ve gelişmesinde etki iki önemli faktör deniz ve yoldur.

1999 Gölcük depremi şehrin yerleşim şeklini ve özelliğini büyük ölçüde değiştirmiştir. Şehrin güneyindeki yüksek yamaçlar yeni yerleşim alanı olarak belirlenmiş ve kalıcı konutlar depremden kısa bir süre sonra Şirinköy ile Saraylı ve Örcün köyleri arazileri

üzerinde inşa edilmiştir. Kalıcı konutlar yapılmasının ardından 2001 yılından itibaren hak sahiplerine teslim edilmiştir.

28 Mart 2004'de bölgede yaşayan insanlara, yaşadıkları bölgenin idari bakımdan, köy statüsünde kalmasını mı yoksa bir mahalle haline getirilerek Gölcük merkeze mi bağlanmak istedikleri sorulmuştur. Sonuçta bölge halkı köy statüsünden çıkartılarak Gölcük'e bağlı bir mahalle olmayı tercih etmişlerdir. Bunun üzerine Şirinköy Mahallesi, İpekyolu Mahallesi ve Düzağaç Mahallesi olmak üzere Şirinköy arazisi üzerinde idari olarak üç mahalle kurulmuştur. Bu gün Şirinköy köyü üzerinde Dünya Bankası kredisiyle inşa edilmiş olan 3568 adet kalıcı konut yer almaktadır. Bu konutların 1170 adedi Şirinköy Mahallesinde, 1268 adedi Düzağaç Mahallesinde, 860 adedi, İpekyolu Mahallesinde, 270 adedi ise Yeni Mahallede yer almaktadır.

Saraylı ve Örcün köylerine ait alanlar içinde ise Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından 1242 adet kalıcı konut inşa edilmiştir. Kalıcı konutlar 2001 yılı itibariyle hak sahiplerine dağıtılmıştır. Şirinköy'de yaşayanlar gibi 28 Mart 2004 tarihinde burada yaşayan insanlara referandum ile köy olarak mı kalmayı yoksa mahalle olarak Gölcük merkeze mi bağlanmayı istedikleri sorulmuştur. Kalıcı konutlarda yaşayan insanlar Gölcük merkeze bağlanmayı tercih etmişlerdir. Saraylı ve Örcün köyleri sakinleri ise köy tüzel kişiliğinin kalması yönünde oy kullanmışlardır. Referandum sonuçlarına göre kalıcı konutların bulunduğu alan Yunus Emre Mahallesi olarak belirlenip Gölcük merkeze ait bir mahalle olmuştur. Saraylı Köyü Değirmendere'ye bağlı bir köy olarak kalmıştır. Örcün köyü ise Değirmendere'ye bağlı bir köy olarak varlığını sürdürmektedir. Bu gün Saraylı konutları olarak adlandırılan kalıcı konutların 774 adedi Yunus Emre Mahallesinde, 468 adedi ise Donanma Mahallesinde yer almaktadır.

Deprem sonrası süreç içerisinde yapılan kalıcı konutların dışında, yeni yerleşim alanında özel şahıslara ait yeni binalar da inşa edilmiştir. Bunun yanı sıra Şirinköy Mahallesinde özel bir firma tarafından 8 bloktan ve 63 daireden oluşan konutlar inşa edilmiş ve satın alanlar evlerine yerleşmişlerdir. Ayrıca Toplu Konut İdaresi (TOKİ) tarafından yine Şirinköy ve İpekyolu mahalleleri sınırları içinde 856 adet konut inşa edilmektedir.

Tez çalışmamda 17 Ağustos 1999 Gölcük depreminden sonra Gölcük şehrinde kurulan yeni yerleşim alanlarının kurulma gerekçeleri, yer seçiminin nedenleri, şu anki nüfus ve beşeri faaliyetlerinin neler olduğu araştırılacaktır. Yeni yerleşim alanlarında yaşayan insanların sorunları ve bu sorunların nasıl çözülebileceği hakkında çözüm önerileri açıklanmaya çalışılacaktır.

Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu araştırmanın amacı Gölcük'te 17 Ağustos 1999 depreminden sonra kurulmuş olan yeni yerleşim alanlarının özellikleri incelenerek, şehrin gelişmesine etkileri ile yerleşmelerin fonksiyonları belirlenip yeni oluşturulan bu yerleşim alanlarının sosyal kültürel ve ekonomik olarak toplu yaşam açısından uygunluğu ortaya konmaya çalışılacaktır.

Son yılların en yıkıcı depremlerinden olan 17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi'nin merkezi olan Gölcük şehri bu depremde büyük yıkıma uğramıştır. Deprem etkisiyle neredeyse tamamen hasar gören ve büyük ölçüde yıkılan yerleşim alanları olmuştur. Şehrin bu günkü yapısını ortaya koyabilmek için deprem öncesindeki durum da ortaya konulacaktır. Bu yapıldıktan sonra depremin şehir genelindeki etkileri mevcut çalışmalardan hareket edilerek belirlenip şehrin, deprem sonrasındaki gelişimine depremin nasıl etkisi olduğu ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Depremden etkilenen diğer bölgelerde olduğu gibi, Gölcük'te de depremin yarattığı konut açığını gidermek ve kenti daha sağlam zeminlere çekmek için çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda değişik kurum ve kuruluşların etkileriyle afet konut alanları ve toplu konut alanları tespit edilmiştir. Bu yeni yerleşim alanlarının oluşturulmasında kurumsal etkiler ön planda iken toplu konut alanları dışında da kişisel tercihlerin neden olduğu şehrsel yayılma alanları gözlenmektedir. Bu nedenlerle şehrin yayılma sahasında ki değişimde etkili olan kurumsal ve kişisel tercihler de ayrı olarak ele alınacaktır. Devlet kurumları tarafından oluşturulan yeni yerleşim alanlarının fonksiyonel olarak şehrin yerleşim yapısını değiştirebilecek bir uydu kent olma özelliğine sahip olup olmadığı ya da gelecekte bu fonksiyona sahip olabilirliliği üzerinde durulacaktır.

17 Ağustosta meydana gelen afet sonrası şehirde yüzlerce ev yıkılmış, yüzlercesi de oturulamaz duruma gelmiştir. Evleri yıkılan ya da oturulamaz hale gelenler için kurumlar tarafından normalden çok kısa diyebileceğimiz bir sürede kalıcı konutlar inşa edilmiştir. Çalışmada kalıcı konutlarda ulaşım, yaşanabilirlik özellikleri üzerinde durulacaktır.

Araştırma Alanının Yeri Sınırları ve Özellikleri

Gölcük idari bakımdan Kocaeli iline bağlı İzmit Körfezinin güneyinde yer alan bir ilçe merkezidir. Gölcük doğudan İzmit'in Kullar Köyü, güneyde Bursa, batıda Karamürsel, kuzeyde Marmara Denizi ile sınırlıdır. 199 km² yüz ölçümüne sahip olan ilçenin matematik konumuna baktığımızda 40 derece – 40 saniye kuzey enlemi, 29 derece – 50 saniye doğu boylamı üzerinde yer alır. Gölcük'ün dar bir sahil şeridinden iki kilometre sonraki arazi yapısı engebelidir. Denizden yüksekliği 5 ile 75 metre arasında değişir.

Marmara bölgesinde meydana gelen deprem felaketi T.C. Hükümeti ve Dünya bankasının katkılarıyla Gölcük ve çevresinde depremin yol açtığı konut sorununu gidermek amacıyla acil yeniden yapılandırma programı belirlenmiştir. Bu program uyarınca Gölcük ilçesi Şirinköy de yaklaşık 130 hektarlık alanda 4810 adet konut, (3568 adet konut Dünya Bankası işbirliği, 1242 adet konut ise Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından) 2 adet İ.Ö.Okulu, 1 adet büyük tip sağlık ocağı yapılmış olup, konutlar hak sahiplerine teslim edilmiştir (PUB, 2006:12).

Araştırmamıza konu olan yeni yerleşim alanlarından Şirinköy, yeni yapılanma ile Gölcük belediyesine bağlı mahalle durumundadır. Deprem sonrası yapılan kalıcı konutlar Yunus Emre ve Donanma mahallesinde yer alanlar Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından devletin imkânları ile yapılırken İpekyolu, Şirinköy, Düzağaç ve Yeni mahallede yer alan kalıcı konutlar Dünya Bankası'ndan alınan kredi imkânları ile inşa edilmiştir. Ayrıca yeni yerleşim alanlarında kurumların dışında kişiler tarafından yapılan binalar yanında TOKİ ve özel şirketler tarafından yapılan konut alanları da çalışma sahamız içerisinde incelenecektir.

Harita 1: Çalışma Alanının Lokasyon Haritası

Kaynak: Kocaeli Büyük Şehir Belediyesi

Materyal ve Yöntem

Araştırmaya başlarken ilk önce çalışma alanı ile ilgili literatür çalışması yapılarak, çalışma alanı ile ilgili bilgiler edinilmiştir. Gölcük ile ilgili olarak yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri araştırılmış ve Gölcük'ün şehir coğrafyası ve bitki coğrafyası ile alakalı üç adet yüksek lisans tezi incelenmiştir. Çalışma alanı dâhilinde değişik tarihlerde ana konusu Gölcük olan üç ayrı yüksek lisans tezi yapılmıştır. Bunlardan birincisi 1991 yılında yapılan “Garnizon Şehri Gölcük” isimli tezdır (Yıldırım Özlem, 1991). Beşeri coğrafya alanında yapılan tezde 1991 yılı verileri ile Gölcük şehri incelenerek şehir merkezi hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci olarak da 1997 yılında yapılmış olan “Gölcük Çevresinin Bitki Örtüsü” isimli tez olup tez fiziki coğrafya alanında yapılmıştır (Ardaniç, Suhandan, 1997). Bu çalışma Gölcük ve çevresinin bitki örtüsü hakkında bilgi vermektedir. Çalışma alanı ile ilgili yapılmış olan üçüncü tez ise 2000 yılında yapılan “Gölcük Şehir Coğrafyası” isimli tezdır (Takcı Yassı, Nesrin, 2000). Tez çalışması esnasında, deprem felaketi gerçekleşmiş ve tez içerisinde depremin şehir üzerine etkileri de işlenmiştir.

Çalışma alanı ile ilgili bu kaynakların dışında araştırma sahasında depremle ilgili yapılmış olan, deprem araştırma raporları tespit edilip incelenmiştir. Depremin ardından ortaya çıkan durum öyle vahim bir hal almıştır ki ülkemizdeki birçok bilimsel kuruluş, üniversite ve resmi kurumlarca alanda incelemeler ve araştırmalar yapılarak çeşitli deprem raporları yayımlanmıştır. Bu deprem raporları ışığında inceleme alanının depremselliği, depremin sahada yol açtığı yıkım ve deprem konusunda gelecekte neler yapılması gerektiği konularında saptamalar ve öneriler yapılmaya çalışılmıştır.

Sahanın 1/25.000 ölçekli topografya haritasından, Gölcük Belediyesi tarafından hazırlanan Gölcük İmar Planı'ndan, TÜBİTAK-MAM/BTAE Uzay Teknolojiler Grubu tarafından hazırlanan, Kocaeli Jeoloji Haritası ve Kocaeli Yerleşime Uygunluk Haritasından, Gölcük ve çevresini görüntüleyen uzay fotoğraflarından faydalanılmıştır. İklimle ilgili olarak İzmit meteoroloji istasyonu verilerinden faydalanılmıştır. Ayrıca çeşitli kaynaklara ulaşmada internet etkin olarak kullanılmıştır.

Daha sonra araziye gidilerek kalıcı konutların inşa edildiği alanlardaki depremden sonra oluşturulan yeni mahalleler gezilmiş, mahalle muhtarlarıyla görüşülüp çalışma alanı ile

ilgili ilk ağızdan bilgiler sağlanmıştır. Bölgede yaşayan insanlara rastgele örnekleme yöntemiyle hazırlanmış olduğumuz anket uygulanmıştır. Anket çalışması bölgede yaşayan 145 farklı hanedeki bireylere uygulanmıştır. Anket sonuçları SPSS Programı yardımı ile değerlendirilmiş, ortaya çıkan sonuçlar tablo ve grafikler halinde düzenlenerek yorumlanmıştır. Bölgenin yapısını görsel olarak göstermeye yardımcı olmak amacıyla fotoğraflar çekilerek kullanılmıştır.

Son aşamada ise elde edilen veriler coğrafi yöntemler kullanılarak değerlendirilmiş sırayla işlenerek alan tanıtılmıştır. Alanın sorunları ve çözüm önerileri tez içerisinde bir öneri haline getirilerek sunulmuştur.

BÖLÜM 1: GÖLCÜKTE NÜFUS VE YERLEŞMENİN GENEL ÖZELLİKLERİ

1.1. Nüfus ve Yerleşmeyi Etkileyen Faktörler

Gölcük şehrinin nüfus ve yerleşmesinin, gelişiminde doğal faktörler ile beşeri ve iktisadi faktörler etkili olmuştur. Başlangıçta şehir nüfusunun neredeyse tamamına yakını tersanenin varlığından kaynaklanmaktadır. Ama ileride ele alacağımız üzere tersane şehrin kurulması ve nüfuslanması için temel neden olsa da sonradan şehre kazandırılan diğer iktisadi teşekküller ve İstanbul-Bursa karayolunun şehrin tam ortasından geçmesi, şehrin gelecek vaat etmesini ve hızla göç almasını sağlamıştır. Donanma Tersanesi'nin dışında küçük çaplıda olsa özel tersanelerin açılması, ardından Ford Otomobil Fabrikası'nın şehirde kurulması işçi ihtiyacını doğurmuş, hem çevre illerden hem de Türkiye'nin birçok bölgesinden şehre göçler olmuştur.

Fakat 17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi zaten büyük çoğunluğu dış göçle oluşan merkez nüfusunu çok etkilemiştir. 1997 yılı nüfus sayımına göre 76.566 şehir merkezi nüfusuna sahip olan Gölcük'te depremin ardından bu nüfus tablosu büyük ölçüde değişime uğramıştır. Depremden sonra özellikle kamu sektöründe çalışan insanlar, Gölcük dışına tayinlerini istemişler, özel sektör çalışanları da ilk fırsatta iş bulduklarında başka şehirlere taşınmışlardır. Gölcük'te nüfusun azalmasının bir diğer nedeni de deprem esnasında kaybedilen insanlardır. Başbakanlık Afet İşleri Genel Müdürlüğü 12.09.1999 Tarihli verilerine göre Gölcük'te, 4656 kişi hayatını kaybetmiştir. Depremin ardından 2000 yılında yapılan nüfus sayımında Gölcük şehir nüfusu 55.925 olarak belirlenmiştir. Yaklaşık 21.000 insan şehri terk etmiş, ölmüş veya kaybolmuştur. Fakat Adapazarı ve İzmit'te olduğu gibi depremin etkilerinin unutulduğu veya azaldığı günümüzde şehrin nüfusu tekrar artmaya başlamıştır. Zira 2007 yılı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan Adrese Dayalı Nüfus Sayım Sistemine göre Gölcük şehir merkezinin nüfusu 2000 yılı nüfus sayımına göre yaklaşık 16.000 artarak 71.538'e ulaşmıştır. Bu durum şehrin tekrar göç aldığı veya deprem sonrası şehirden uzaklaşan nüfusun büyük oranda tekrar şehre döndüğünü göstermektedir.

1.1.1. Doğal Faktörler

Gölcük, İzmit körfezinin güneyini çevreleyen Naldöken Dağlarının kuzeyinden, İzmit körfezinin güney kıyıları arasında kalan yer yer az meyilli yamaçları, Naldöken dağlarının sırtları arasında yer alan vadiler ile sahil boyunca uzanan dar düzlükler üzerinde yer alır.

Şehir deniz seviyesinden 5 ila 75 metre arasında bir yüksekliğe sahiptir. Kıyıda yerleşim bulunan alanlarda eğim genel olarak % 0 ile 5 arasında değişmektedir. Kuzeye doğru gidildikçe eğim artmakta % 30'lara kadar çıkmaktadır. Şehrin topoğrafik yapısı kuzeyde yer alan bir sıradağ ile İzmit körfezi kıyısı boyunca dar bir şerit halinde uzanmasına yol açmıştır. Şehrin çevresinde doğal bitki örtüsü makidir. Yer yer ise meyvelik ve fındıklıklar vardır.

Naldöken dağının kuzeyinden kaynaklanarak Gölcük yakınında körfeze dökülen Kazıklı ve Hisar derelerinin teşkil ettiği kıyı ovası ve eski lagün bu şehrin kuruluşunda oldukça önemli bir rol oynamıştır. Her iki akarsu birbirine paralel devam eden kırık hatları içine yerleşmişlerdir. Bu akarsuların dışında Samanlı dağlarından doğup körfeze dökülen dereler araziye derin bir şekilde yararak oldukça arızalı bir rölyefin oluşmasını sağlamışlardır. Dik yamaçlı dar ve derin vadiler, Gölcük şehrinin güneyindeki birbirinden farklı üç seviyeli deniz temalarını da parçalamışlardır.

Jeoloji: İnceleme alanı ve yakın çevresinde Ponsiyen-Pliyosen yaşlı çökeller ile kuvaterner yaşlı alüvyonlar bulunmaktadır. Ponsiyen, çok hafif çimentolu kumlardan ve kömürlü kil tabakalarından oluşmuştur. Pliyosen ise tutturulmamış kum ve kil tabakalarından oluşmaktadır. Birimler içinde yer yer çakıl seviyelerine rastlamak mümkündür. Gerek Ponsiyen gerekse Pliyosen birimleri tatlı su gölü ve lagün ürünleridir (PUB, 2006:29).

Kocaeli il sınırları içerisinde farklı iki tektonik birlik yer alır. Sapanca gölü-İzmit körfezi doğrultusu boyunca uzanan Kuzey Anadolu Fay Zonu'nun kuzey ve güneyinde yer alan bu iki tektonik birlikteki jeolojik istif birbirlerinden farklı ürolojik özellikler sunar. Kuzeydeki Kocaeli Yarımadası yükselinde, Paleozoyik - Tersiyer zaman aralığında çökelen sedimenter kaya topluluğu yer yer kesiklikler sunarak yüzeylenir.

Güneydeki Armutlu yarımadası yükseliminde ise m*-etamorfik kaya toplulukları ve bunları Örtün volkano-sedimenter birimler vardır (TÜBİTAK-MAM/BTAE Uzak Teknolojileri Grubu, 1999:3).

Kumlu ve çakıllı seviyelerde sık sık çapraz tabakalanma gösteren bu çökellerde genelde sarımtırak kahve renkli, bazen kırmızı, yeşil, beyaz ve alacalı renklerde yüzeyledikleri de görülür. Ponsiyen-Pliyosen çökelleri daha yaşlı formasyonlar üzerinde uyumsuz olarak gelirler (PUB, 2006:30).

İnceleme alanı içerisinde Pliyosen genelde, gevşek çimentolu konglomera, ince taneli kum taşı, ya da silttaşı, yer yer kil taşı ardalanmasından oluşmaktadır. Konglomeralar çoğunlukla iri taneli yer yer köşeli çakıllı ve gevşek çimentoludur. Dış etkenlere açık kesimlerde konglomeralar, kumtaşları silttaşları kilttaşları ayrılmış durumdadır. Kilttaşları kirli, beyaz ve yumruludur. Kumtaşları ve silttaşları sarı açık kahverengidir. Bazı kesimde konglomeraların üzerinde çakıllı, kumlu-killi düzeyler bulunmaktadır. Bazen çakıllar köşeli kötü boylanmalıdır. Derelerin yüksek eğimli yamaçlarında çok sığ yamaç molozları yer almaktadır (Yassı Nesrin Takcı, 2000:14).

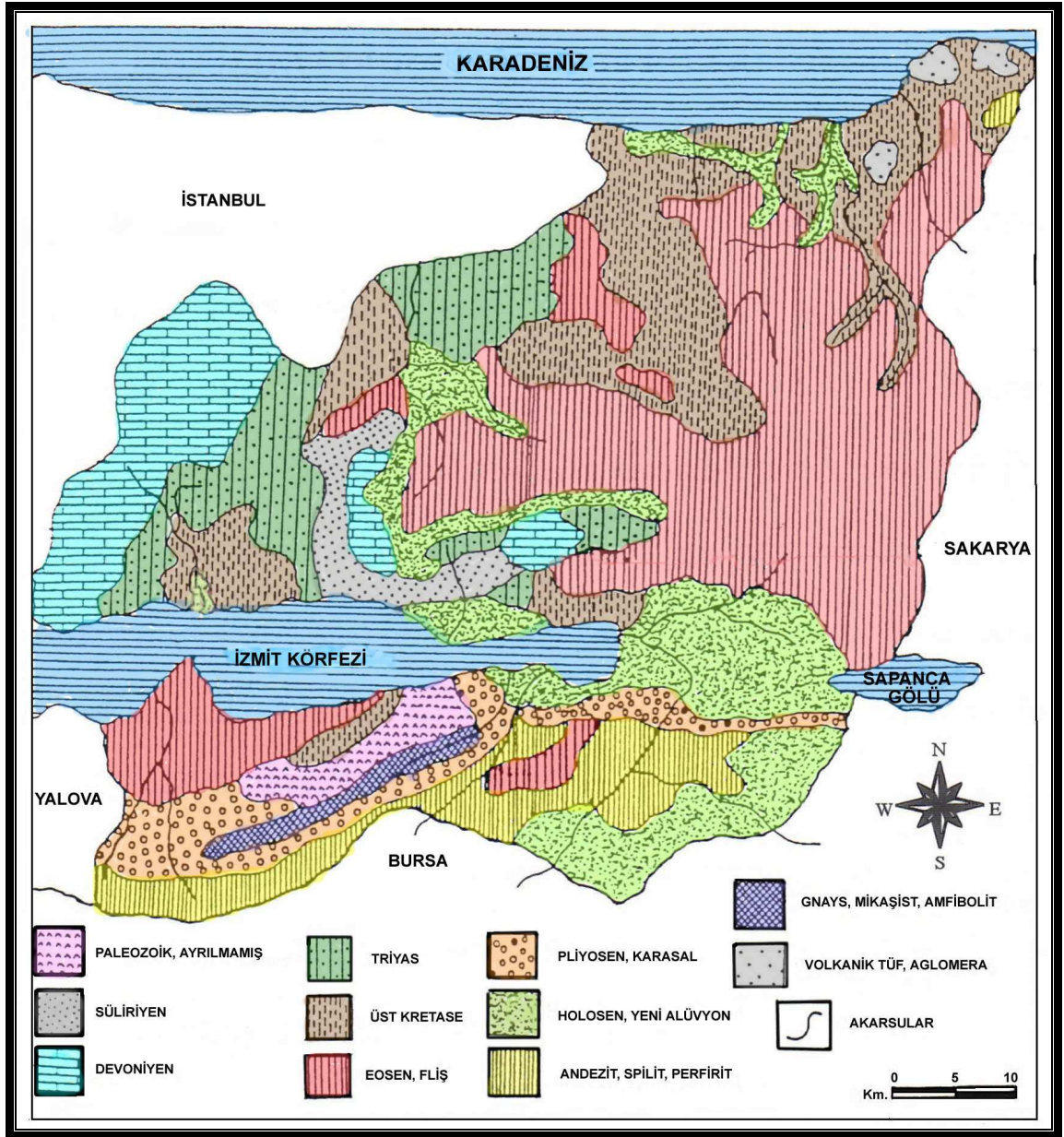
Dere yataklarında dar ve sığ alüvyon seviyeleri yer almaktadır. İnceleme alanı tümüyle Pliyosen yaşlı birimlerle örtülüdür. Pliyosen birimleri de taşıyıcı zemin niteliği taşımaktadır. Var olan eski yerleşmelerin tümü pliyosen birimleri üzerindedir. (Takcı Yassı Nesrin, 2000 :14)

Armutlu yarımadası yükseliminde yüzeyleyen temel metamorfik kayalar iki farklı seriden oluşur. Pamukova ve İznik metamorfikleri olarak tanımlanan bu serilerden Pamukova metamorfik topluluğu göreceli olarak daha yaşlıdır. Her iki seride düşük, yer yer orta derece metamorfizma geçirmiştir. Pamukova metamorfikleri, İstanbul Paleozoyik istifini ile deneştirilebilen granit sokulumlarıyla kesilmiş çeşitli kırıntılı karbonat ve volkanik kayalardan oluşmuş düşük dereceli metamorfik bir istif niteliğindedir. Triyas ve öncesi yaş aralığında çökeldiği ve Kretase döneminde Metamorfizma geçirdiği kabul edilen bu kaya topluluğu metakumtaşı, metagranit, metasilttaşı ve rekristalize kireçtaşı litolojilerinden oluşur. Gölcük, Karamürsel kuzeyinde kuzeydoğu-güneybatı uzanımlı bir zon boyunca yüzeyleyilir. İznik metamorfikleri Triyas-Alt Kretase yaşlı volkano-sedimenter veya olistostromal bir

karmaşık özelliğindedir. Pamukova metamorfitleme oranla daha ileri derece metamorfizma geçirmiştir. Sapanca güneyinde, Kar Tepe yükselimi boyunca doğu-batı doğrultu boyunca yüzeylenir. Şist, mermer, rekristalize kireçtaşı, metaoüstostrom, metaofiyüt ve metabazit litolojilerinden oluşur. İznik metamorfitleme üzerinde Üst Kretase yaşlı karbonat istifleri izlenir, Fliş-olistostrom özelliğindeki Bakacak formasyonu temel metamorfik kaya toplulukları üzerindeki Üst Kretase yaşlı diğer bir sedimentler örtüdür. Armutlu yükseliminde Paleosen-Eosen yaşlı fliş ve volkanik kaya toplulukları kuzeye bakan yamaçta doğu-batı doğrultuda geniş yayılımlar sunar. Bu yamaç eteklerinde, gevşek tutturulmuş Pliyosen kırıntılıları, eski alüvyonlar ve yamaç molozları paleotopoğrafyanın kontrolünde depolanmıştır (TÜBİTAK-MAM/BTAE Uzay Teknolojileri Grubu, 1999:4).

İzmit körfezinin kuzey ve güneyindeki kıyı düzlükleri ile vadi tabanlarında güncel alüvyal çökeller vardır. Kuzey Anadolu Fay Zonu'nun oluşturduğu Sapanca-Körfez çöküntü havzasında da göreceli olarak daha kalın alüvyal çökeller yüzeylenir (TÜBİTAK-MAM/BTAE Uzay Teknolojileri Grubu, 1999:4).

Harita 2: Kocaeli Jeoloji Haritası

Kaynak: Takcı Yassı, Nesrin, 2000 (MTA Jeoloji Haritasından sadeleştirilerek hazırlanmıştır).

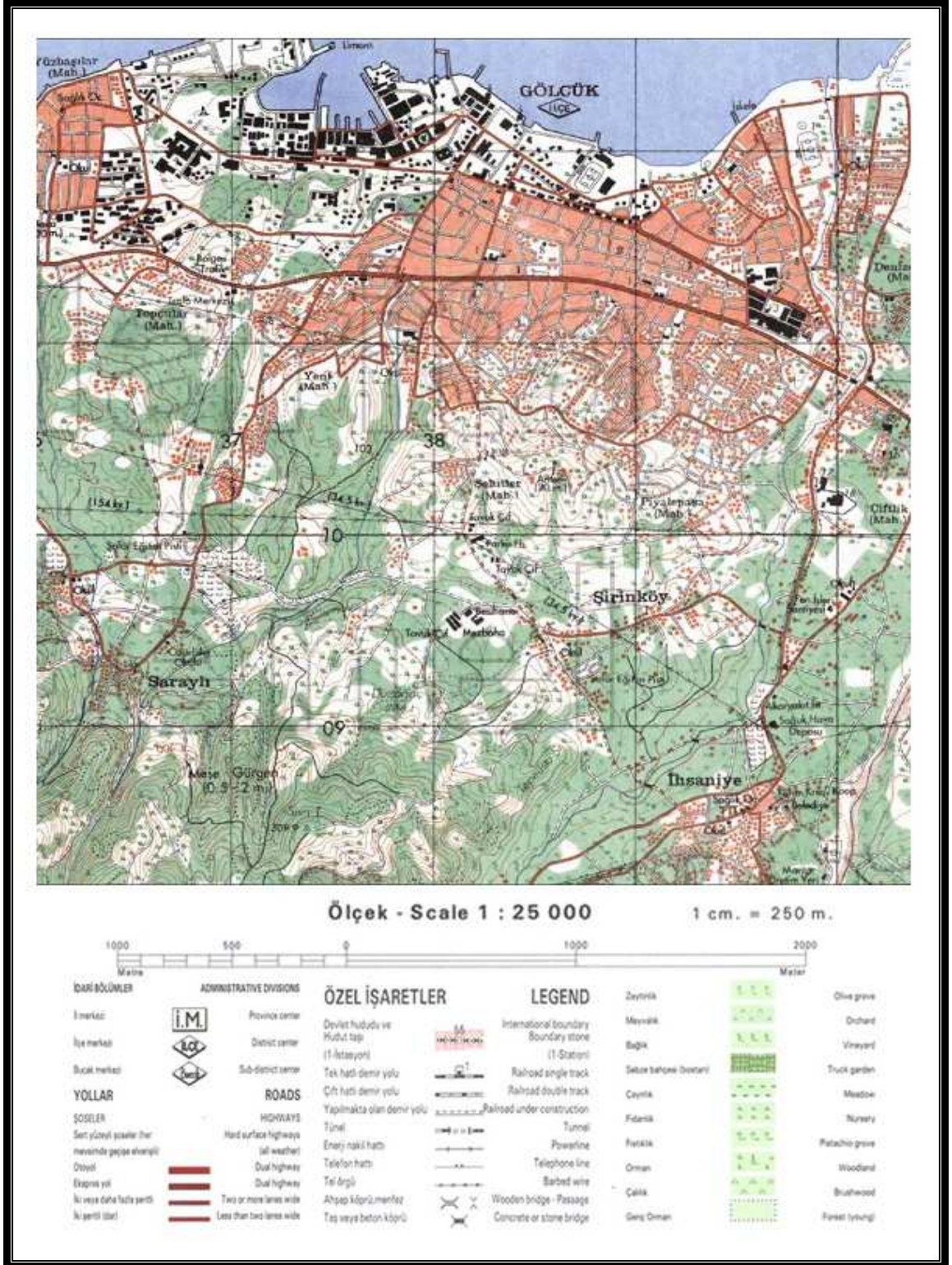
Topografya: Kocaeli ilinin güney kesimini, doğu-batı doğrultusunda uzanan ve yüksek bir kütle oluşturan Samanlı Dağları'nın orta bölümü meydana getirir. İzmit Körfezi ile İznik Gölü, kısmen de Sakarya nehri arasındaki su bölümü sahasını teşkil eden bu bölüm çeşitli yüksekliklerdeki platolardan oluşur. Özellikle 1601 rakımlı Kartepe, Karlık Dağı (892 m), Dikmen dağı (702 m) ve Naldöken Dağı gibi önemli yükseltileri ile ilin kuzeyinde yer alan Kocaeli Yarımadası morfolojisinden farklılıklar gösterir. Topoğrafik eğim Kocaeli kuzeyine göre daha diktir. Bu kesimde temeli Paleozoyik yaşlı formasyonlar meydana getirir. Genellikle metamorfik şist, kristalize kireçtaşı ve mermerlerden meydana gelen formasyonlar yaygın olarak bulunmazlar. Kısmen Mesozoyik yaşlı formasyonların bulunduğu güney kesimde yaygın olarak diskordansla gelen Tersiyer yaşlı formasyonlar bulunur. Ayrıca volkanik formasyonlar bu bölümde geniş alanları kaplar. İzmit Körfezi ile İznik Gölü arasındaki su bölümü sahasını oluşturan yüksek dağ ve platolardan müteşekkil kesimlerde yer alan, kuzeydoğu ve doğuya doğru uzanarak Gölcük ve Maşukiye' ye kadar uzanan bu volkanitler esas olarak andezit ve dasitlerden ibarettir (Ardaniç, 1997:22).

Volkanik birimlerden meydana gelen bu kesimler özellikle kaya düşmesi ve heyelan gibi kütle hareketlerinin görülebileceği alanlar olup, bayındırlık hizmetleri ve yerleşim yönünden dikkat edilmesi gereken kesimlerdir. Güney kısımda Hersek Deltası ile Gölcük batısı arasında kalan kısım genelde yüksek falezli kıyı tipindedir. Arada yer yer Karamürsel, Ereğli ve Yalıdeğirmendere kıyılarında olduğu gibi küçük deltalara ait alçak kıyılar bulunur. Buna karşılık bu kısmın doğu ve batısında kalan kıyılar, geniş alanlar dâhilinde, alçak plajlı kıyı karakteri gösterirler. Gerçekten doğuda, Gölcük dolayları ile İzmit Körfezi sonu arasında kalan kıyı, buraya dökülen çok sayıda derenin getirmiş olduğu alüvyonların birikimi ile bir alüvyal şerit halini almıştır. Batıda ise denize doğru geniş alüvyal çıkıntılar teşkil eden Hersek ve Laledere deltalarının kıyıları, alçak kıyıları oluşturur (Ardaniç, 1997:23).

İzmit Körfezinin güney çerçevesini, doğu-batı doğrultusunda yüksek bir kütle oluşturan Samanlı Dağları'nın orta bölümü meydana getirir. İzmit Körfezi ile İznik Gölü, kısmen de Sakarya nehri arasındaki su bölümü sahasını teşkil eden bu bölüm Karlık Dağı (Dikmen Tepe, 892m.), Dikmen Dağı (702 m.), Naldöken Dağı ve Gebegöynük Dağı gibi dağlık kesimlerle çeşitli yükseltilerdeki platolardan oluşmuştur.

Güney kısmında Hersek Deltası ile Gölcük batısı arasında kalan kısım genelde yüksek falezli kıyı tipindedir. Arada yer yer Karamürsel, Ereğli ve Yalıdeğirmendere kıyılarında olduğu gibi küçük deltalara ait alçak kıyılar bulunur. Buna karşılık bu kısmın doğu ve batsında kalan kıyılar, geniş alanlar dâhilinde, alçak plajlı kıyı karakteri gösterirler. Gerçekten doğuda, Gölcük dolayları ile İzmit Körfezi sonu arasında kalan kıyı, buraya dökülen çok sayıda derenin getirmiş olduğu alüvyonların birikimi ile bir alüvyal şerit halini almıştır. Batıda ise denize doğru geniş alüvyal çıkıntılar teşkil eden Hersek ve Laledere deltalarının kıyıları, alçak kıyıları oluşturur. (Kocaeli İl Çevre Durum Raporu, 2006:20).

Harita 3: Gölcük Topoğrafya Haritası

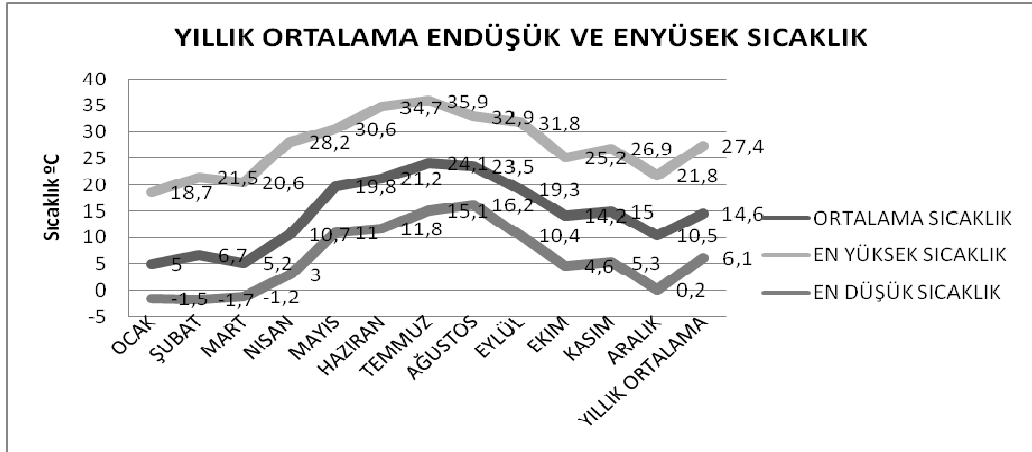

Kaynak: Başbakanlık Proje Uygulama Birimi (PUB) Gölcük Şirinköy Deprem Konutları Çevresel Durum Değerlendirme Raporu 2006:64

İklim: Gölcük ve çevresinde Akdeniz ikliminin değişmiş bir tipi görülmektedir. Akdeniz iklimine nazaran daha soğuk ve karlı geçmektedir. Yaz kuraklığı hafiflemiş buharlaşma daha az şiddetli bulutluk ve nem oranı daha fazladır.

Gölcük'te yazlar sıcak ve az yağışlı, kışlar ise yağışlı ve ılık geçmektedir. Kışların ılık geçmesinde nem oranının yüksek olması önemlidir. Yıllık sıcaklık ortalaması 14,6 °C'dir. Temmuz ayı 23,8 °C, (en yüksek ortalama) Şubat ayı ise 6,3 °C ile ortalaması en düşük aydır. Nisan-Kasım ayları arasında kalan 8 aylık devrede ortalama sıcaklıklar 10°C'nin üzerinde iken Aralık-Ocak-Şubat-Mart aylarında ise 10°C'nin altındadır. Bugüne kadar ölçülen en yüksek sıcaklık 37,5 °C ve en düşük sıcaklık ise -8,8 °C'dir (PUB, 2006:25).

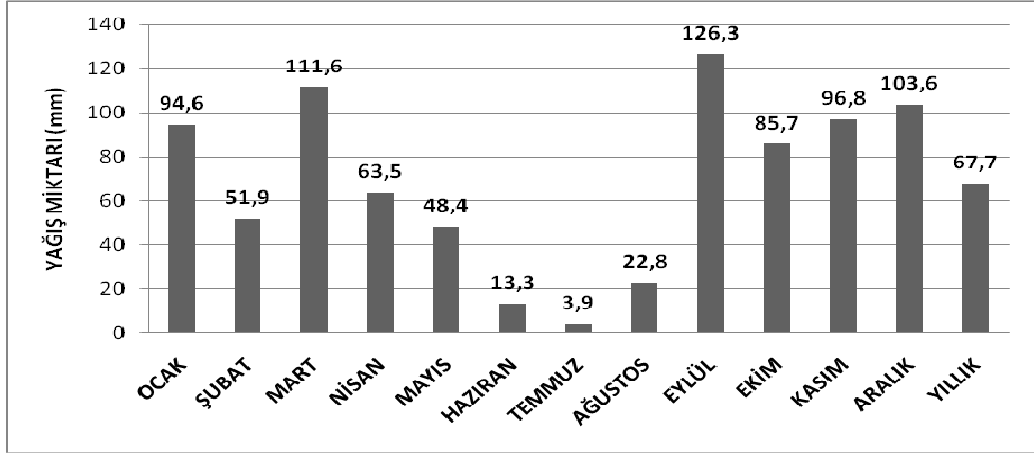
Şekil 1: Yıllık ortalama, en yüksek ve en düşük sıcaklıkların aylara dağılımı

Kaynak: İzmit meteoroloji istasyonu verileri (1971-2006 yılları ortalamaları)

Şehirde yıllık ortalama yağış miktarı 822,5 mm'dir. En yağışlı aylar Ocak ve Aralık, en kurak aylar ise Temmuz ve Ağustostur. Yağışların mevsimlere dağılımına gelince en çok yağış kışın yağar. Bunu ilkbahar, sonbahar izler ve en az yağış yazın düşer (Şekil 2).

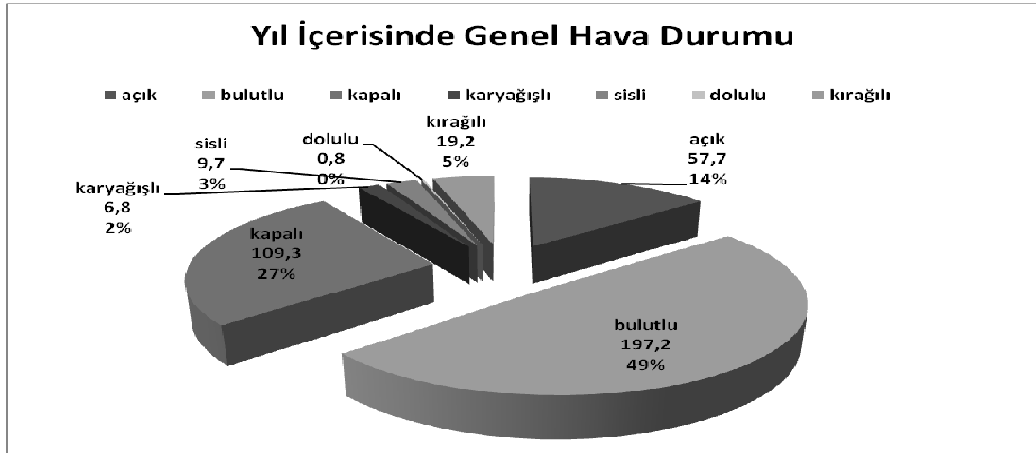
Şekil 2: Gölcükte aylık ortalama yağış grafiği

Kaynak: İzmit meteoroloji istasyonu verileri (1971-2006 yılları ortalamaları)

Gölcük'te hava yılın 57,7 günü açık. 197,2 gün bulutlu, 109,3 gün kapalı, 6,8 gün kar yağışlı, 9,7 gün sisli, 0,8 gün dolulu, 19,2 gün kırılgılı geçmektedir. Bölgede donlu gün sayısının fazla olmaması yerleşmeyi olumlu yönde etkilemiştir (Şekil 3).

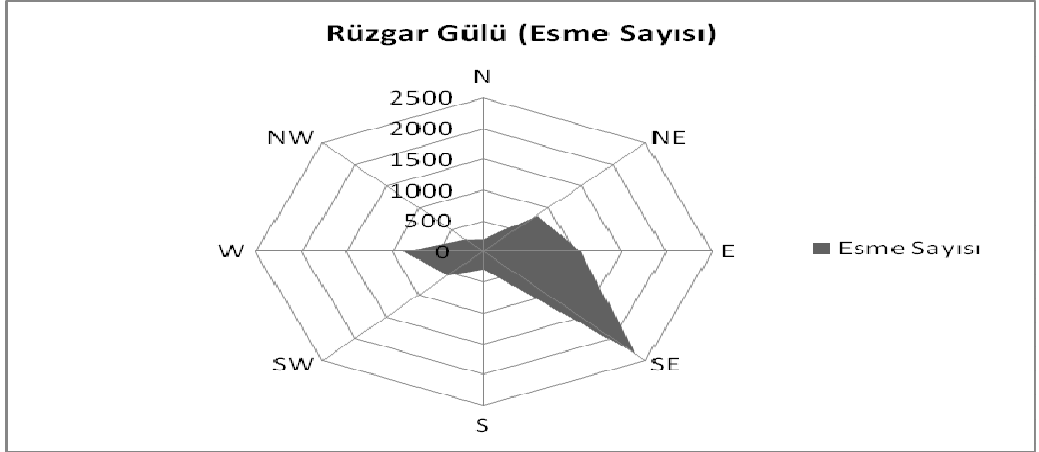
Şekil 3: Gölcükte yıl içerisinde genel hava durumu

Kaynak: İzmit meteoroloji istasyonu verileri (1971-2006 yılları ortalamaları)

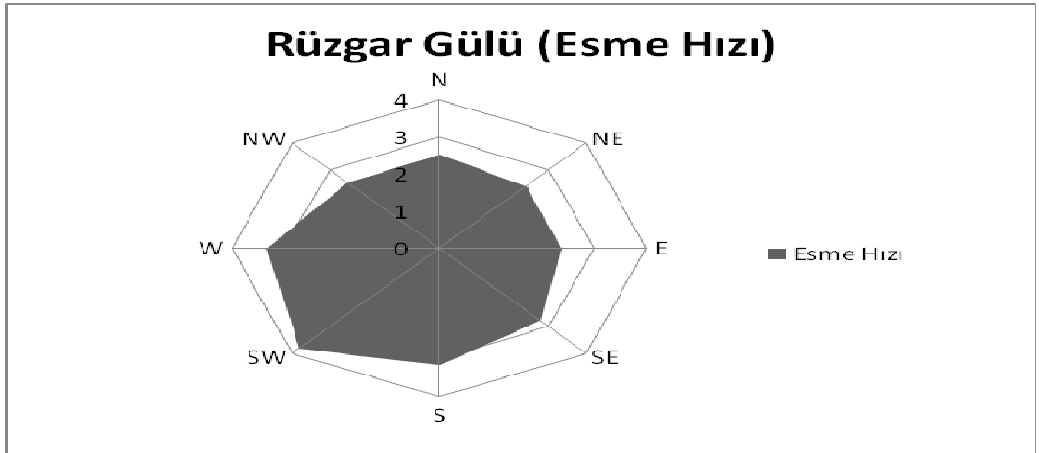
Şehrin güneyi Samanlı dağları ile çevrili olduğu için güney sektörlü rüzgârlara kapalıdır. Gölcük'te ortalama rüzgâr hızı 2,7 m/sn ve en hızlı rüzgâr yöne (W) batıdır. Kış aylarında NE ve N den esen rüzgârlar soğuk etkisi yapar. Ayrıca yaz aylarında NW den esen rüzgârlar serinletici olsalar da denizi bulandırırılar (Şekil 4).

Şekil 4: Gölcükte rüzgârın yıl içinde esme yönleri (Esme Sayısı)

Kaynak: İzmit meteoroloji istasyonu verileri (1971-2006 yılları ortalamaları)

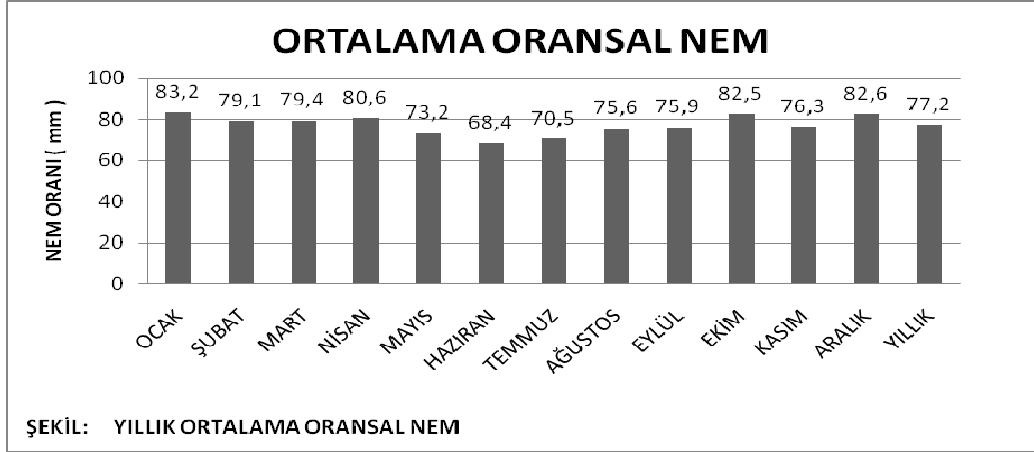
Şekil 5: Gölcükte rüzgârın yıl içinde esme yönleri (Esme Hızı)

Kaynak: İzmit meteoroloji istasyonu verileri (1971-2006 yılları ortalamaları)

Gölcükte yıl içerisinde en düşük oransal nem yaz aylarında görülmektedir. Sonbahar ve kış aylarında ise nem oranı daha yüksektir. Nem oranını yüksek olması kış ve yaz dönemlerinde fazla sıcaklık farkının oluşmaması ve özellikle kış aylarının ılıman geçmesinde etkilidir (Şekil 6).

Şekil 6: Gölcükte Ortalama Oransal Nem Grafiği

Kaynak: İzmit meteoroloji istasyonu verileri (1971-2006 yılları ortalamaları)

Hidrografya: İnceleme alanının yakın çevresinde, göl ve akarsu bulunmamaktadır. İnceleme alanı içinde, güneyden kuzeye doğru akarak denize ulaşan küçük dereler, alanın drenajını sağlamakta ve önemli su noktalarını oluşturmaktadır. İlçenin önemli akarsuları birbirine paralel akan İhsaniye, Değirmen Dere, Ayı Dere, Beyoğlu (kavaklı), Batak Dere, Hisar Dere, Karınca Deresi İhsaniye ile sınır oluşturan Kazıklı Dere ve Aydın Deresi önemli su noktalarını oluşturmaktadır. İhsaniye ve Aydın Dereleri en önemli akarsularıdır. Güneyden kuzeye doğru uzanan vadiler kuru dereler olup yağmur ve sellenme sularını denize boşaltırlar. Özellikle topografyanın yükseldiği güney kesiminde yerleşim birimlerinin içme ve kullanma suyu gereksinimlerini karşılayan kaynaklar bulunmaktadır. Alanın jeolojik yapısını oluşturan, kumtaşlarının ve konglomeraların yeraltı suyu taşıma özelliği bulunmaktadır. Genelde yeraltı suyu seviyesi alüvyonda 7–8, diğer kesimlerde 15–20 m civarındadır. Ancak Şirinköy çevresinde yeraltı suyu seviyesi yüksektir. Bu kesimde statik seviye 2-3 metre kadardır (Yassı Nesrin Takcı, 2000 :39).

İhsaniye Belediyesi, Hisareyn Belediyesi, Yazlık Köyü, Yeniköy Belediyesi sınırları içerisinde geçen İzmit-Gölcük Karayolunun denize kadar olan kuzeyi yer altı suyunca zengin olup sondaj kuyularından 1-30 lt/sn debili su alınmaktadır. Yer altı suyunun en verimli olduğu yer Beyoğlu Dere ve Hisardere'nin içinden geçtiği Seka kavaklığı ve civarıdır. Bu alan doğuda UM Denizcilikte son bulmaktadır. İnceleme alanında 2000 yılında çeşitli noktalarda yapılan sondaj çalışmalarında çok düşük debili yeraltı sularına ulaşılmıştır. Deprem konutlarının su ihtiyacı şehir şebekesinden sağlanmaktadır

(Kocaeli İl Çevre Durum Raporu, 2006:116).

Fuar alanının arkasından başlayarak Gölcük sahil yolunu takiben sağında ve solunda yer alan yaklaşık 120 hektar büyüklüğündeki saha 05.12.2006 tarihinde Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından sulak alan ilan edilmiştir. Körfezde son iki yıl içinde yapılan gözlemlerde belirlenen kuş türü 115’dir. İzmit Körfezi nesli dünya ölçeğinde tehlike altında olan dikkuyruk ördeği ve küçük karabatak üreme sonrası önemli bir konaklama ve beslenme alanı olması sebebiyle önemli bir kuş alanıdır. Bu iki kuş türü Türkiye’nin taraf olduğu Bern Sözleşmesine göre Kesin Korunması gerekli tür listesinde yer almaktadır. (Kocaeli İl Çevre Durum Raporu, 2006:77)

Bitki Örtüsü: Gölcük’ün güneyi Samanlı Dağları ile çevrilidir. Genellikle dağların yukarı kısımları iğne yapraklı ağaçlarla, aşağı kısımları geniş yapraklı ağaçlarla örtülüdür. Akdeniz ikliminin bitki örtüsü olan makilere rastlanır. Sahil kesimlere meyve, sebze ve zeytincilik hâkimdir. Bölgede zeytin, kiraz, bağ ve meyvecilik geniş ölçüde yapılmaktadır. Düz alanlarda yer yer tarla tarımına rastlanır.

Tablo 1: Gölcükte yetiştirilen ürünler ve miktarları

Kaynak: Kocaeli İl Çevre Durum Raporu 2006

GÖLCÜKTE YETİŞTİRİLEN BİTKİ ÇEŞİTLERİ VE MİKTARLARI									
		Hububat	Mısır	Fındık	Sebze	Meyve	Ayçiçeği	Keten	Bağ
Gölcük	Sulu	-	115	-	-	1405	-	-	-
	Kuru	2623	887	1683	-	2385	-	-	-
		Kavak	Zeytin	Yonca	Mera	Şeker	Soğan	Tütün	
Gölcük	Sulu	596	-	-	-	-	-	-	Genel
	Kuru	-	396	-	-	-	-	-	10090

Gölcük’ün orman varlığı toplam alanının %47’sidir. Bu ormanların 2,916 hektarı koru, 500 hektarı bozuk koru, 5,107 hektarı baltalık ve 912 hektarı ise bozuk baltalıktır. (Kocaeli İl Çevre Durum Raporu, 2006).

Orman içerisinde meşe, kayın, kestane, karaçam, köknar gibi ağaç türleri yaygın olarak görülür. İzmit körfezinin kuzey ve doğusunu dar bir şerit halinde maki formasyonu çevirir.

Alanda ayrıca endüstride kullanılmak üzere kavak yetiştiriciliği yapılır. Yakın zamana kadar “Ağaç Denizi “ olarak adlandırılan alanın bir parçası olan Gölcük ormanları insan eliyle yok edilmektedir (Darkot, B. , TUNCEL, M,1981).

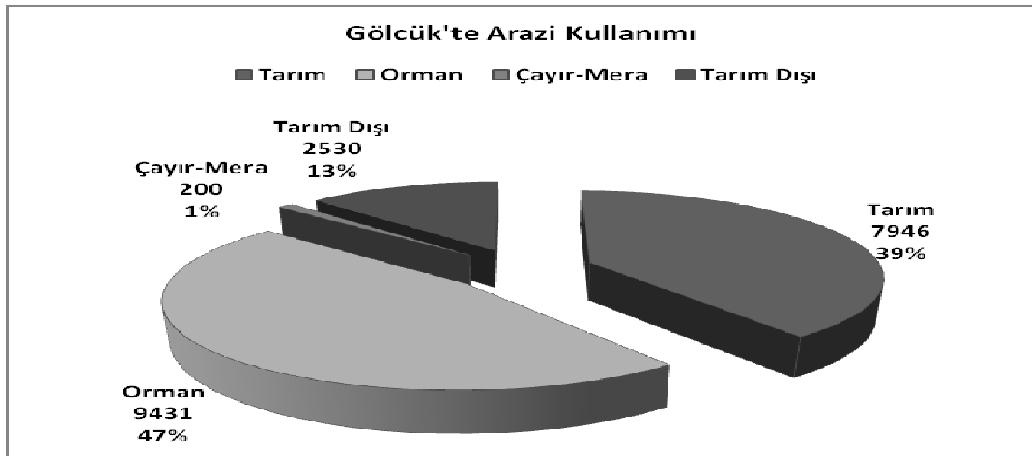
Tablo 2: Gölcük’e ait arazi kullanımı

İlçenin Adı	Yüzölçümü	Tarım Alanı		Orman ve Fundalık		Çayır ve Mera		Tarım Dışı Arazi	
		Miktar (Ha)	Oran %	Miktar (Ha)	Oran %	Miktar (Ha)	Oran %	Miktar (Ha)	Oran %
Gölcük	19927	7946	39.38	9431	47.33	200	1	2530	11.79
İl Toplamı	362627	16814	46.37	13839	38.17	24195	6.67	31892	8.79

Kaynak: 2006 Kocaeli İl Çevre Durum Raporu

İlçe genelinde toplam arazi varlığının %39’u tarım, %47’si orman ve fundalık, %1’i çayır ve mera, %13’i ise tarım dışı arazidir.

Şekil 7: Gölcük’te arazi kullanımı

Kaynak: 2006 Kocaeli İl Çevre Durum Raporu verilerinden oluşturulmuştur.

Ulaşlı Belediye yerleşim alanı ve 500-600 metre güneyinde yüzlek veren güncel alüvyon yelpazesi II. Sınıf tarım arazisidir. Halidere Belediye yerleşim alanı ve 400 metre güneyinde yüzlek veren güncel alüvyon yelpazesi II. Sınıf tarım arazisidir. İhsaniye Belediyesi, Hisareyn Belediyesi, Yazlık Köyü, Yeniköy Belediyesi yerleşim

yerleri ile denize kadar olan kuzeyi genelde II. Sınıf tarım arazisi, Beyoğlu Dere ve Hisar Dere üzerinde yapılan sulama bent ve kanallarıyla sulanan alan I. Sınıf tarım arazisidir. Fakat I. Ve II. Sınıf tarım alanları yerleşim ve sanayi alanı olma yolundadır (Kocaeli İl Çevre Durum Raporu, 2006:218).

1.1.2. Beşeri ve İktisadi Faktörler

Nüfus ve Yerleşme: Gölcük'te nüfus ve yerleşmede en önemli faktör, 1927 yılında ilçe sınırları içinde kurulmuş olan askeri tersanedir.

Gölcük'ün gelişiminde İzmit ve çevresinin de içinde bulunduğu, eski Yunanlılar ile Romalıların "Bitinje" dedikleri bölge ile başlamak daha doğru olur.

Şehrin bugünkü şeklini alması, 1927 yılında bölgede tersanenin kurulmasıyla başlar. 1925 yılında yaralı olan Yavuz Zırhlısı'nın tamir kararı ile beliren teknik ihtiyaç Gölcük'te askeri tersanenin kurulmasına sebep olur. Aynı yıl havuz inşa edilir. Almanlar tersaneyi kurup, Yavuz Zırhlısı'nı tamir ederler. Daha sonra Almanların kurmuş olduğu tesisler satın alınarak tersanenin çekirdeği kurulmuştur. Deniz kuvvetlerimizin gelişmesine paralel olarak esaslı çalışmalara 1938 yılında başlanmışsa da II. Dünya Savaşı bu çalışmalara engel olmuş ve Gölcük tersanesinin kalkınması 1950 yılından itibaren gerçekleşmiştir.

Gölcük gerçek anlamda Cumhuriyetten sonra kurulmuş bir şehirdir. Gölcük'te tersanenin kurulmasından sonra, hemen yakınında yerleşmeler başlamıştır. Gölcük köylerinden Halıdere, Ulaşlı ve Yazlık köyleri hariç 21 köy İzmit sancağına bağlı Bahçecik Nahiye Müdürlüğüne idare edilmekteydi. Cumhuriyet'in ilanından sonra 1930 yılında İhsaniye Köyünde Nahiye merkezi ile jandarma teşkilatı kuruldu. Yavuz Zırhlısının tamiri nedeni ile kurulan atölyelerde çalışmak üzere İstanbul tersanelerinden gelen işçi ve aileleriyle, Gölcük şehrinin nüfusu hızla artmaya başladı. Bu arada 09.06.1936'da kabul edilen ve 15.06.1936'da yürürlüğe giren 3012 sayılı kanunla Gölcük kazası kuruldu. Kaza yapıldığı sırada Gölcük'te hükümet binası niteliğinde bir bina dahi yoktu. Bu nedenle 2 yıl boyunca kaza merkezi Yalı Değirmendere köyünde kiralanan bir binada yürütüldü. 1938 yılında Gölcük'teki Hükümet konağı bitirilerek faaliyete geçirilmiş ve Devlet teşkilatı Gölcük'te yerleşmiştir. Kazanın kurulması ile

İhsaniye'den de Nahiye Müdürlüğü kaldırılmış yalnızca Jandarma teşkilatı bırakılmıştır. 1942 yılında çıkarılan 3887 sayılı özel istimlâk kanunu ile yapılan istimlâklerde Hükümet konağının istimlâk sahası içinde kalması nedeniyle, İl Genel Meclisince alınan bir kararla Hükümet teşkilatı 1944'te yine Değirmendere'ye nakledilmiştir. Burada 10 yıl kalan Devlet teşkilatı 04.03.1954 tarihinde çıkarılan 6322 sayılı kanunla tekrar Gölcük'e taşınmıştır (Yassı, Nesrin Taccı 2000:58).

İlçenin teşkilinden evvel 21 köyü olan Gölcük'e Halidere ve Ulaşlı köyleri Karamürsel'den alınarak buraya bağlanmıştır.

Bugün Gölcük ilçesinin, Değirmendere, diğerleri de İhsaniye, Halidere, Ulaşlı, Hisareyn ve Yazlık olmak üzere 6 beldesi ve 20 köyü bulunmaktadır.

1.2. Kır Yerleşmeleri ve Nüfus

Gölcük çevresinde ilk yerleşmelerin, bugünkü Halidere kasabası sınırları içinde MS-II. yy.da olduğu sanılmaktadır. Bölgedeki Roma Lahdi, İhsaniye, Şirinköy çevresinde bulunan Kervansaray ve Hamam kalıntılarının Bizans dönemine ait olduğu sanılmaktadır. Bugün sayısı 20'yi bulan köy yerleşmelerinin nerdeyse hepsinin kuruluş tarihi Gölcük'ten daha eskidir.

Saraylı köyünün adı ve bu köyde bulunan Roma dönemi mezarları etrafında bulunan saray kalıntılarından kaynaklanmaktadır. Şirinköy yakınlarında bulunan Kervansaray Hıristiyan hacıların İstanbul'dan sonra, İznik'ten önce önemli duraklarından birisiydi. Bölgenin 1323 yılında Osmanlı Devleti'nin eline geçtiği bilinmektedir.

Macar Krallarından İmreli Töke Şirinköy civarında bir malikânedeki ölene dek yaşamıştır. Mezarı 1906'da Macaristan'ın isteği üzerine ülkesine gönderilmiştir.

Ayrıca Osmanlı Sultanlarından II. Selim'in annesi Mihrişah Sultan tarafından vakfedilen araziye 1877 yılında Batum'dan gelen göçmenler yerleştirilmiştir.

1877'den sonraki yıllarda da bölgeye göçler devam etmiş ve yeni köyler kurulmuştur. Bugün ilçede 20 adet köy ve 6 adet kasaba (belde) bulunmaktadır.

Değirmendere fındık üretiminin yaygın olduğu bir kasabadır. Diğer köylerde meyvecilik ve sebzeçilik faaliyetleri köylülerin en önemli geçim kaynağıdır. Köylerde turunçgiller dışında neredeyse her türlü meyvecilik yapılır.

Mera arazisinin yeterli olmamasından (200 hektar) hayvancılık için yem kullanılmaktadır. Kırsal kesimde hayvancılık küçük aile işletmeleri şeklinde yapılmaktadır.

Kırsal alandaki köylerin birbirine ve şehir merkezine yakın olması nedeniyle çevrede yer alan sanayi kuruluşlarında çalışan ve halen köylerinde ikamet eden birçok köylü mevcuttur. Özellikle askeri tersanenin giderek gelişmesi ve Ford otomobil fabrikasının faaliyete geçmesiyle şehir merkezine yönelip burada yerleşmeye başlamışlar. Fakat 1999 depreminden sonra birçoğu şehir merkezinde çalışsa da servis ve ulaşım imkânları sayesinde köylerde de ikamet etmektedirler.

1.3. Şehir Yerleşmeleri ve Nüfus

Gölcük ilçesi merkez belediyesi ile birlikte 7 belediye ve 20 köy olmak üzere toplam 27 yerleşim biriminden oluşmaktadır.

Gölcükte ilk yerleşmeler o dönemde güvenlik ihtiyacı nedeniyle yüksek alanlarda gerçekleşmiştir. Böylece hem kıyı şeridindeki bataklık alanlar ve dolayısıyla sinek ve diğer parazitlerden daha uzakta yaşayıp hem de denizden bir istilaya karşı kendilerini koruma altına alıyorlardı.

Gölcük'te ilk yerleşmeler Roma dönemine kadar uzanır. Bugünkü Saraylı ve Şirinköy yerleşmelerinin bulunduğu bölgede ilk yerleşim alanlarının kalıntıları halen mevcuttur. Bölgeye yerleşme Bizans döneminde de devam etmiştir. Özellikle o dönemde İzmit ve İzmit şehirleri arasındaki rekabette önemli bir durak ve konaklama merkeziydi. Bu bilgiler arkeolojik veriler ve o dönemden kalmış olan han ve diğer kalıntılarla sabittir. O dönemde insanların bu günkü gibi kıyı şeridini değil de daha yüksek alanlardaki dağ eteklerini tercih etmelerinin bir diğer nedini de bölgenin zemini sağlam alanları Samanlı dağlarının etekleri olmasıdır. Bu bölge aynı zamanda ormanlarla kaplı olması ile bina yapımı için gerekli malzemelerin kolay elde edilmesini sağlıyordu. Ayrıca yüksek

alanlar kaynaklar ve pınarlar yönünden zengin idi. Bu sayede o dönemde buralarda kurulan yerleşmeler hem içme hem kullanma hem de tarım için yeterli miktarda suya sahiptiler.

Bu gün geldiğimiz noktada şehrin 1500 yıllık eski alanına kaydırılması söz konudur. Bu durum bir şehri oluştururken birkaç etkeni dikkate almanın; yol üzerinde olması, deniz kenarında yer alması v.s. ne kadar yanlış sonuçlar doğuracağını bir kanıttır.

Neredeyse hiç yerleşmenin olmadığı kıyı kesimine ilçede tersanenin kurulması ve tersanede çalışmak için gelen insanların, tersanedeki fabrikaların etrafına yerleşmesi yerleşimin deniz kıyısına doğru kaymasını, hatta zamanla köylerin giderek boşalıp nüfusun bu günkü yerleşim alanında toplanmasına neden olmuştur.

Gölcük'ü Gölcük yapan ve zamanla on binlerce insanın yaşadığı bir şehir nüfusuna sahip olmasını sağlayan şüphesiz ki Cumhuriyet Dönemi'nde burada kurulan askeri tersanedir.

Aslında bölgede tersane kurma eğilimi sadece cumhuriyet dönemiyle sınırlı değildi. Osmanlılar hatta Bizanslılar döneminde bölge tersane faaliyetlerinin olduğu bir alandı. Ama günümüzde modern belki de bir sanayi şehri diyebileceğimiz Gölcük'ün, temelleri Cumhuriyetimizin ilk zamanlarında kurulan Askeri Tersane ile atılmıştır. Kurtuluş savaşında yaralanan Yavuz Zırhlısı'nın tamirâtı için bu bölge seçilmiş ve 1927 yılında tersane için ilk adım atılmıştır.

Tersane Almanlar tarafından kurulmuş olup tersanede çalışmak için gelen insanların yerleşeceği ilk barakalar bu günkü Merkez Mahalle'nin sınırları içinde inşa edilerek, ilk yerleşme başlamıştır.

Bu gün tersanede 150 x 24 ve 80 x 20 metre Boylarında iki gemi yapım kazağı ve toplam 32,500 ton kaldırma kapasiteli yüzer havuzu vardır. Tersanede 30,000 DWT'ye kadar her tip askeri gemi ve ticaret gemisi yapılmaktadır. 1975'ten itibaren tersanede deniz altı yapımına başlanmış ve halen bu üretim devam etmektedir. Tersanede yabancı ülke deniz altı ve savaş gemilerinin onarım ve bakımları da yapılmaktadır.

Gölcük tersanesi Yavuz zırhlısının tamiri için kurulmuş bir tesis olup, Yavuz zırhlısından sonrada burada faaliyetlerine devam etmiş ve Gölcük şehrinin kurulmasına da zemin hazırlamış bir sanayi kuruluşudur. Bu yüzden kuruluşu bakımından Gölcük sanayi etkisiyle kurulmuş bir şehir olarak vasıflandırılabilir. Gölcük tersanesi Türkiye'nin en büyük tersanesidir. Askeri tersane niteliğinde olan bu tersanede ordumuzun ihtiyacını karşılamak üzere her yıl ihtiyaca göre savaş gemileri ve denizaltılar inşa edilmektedir. Tersanede işçi sayısı 5000 civarına yükseldiyse de modernizasyon çalışmaları ile azaltılmış ve 3500'e düşürülmüştür. Ayrıca 400'ü aşkın subay, astsubay ve mühendis görev yapmaktadır.

17 ağustos depreminde tersane ağır hasar görmüş gemi yapım kızıağı tamamen yıkılmış ve çalışamaz duruma gelmiştir. Denizaltı yapımında kullanılan diğer kızak ise hasar görmemiş bu nedenle denizaltı üretimi hiç durmadan devam etmiştir. Gemi inşa edilen kızak bu gün tamamen onarılmış ve tersane faaliyetlerini devam ettirmektedir.

Gölcükte askeri tersane dışında Koç Holdinge ait Ford Otosan Otomotiv fabrikası bir diğer büyük sanayi kuruluşudur. Bunun dışında İzmit Körfezi kıyısında kurulmuş olan UM tersanesi de önemli bir tesistir. Bunların dışında Gölcükte büyük çaplı sanayi kuruluşu bulunmamaktadır. Şehrin doğusunda İhsaniye Beldesi sınırında kalan kısımda 1987 yılında 200.000 metre karelik bir alan üzerinde Küçük Sanayi Sitesi kurulmuştur. Burada yer alan sanayi kuruluşları tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Küçük Sanayi Sitesinde Yer Alan İş Kolları ve Sayıları

Faaliyet Türü	İş Yeri Sayısı
Metal İşleri (hurdacı, demirci, dökümcü)	75
Oto Sanayi (oto tamir ve yedek parça)	167
Ağaç Sanayi (kereste ve parke)	69
Diğer	173

Kaynak: Yassı, Nesrin Takcı 2000:106

Gölcük'ün İstanbul – Bursa karayolu üzerinde yer alması da ticari faaliyetlere katkı sağlamaktadır. Yol üstündeki, lokanta, büfe, pişmaniye gibi küçük çaplı ticari

müesseseler ticari hayata zenginlik sağlamaktadır.

Kısacası Gölcük'ün burada kurulmasının ve gelişiminin temel nedeni deniz ve yoldur. Deniz ve dolayısıyla burada kurulan tersane ve şehrin tam ortasında geçen İstanbul – Bursa kara yolu şehrin gelişimini sağlayan ana faktörlerdir.

Şehir Samanlı Dağları ve İzmit Körfezi arasında uzanmasından dolayı yerleşim yönü batıdan doğuya doğrudur.

BÖLÜM 2: GÖLCÜK'TE DEPREMSELLİK

Depremsellik verileri aletsel, tarihsel ve tarih öncesi dönemlere ait olmak üzere üç devreye aittir. Tarihsel dönem depremleri, yazıtlar, ansiklopediler, seyahatnameler, padişah fermanları, resmi yazışmalar gibi çeşitli kaynaklardan yararlanılarak harmanlanan kataloglardan elde edilir. Ülkemizde bu şekilde elde edilen deprem kayıtları milattan önce 2000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Bu bilgilerin güvenilirliği geçmiş tarihlere gidildikçe azalır. Son yıllarda büyük gelişmeler gösteren paleosismik çalışmalar tarihsel ve tarih öncesi depremler hakkında kesin ve güvenilir bilgiler verirken, bir bölgedeki depremlerin tekrarlanma aralıkları, diri fayların ortaya çıkarılması, diri faylar ile segmentlerin ayırt edilmesi ve her bir segment ile ilgili deprem modellerinin yapılmasına olanak sağlamaktadır

Gölcük şehir merkezinden geçen, Kuzey Anadolu Fayı 1400-1500 km. uzunluğunda bir faydır. Kuzey Anadolu Fayı ile Doğu Anadolu Fayı arasında kalan Anadolu levhası yılda 13-27 mm hızla, iki parmak arasındaki zeytinin pırtlaması gibi batıya doğru hareket etmekte ve en batıda ise sola doğru kıvrılarak Girit dalma-batma bölgesine doğru ilerlemektedir. Arabistan levhasının kuzeye doğru ilerlemesi ile Atlas Okyanusu ve Akdeniz'i Hint Okyanusu'na bağlayan eski bir okyanus yok olmaya başlamış ve böylece Arabistan kıtası ile Avrasya kıtası birbirleri ile çarpışma sürecine girmiştir. Anadolu bu çarpışma zonu üzerinde bulunmaktadır. Gölcük merkezinin üzerinde yer aldığı delta, su kapsayan çakıl, kum, mil, kil ve çamur yığınlarından oluşan zemine sahip olup, sismik kuvvet etki ettiğinde, kum tanecikleri arasındaki denge bozularak kumla birlikte su yarıklardan yüzeye çıkmakta zeminin bir sıvı gibi davranmasına yol açmaktadır. Bir sıvı gibi davranan zemin üzerindeki binalarda, hasarlar ve yana yatmalar olmaktadır.

Gölcük ve çevresi sadece yakın tarihte değil geçmiş birçok dönemde de çok büyük ve yıkıcı depremlere maruz kalmıştır. Gölcük ve çevresinin depremselliğini geçmişten günümüze meydana gelen depremleri inceleyerek açıklamaya çalışacağız.

1509 İstanbul Depremi (Küçük Kıyamet), değişik kaynaklara göre İstanbul'da 5000-13000 arasında can kaybına neden olmuştur. Depremde İstanbul'da 109 cami ve 1070 ev ve İzmit'te 5 cami ve 300 ev tamamen yıkılmıştır. Deprem, batıda Gelibolu'dan

doğuda Çorum'a kadar geniş bir alanda hissedilmiştir. Deprem, tsunami oluşturmuş ve Aksaray'ın su altında kalmasına yol açmış ve Yenikapı'da dalgalar duvarları aşmıştır. Artçı-depremlerin, ana şoktan sonra 45 gün devam ettiği rapor edilmiştir. Şiddet bölgesi 200 km uzunlukta, Silivri' den İzmit' e kadar olan bir bölge için belirlenmiştir. Hasar dağılımı ve sönümlenme ilişkileri depremin en büyük şiddetinin XI ve büyüklüğünün ise 7.7 civarında olduğunu göstermektedir (Kocaeli İl ÇED Raporu 2006:59).

24 Mayıs 1719 depremi, özellikle İzmit'te ağır hasar yapmış ve 4000 kişinin ölmesine neden olmuştur. Bu ölenlerden 600 kişi altı caminin enkazı altında kalarak ölmüştür. Ayrıca Yalova'nın yarısı önemli hasara sahne olmuş ve Sapanca ve Düzce'de yaşayan halk depremden çok etkilenmişlerdir. Marmara Denizi'nin doğu kenarı, özellikle İzmit Körfezi boyunca geniş bir alanda sıvılaşma olmuştur. İzmit'deki hasar ile karşılaştırıldığında İstanbul' da daha hafif olmuştur. Hasar raporları, ana şokun iç merkezinin Sapanca Gölü ile Karamürsel arasında, muhtemelen İzmit civarında merkezlendiğini göstermektedir. En büyük hasar alanı, Yalova ile Düzce arasında 150 km uzunlukta dar bir zonda yoğunlaşmıştır. Bu alan için şiddet değeri VII-VIII olarak tayin edilmiştir. Hasar dağılımının büyüklüğü, depremin en büyük şiddetinin XI ve büyüklüğünün 7,7 olduğunu göstermektedir. Diğer yandan Yalova ile Düzce arasındaki 75 km uzunlukta bölge için şiddet değeri VII olarak varsayılırsa, depremin en büyük şiddeti X ve büyüklüğü 7.25 olarak belirlenebilir. Hasar raporları, depremin İzmit Körfezi güneyi boyunca uzanan fay segmentini kırdığına işaret etmektedir (Kocaeli İl ÇED Raporu 2006:59).

2 Eylül 1754 depremi, İzmit'te önemli hasar yapmış ve İstanbul' da hissedilmiştir. Depremin merkezi İzmit Körfezi içinde olduğu birçok rapor tarafından doğrulanmaktadır. Depremin günümüzde olan 1963 Çınarcık depreminin yırttığı fay segmentini kırmış olduğu düşünülmektedir (Kocaeli İl ÇED Raporu 2006:59).

22 Mayıs 1766 depremi, Büyük ve Küçük Çekmece ile Burgaz adasında oldukça ağır hasara neden olmuştur. İstanbul'daki camiler önemli hasar görmüşlerdir. Buna karşın, İzmit' teki hasar 1719'dakinden daha hafif olmuştur. Depremin Marmara Denizi içinde, Silivri'nin güneyinde bir yerde olduğu tahmin edilmektedir. Deprem, İzmit Körfezi boyunca sıvılaşmalara neden olmuştur. Buna karşılık, sıvılaşmalar daha küçük

şiddetlerde gelişmiştir. Değişik deprem raporları, bu depremin 1509 depreminden sonra olmuş en şiddetli deprem olduğunu göstermektedir (Kocaeli İl ÇED Raporu 2006:59).

10 Temmuz 1894 depremi, 363 kişinin ölmesine ve 300 kişinin yaralanmasına neden olmuştur. Bu kişilerden 280'i İstanbul' da ölmüştür. Deprem İstanbul'dan Adapazarı'na kadar uzanan geniş bir alanda hasar yapmıştır. Eginitis, en ağır hasarın Prenses Adaları'nda olduğunu rapor etmiştir. Adapazarı'nda birkaç can kaybı ve hasar olmuş, buna karşılık İzmit'te hasar çok hafif olmuştur. Kınalıada'da ve Heybeliada'da KB-GD doğrultulu 200 m uzunlukta yarıklar ve Ambarlı'da D-B yönlü 3 km uzunlukta yarıklar oluşmuştur. Marmara Denizi'nin kuzey sahil kesiminde Küçük Çekmece-Kartal arasında ve Prenses Adaları'nda tsunami meydana gelmiştir. Tsunami dalgalarının yüksekliğinin 6 metreye kadar ulaştığından bahsedilmektedir. Hasar dağılımı ve tsunami dalgaları, 1894 depreminin en büyük şiddetinin X ya da XI ve büyüklüğünün 7.5 civarında olabileceğini göstermektedir (Kocaeli İl ÇED Raporu 2006:59).

Gölcük 17 Ağustos 1999'da meydana gelen ve son yüz yıl içinde Erzincan depreminden sonra ülke tarihinde izlenen en büyük depremin merkez üssü konumundadır. Depremde 45-50 sn boyunca Kuzey Anadolu Fay Zonu'nda birden fazla segment kırılmıştır. Kırılan fayın uzunluğu 120 km.dir.

Gölcük İzmit Körfezi'nin güney kıyılarında Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın Marmara Denizi uzantısı üzerinde yer alması nedeniyle tarih boyunca çeşitli depremlere sahne olmuş ve günümüz jeolojik verilerine göre gelecekte deprem olma ihtimali yüksek olan bir yerleşim alanıdır. Bölgede deprem hem tarihsel, hem de güncel bir olgudur. Bölgenin imarı ve şehrin planlamasının bu durum göz önüne alınarak yapılması doğru olacaktır.

2.1. 17 Ağustos 1999 Depremi ve Özellikleri

17 Ağustos 1999 tarihinde yerel saat ile 03:02'de Kocaeli(İzmit) il merkezinin 12 km Güneydoğusunda Kuzey Anadolu Fay Zonu üzerinde Magnitudü Md: 6.7 (Süre büyüklüğü), Mw: 7.4 (Moment Büyüklüğü) olan bir deprem meydana gelmiştir. Bu depremin dışmerkezi 40.70N, 29.91E, derinliği 15.9 km olarak Deprem Araştırma Dairesi tarafından belirlenmiştir (Tablo 4). Depremin maksimum şiddeti MSK şiddet

çetveline göre X olarak saptanmıştır. Depremden etkilenen illerin il merkezlerinin deprem merkez üssüne uzaklıkları İzmit 12 km, Adapazarı 39km, Yalova 59 km, Bilecik 61 km, İstanbul 85 km, Bursa 94 km, Eskişehir 113 km, Bolu 142 km, Zonguldak 180 km ve Tekirdağ 210 km olarak hesaplanmıştır. (Özmen, 2000:12)

Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık Kriz Merkezinden alınan 12.09.1999 tarihli bilgilere göre bu deprem 66.441 konutun ve 10.901 işyerinin ağır hasara, 67.242 konutun ve 9.927 işyerinin orta hasara, 80.160 konutun ve 9.712 işyerinin hafif hasara uğramasına ve 17.479 kişinin ölmesi, 43.953 kişinin yaralanmasına neden olmuştur. Deprem insan kaybı açısından 1939 yılında oluşan Erzincan Depremi (Ms:7.8, ölü: 32.962)'n den sonra son yüzyılda meydana gelen ikinci en büyük depremdir (Özmen, 2000:1).

Kuzey Anadolu Fayı (KAF), sismik olarak dünyanın en derin faylarından birini oluşturur. Sapanca Gölü güneyi boyunca İzmit Körfezi'ne kadar çok belirgin olarak izlenebilmektedir. Sapanca-Gölcük arasında fayın uzunluğu 60 km.dir. Fay, Kuvaterner yaşlı birimleri denetleyerek bölgedeki tüm kayaçları kesmektedir. Fay, Gölcük civarında sola sıçrama yaparak küçük bir çek-ayır oluşturmaktadır. Çek-ayır, Sapanca-Gölcük segmenti ile Gölcük-Karamürsel segmenti olarak gelişmiştir. 17 Ağustos 1999 depremi, çek-ayır bölgeye karşılık gelen Gölcük ile Değirmendere kıyı hattının Körfez içine kaymasına neden olmuştur. Fay, Gölcük-Karamürsel arasında kıyı hattına paralel olacak şekilde deniz içinde uzanmaktadır (Demirtaş, 1999). Fay, Hersek-Çınarcık arasında deniz içinde uzanacak şekilde batıya doğru devam etmektedir. Fayın güney kesiminde, Yalova civarında heyelanlar yaygın olarak gözlenmektedir. Buna karşın, fayın Marmara Denizi içindeki gidişi tartışmalı olup değişik modellemeler ortaya atılmıştır (Kocaeli İl ÇED Raporu, 2006 :54).

17.08.1999 tarihinde olan İzmit Körfezi depreminin parametreleri değişik kurumlar tarafından aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4: 17 Ağustos 1999 Depremi Şiddet Değerleri

KURUM	Tarih	Enlem	Boylam	Derinlik	Mw	Md
Afet İşleri Genel Müdürlüğü Deprem Araştırma Dairesi	17/08/1999 00:01:39.07 (GMT)	40.70	29.91	15.9	7.4	6.7
Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi	17/08/1999 03:01.37.6(YS)	40.76	29.97	18		7.4
USGS	17/08/1999 00:01:39.80(GMT)	40.702	29.987	17	7.4	

Kaynak: ÖZMEN, Bülent (2000), 17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depreminin Hasar Durumu (Rakamsal Verilerle), TDV/DR 010-53, Türkiye Deprem Vakfı, Ankara s.12.

1967 Adapazarı depreminden sonra bölgeyi etkileyen en büyük deprem olan 17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi İstanbul'un Avcılar, Küçükçekmece, Tuzla ilçeleri ile İzmit, Adapazarı, Gölcük, Yalova, Düzce ve Bolu şehirlerinde 20.000 dolayında can kaybına ve maddi hasara yol açmıştır. İzmit körfezinin iki tarafında ve İzmit-Adapazarı arasında yer alan sanayi tesislerinde çeşitli boyutlarda hasarlar meydana gelmiştir.

Tablo 5: 17 Ağustos 1999 Depreminde Ölü ve Yaralı Sayıları

YER	ÖLÜ SAYISI	YARALI SAYISI
Gölcük	4656	5084
Kocaeli_Top.	9476	19447
Sakarya	3890	7284
TOPLAM	17479	43953

Kaynak: ÖZMEN, Bülent (2000), 17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depreminin Hasar Durumu (Rakamsal Verilerle), TDV/DR 010-53, Türkiye Deprem Vakfı, Ankara s.14

Deprem odak derinliğinin 10–15 km olduğu ve sağ atımlı 120 km civarında bir fay hareketi (yüzey kırığı) ortaya çıkarmış ve bu kırık üzerinde 4,2 m. ye varan sağ-yanal yer değiştirmeler meydana gelmiştir. Ana deprem dalgasının ardından büyüklüğü 4,0–5,0 değerlerinde olan çok sayıda artçı deprem meydana gelmiştir.

Deprem merkez üssüne en yakın ivme kaydı İzmit Meteoroloji İstasyonundan alınmıştır. Buna göre maksimum ivme kuzey-güney doğrultusunda 163 mG doğu-batı

doğrultusunda 220 mG ve düşey doğrultuda 123 mG ‘dır (İTÜ, 1999:3).

Deprem sırasında bu kırığın yakınında yer alan ve özellikle suya doymun alüvyon zeminlerde başta Adapazarı, İzmit, Gölcük, Yalova ve Akyazı olmak üzere birçok yerleşim biriminde aşırı yıkımlara sebep olmuştur. Faylanma dışında Adapazarı içinde sokaklarda meydana gelen deformasyonlar ile Gölcük ve Sapanca gölü kıyılarında meydana gelen göçmeler kuvvetli yer sarsıntısı ile ilgili olup hasarların yoğunlaşmasına sebep olmuştur (Kocaeli İl ÇED Raporu, 2006:57).

Tablo 6: 17 Ağustos 1999 Depreminin oluşturduğu hasarın illere göre durumu

Yerleşim Birimi	HASAR DURUMU					
	AĞIR		ORTA		HAFİF	
	KONUT	İŞ YERİ	KONUT	İŞYERİ	KONUT	İŞYERİ
KOCAELİ	19315	3031	21287	3001	22452	3227
GÖLCÜK	12310	1870	7789	886	9299	1118
SAKARYA	19043	4068	12200	1963	18712	1675

Kaynak: ÖZMEN, Bülent 17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depreminin Hasar Durumu (Rakamsal Verilerle), TDV/DR 010-53, Türkiye Deprem Vakfı, Ankara, 2000:14

Bu deprem öncesinde İzmit körfezi ve çevresinde deprem potansiyelinin yüksek olduğu yalnız tarihsel deprem kayıtlarına dayanılarak değil GPS ölçümleri sonuçlarının değerlendirilmesi ile de farklı grupların yaptığı çalışmalarda ileri sürülmüştür. Bu verilere göre bu alanda en son depremlerin 1719 ve 1754 yıllarında meydana geldiği ve buralardaki hızlarının 10-15 mm/yıl olduğu göz önüne alınırsa bu faylar üzerinde bu deprem sırasında meydana gelen yer değiştirmelerle çok uyumlu olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Kuzey Anadolu fayı üzerinde 1939 yılında yaşanan 6 büyük depremin batıya doğru göçü sunucunda Kuzey Anadolu fay zonunun toplam 900 kilometrelik bir kısmı kırılmış ve kırıklarda 7,5 metreye varan yer değiştirmeler gözlemlenmiştir. Bu depremlerin yakın geçmişte modellenmesi İzmit körfezi çevresinde bu depremler sebebiyle stresin yükseldiğini ortaya koymuştur (İTÜ, 1999:4).

Çok sayıda aktif fay olması nedeni ile gelecekte de aynı bölgede sık sık yıkıcı depremlerin meydana geleceği bilimsel bir gerçektir. Yer bilimlari verileri bu depremde meydana gelen can kaybı ve hasarda bölgenin jeolojik özelliklerinin birinci derecede

etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla afet bölgesinin yeniden imar ve restorasyonu amaçlı yapılacak olan planlamalarda, bölgenin kendine has jeodinamik karakteri ve jeolojik zemin özellikleri temel dayanak olarak alınmalıdır. Ancak bu sayede yeniden olabilecek depremlerde aynı durumu yaşamayabiliriz.

Bu nedenle, afet bölgelerinde yapılacak imar planlamaları ve uygulamaları mutlaka jeolojik çalışma sonuçlarına dayandırılmak zorundadır. Bu jeolojisi uygun her alanın yerleşme sahası olarak kullanılmasının uygun olduğu anlamına gelmez. Yerleşim alanlarının belirlenmesinde ulaşım imkânları, yerleşmenin oluşturulacağı sahanın verim derecesi kısacası sit ve situasyonu mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

2.2. 17 Ağustos 1999 Depreminin Nüfus ve Yerleşmeye Etkileri

Deprem sonrası çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından oluşturulan deprem araştırma ekiplerinin saha gözlemleri, yapıların ağır hasar almalarında binanın yapımındaki hata ve eksiklikler kadar binanın üzerinde yer aldığı alanın jeolojik özelliklerinin de çok önemli bir faktör olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Depremde ölümle sonuçlanan hasarlar fay boyunca 20-200 m. genişliğindeki fiziksel deformasyon zonu (yüzey kırığı) ile bataklık ve dayanımsız zeminler olan pekişmemiş çakıl-kum-milden oluşan yeni alüvyon zeminler üzerinde gerçekleşmiştir. Fayın yüzey kırığına çok yakın mesafede, hatta doğrudan fay kırığı üzerinde bulunmasına rağmen deprem sarsıntılarında daha az etkilenen sağlam zeminlerdeki yapıların çoğunda ölümcül hasarların olmadığı görülmüştür. Buna karşın, depremin merkez üssü ve fay kırığından uzakta olmasına rağmen jeolojik anlamda depreme karşı dayanımsız olan zeminlerin çoğunda toplu ölümlerle sonuçlanan yıkıntılar meydana gelmiştir. Bu durumun en önemli örneği Adapazarı'dır. Burada doğal olarak fay kırığı ve yakın çevresinde maksimum hasar beklenmesine rağmen, hasar esas olarak şehrin faya uzak fakat depreme dayanımsız olan bir arazi yapısına sahip merkez bölgelerinde etkili olmuştur.

1999 Gölcük depremi 15.816.476 kişiyi çeşitli oranlarda etkilenmiştir (Özmen, 2000:15). Bu yaklaşık Türkiye nüfusunun dörtte birine eşittir.

17 Ağustos depremi sonucunda Gölcük şehrinin kurulmuş olduğu genç alüvyon tabakaları üzerindeki yerleşimlerin bir deprem esnasında yıkılması veya ağır hasar

görerek can kaybına yol açması kaçınılmaz bir durumdur. Şehrin ilk kurulduğu alanın tam merkezinden hem Kuzey Anadolu Fay Zonu geçmekte hem de zemin genç alüvyonlardan oluştuğu için depreme karşı dayanımsız ve tehlikeli bir arazi yapısı oluşturmaktadır. Zaten Gölcük ve çevresinin geçmişteki nüfus ve yerleşme kalıntıları daha önceki yerleşim alanlarının şehrin güneyinde yer alan Samanlı Dağları'nın yamaçlarında yer aldığını göstermektedir. 17 Ağustosta meydana gelen felaket hem şehirde yaşayan insanların hem de kamu görevlilerinin bu konuda yapılan yanlışlığı acı bir şekilde de olsa fark etmelerini sağlamıştır.

İnceleme alanı içinde 1900-1999 tarihleri arasında 21 tane hasar yapan deprem oluşmuştur. Depremlerin episantr dağılımları depreme ait bilgilerde oluş tarihi sırasına göre aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7: Son 100 yıl içinde çalışma alanı çevresinde meydana gelen büyük depremler ve sonuçları

YER	TARİH	Enlem	Boylam	Derinlik	Ms	Io	Ağır Hasar	Orta Hasar	Hafif Hasar	Ölü	Yaralı
Mürefte	09.08.1912	40.60	27.20	16	7.3		5540			216	466
Erdek	04.01.1935	40.40	27.49	30	6.7	IX	600			5	30
Bigadiç-Sındırgı	15.11.1942	39.55	28.55	10	6.1	VIII	1262			7	
Adap. Hendek	20.6.1943	40.85	30.51	10	6.6	IX	2240			336	
Mudurnu	05.04.1944	40.84	31.12	10	5.6		900			30	
Harmanlık	05.02.1949	39.89	29.35	40	5.2		150				
Yenice-Gönen	18.03.1953	39.99	27.36	10	7.4	IX	9670			265	336
Eskişehir	20.02.1956	39.89	30.49	40	6.4	VIII	1219	2281	9862	2	
Bolu-Abant	26.05.1957	40.67	31.00	10	7.1	IX	4201			52	100
Çınarcık-	18.09.1963	40.77	29.12	40	6.3	VII	230	852	2560	1	26
Manyas	06.10.1964	40.30	28.23	24	7.0	IX	5398	3280	2200	23	130
Adapazarı	22.07.1967	40.67	30.69	33	7.2	IX	5569	5110	3210	89	235
Akyazı	30.07.1967	40.70	30.40	18	6.0					2	40
Gönen	03.03.1969	40.08	27.50	6	5.7		20			1	
Demirci	23.03.1969	39.10	28.40	9	6.1	VII	1100				
Demirci	25.03.1969	39.25	28.44	37	6.0		1826				
Gediz	28.03.1970	39.21	29.51	18	7.2	IX	9452	9840	7737	1086	1260
Çavdarhisar	19.04.1970	39.10	29.70	18	5.9		41				2
Demirci	23.04.1970	39.10	28.70	28	5.7		150				43
Biga	05.07.1983	40.33	27.21	7	4.9		85			3	
Kocaeli	17.08.1999	40.70	29.91	20	7.4	X	66448	66756	79576	17408	42442

Kaynak: ÖZMEN, Bülent (2000), 17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depreminin Hasar Durumu (Rakamsal Verilerle), TDV/DR 010-53, Türkiye Deprem Vakfı, Ankara S.24

BÖLÜM 3: DEPREM SONRASI KURULAN YENİ YERLEŞİM ALANLARI

3.1. Yeni Yerleşim Alanlarının Belirlenmesinde Etkili Olan Faktörler

1967 Adapazarı Depreminden sonra bölgeyi etkileyen en büyük deprem olan 17 Ağustos 1999 depremi, İstanbul'un Avcılar, Küçükçekmece, Tuzla ilçeleri ile İzmit, Adapazarı, Gölcük, Yalova, Düzce ve Bolu şehirlerinde 20.000 dolayında can kaybına ve milyarlarca dolar maddi hasara yol açmıştır. İzmit körfezinin iki tarafında ve İzmit-Adapazarı arasında yer alan sanayi tesislerinde çeşitli boyutlarda hasar meydana gelmiştir.

Deprem sırasında kırığın yakınında yer alan ve özellikle suya doygun alüvyon zeminlerde başta Adapazarı, İzmit, Gölcük, Yalova ve Akyazı olmak üzere birçok yerleşim birimlerinde aşırı yıkımlara sebep olmuştur. Faylanma dışında Adapazarı içinde sokaklarda meydana gelen deformasyonlar ile Gölcük ve Sapanca Gölü kıyılarında meydana gelen göçmeler kuvvetli yer sarsıntıları ile olup hasarların yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Depremden hemen sonra yıkılan veya ağır hasar gören binalarda kalan insanların barınması için, yeni kalıcı yerleşim alanları inşa etmek amacıyla T.C. Hükümeti ile Dünya Bankası arasında ortak bir çalışma başlatılmış ve MEER (Marmara Earthquake Emergency Reconstruction – Marmara Depremi Acil Yeniden Yapılandırma) Projesi başlatılmıştır. Projenin hızlı ve düzenli bir şekilde yürütülmesinden ise Başbakanlık Proje Uygulama Birimi (PUB) sorumlu kılınmıştır. Projenin temel hedefi 17 Ağustos 1999'da meydana gelen Marmara Depremi sonrası Gölcük'te hasar görmüş olan yaşam koşullarını en kısa zaman içerisinde tekrar eski haline getirmektir.

Bu amaçla yeni oluşturulacak yerleşim alanının, kesin tarihi bilinmemesine rağmen, muhtemel bir gelecekte tekrarlaması kesin olacak olan, yeni bir depremden en az hasar ve can kaybı ile hatta kayıpsız atlatılabilmesi öngörülmüştür. Bu amaçla yeni oluşturulacak yerleşmelerin var olan mevcut yerleşim alanı üzerinde değil, hem zemin hem diğer bakımlardan daha uygun yeni bir alana kurulması için çalışmalara

başlanmıştır. Yerleşim alanı çevresinde jeolojik zemin bakımında depreme dayanımlı, kolay ulaşılabilecek, şehir yaşamı bakımından insanların kabul edebileceği özelliklere sahip, bunun yanında kamu arazisi olan birçok yer incelenmiştir.

Arazinin seçiminde, alanda yapılan jeolojik çalışmaların sonuçları ve arazinin sahip olduğu toprak karakteristikleri önemli rol oynamış, olabilecek toprak kaymalarına karşı direnci araştırılmıştır. Yer tespiti yapılırken geçmişteki hataları tekrarlamamak ve maliyet açısından daha uygun şartlarda “Yeni Yerleşim Alanları” oluşturmak amacıyla çoğunlukla kamu arazisi kullanılmıştır. Ayrıca yeni yerleşim alanlarının çok geniş alanlara dağılmaması gerekçe gösterilerek kalıcı konutlar, katlı binalar olarak yapılmıştır. Gerçi şu bir gerçektir ki sağlam zeminde uygun şekilde yapılmış olan katlı binaların depreme karşı dayanım gösterdiği bilim adamlarının tespitidir.

3.1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Gerekçeler

17 Ağustos depreminin ardından yapılan çalışmalarla ortaya koyulan deprem analiz raporları dikkat çekicidir. 17 Ağustos depreminde zemin bakımından depreme dayanıklılık gösteremeyecek düzeyde gevşek olan arazi üzerine kurulmuş yerleşim yerlerinin depremin merkez üssüne veya fay hattının geçtiği alanlara uzak bir mesafede olmasına karşın, deprem esnasında büyük hasarlara uğradığı görülmüştür. İnceleme alanında ve çevresinde geçmişte büyük hasarlara yol açan yıkıcı depremler olmasına karşın yerleşimin bulunduğu alandan başka bir alana taşınmamış ve şehir aynı yerde büyümeye devam etmiştir. 17 Ağustosta Depremi bunun zararlarını acı bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bu amaçla, depremde yıkımların önemli nedenlerinden biri olan yerleşim alanının zemin özelliği dikkate alınarak yeni yerleşim alanlarının tespitine gidilmiştir.

İzmit Körfezi, Kuzey Anadolu Fay Zonunun bir parçasını meydana getiren bir çöküntü hendeğinde (grabende) yer alır. Samanlı Dağlarının Gölcük-Maşukiye arasındaki etekleri ile İzmit Ovası-Sapanca Gölü Arasındaki alçak esik sahasında pliyosen depoları yer almaktadır. Samanlı Dağları kuzey etekleri ile İzmit körfezi arasındaki, genç oluşuklar ise Çiftlikköy, Hersek, Altınova, Subaşı, Ereğli, Yalıdeğirmendere ve Gölcük gibi yerleşmelerin dolaylarında ve delta veya kıyı ovalarındaki alüvyon dolgulardan meydana gelir. İzmit Körfezi'nin güney kısımlarında ayrıca volkanik formasyonlarda

geniş yer tutar. İzmit Körfezi ile İznik gölü arasındaki su bölümü sahasını oluşturan yüksek dağ ve platolardan oluşan kesimlerde yer alan bu formasyonlar kuzeydoğu ve doğuya doğru uzanarak Gölcük ve Maşukiye'ye kadar sokulurlar. Volkanitler andezit ve desitlerden oluşmaktadır (PUB, 2006:22).

Gölcük kalıcı deprem konutlarının yapılacağı alanda T.C: Başbakanlık Proje uygulama Birimi tarafından Marmara depremi Acil Yeniden yapılandırma Projesi kapsamında "Gölcük Afet Konut Alanı Jeolojik ve Jeoteknik Etüt Raporu" adı altında bir rapor hazırlanmıştır.

Gölcük'te 1999 depremi sonucunda yıkılan veya hasar gören evlerin sahiplerine verilmek üzere yapılacak olan konutlar için yer tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla kalıcı konutların yapılacağı alanda arazi çalışması yapılarak yerleşime uygunluğu ve gelecekte olabilecek yeni depremlere karşı zemin dayanımı belirlenmiştir. İnceleme alanı ve yakın çevresinde Ponsiyen ve Pliyosen yaşlı çökeller ile kuvaterner yaşlı alüvyonlar tespit edilmiştir. İnceleme alanında en yüksek kot 206 m. en düşük kot ise 27 metredir. Genel olarak sahanın orta kesimleri ile doğu kesimlerinde yamaç eğimi %20'nin altındadır. Sahada yer alan yüksek eğimler güney-güneybatı kesimindedir. Proje alanının değişik bölgelerinde açılan araştırma çukurları açılarak zemin tabakalarının yüzeysel değişimleri incelenmiştir (PUB, 2006:29).

Yapılan incelemelerde kalıcı konutların yapılacağı alanın zemin profili incelenmiş, alanın genelinde orta plastisiteli kil zeminlerin hâkim olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca dere yatakları boyunca seyrek çakıllı kum tabakalarından oluşan alüvyonlar yer almaktadır.

Kayma dayanımı incelenerek kayma tehlikesi bulunan alanlar tespit edilmiş, bu alanların konut yapımına uygun olmadığı karar verilerek buralar park ve bahçe olarak kullanılmaya açılmıştır. Arazinin sert killi malzemelerden oluşması itibariyle her hangi bir sıvılaşma tehlikesi bulunmamaktadır.

Sahanın güney ve güneydoğusunda yer alan alüvyonda ise malzeme genellikle iri taneli olup, çok sıkı durumdadır. Alüvyon içerisinde 3,5–4 m. derinliklerde yeraltı suyu bulunmaktadır. Alüvyonu teşkil eden kumlu, çakıllı seviyelerde çok sıkı durumda

oldukları için sıvılaşma riski taşımamaktadır. Etüt alanındaki zeminlerin tane boyutları, kıvam durumu, yeraltı suyu durumu dikkate alındığında Gölcük afet konut alanındaki sıvılaşma riski taşımamaktadır (PUB, 2006:34).

İnceleme alanında heyelan ve akma riski gösteren veya gelecekte böyle bir tehlikeye yol açabilecek alanlar tespit edilerek bu alanlar uygun olmayan alanlar bölümüne alınarak buralar park bahçe gibi alanlar olarak düzenlenmiştir. İnceleme alanındaki zemin özellikleri ortaya koymuştur ki inşası planlanan tüm yapılar yüzeysel temellerle taşınabilecektir.

Konutların inşa edileceği alan tektonizma bakımından 1. Derce deprem bölgesi içinde yer alması yanı sıra fay hattının kırılma noktası üzerinde yer almaktadır. Her ne kadar inceleme alanında yapılan çalışmalar bu alanın zemin bakımından depreme dayanım gösterebilecek sert zeminlerden oluştuğunu göstermekte ise de bir deprem esnasında can ve mal kaybının en aza indirgenmesi hatta oluşmaması için tek başına yeterli değildir. Bu nedenle bu alanda yapılacak her türlü yapılaşmada, jeolojik çalışma sonuçlarının yanı sıra depreme karşı dayanımlı, modern ve sağlam binaların inşası ile mümkündür.

3.1.2. Kurumsal Gerekçeler

Gölcük Şehir merkezinin yer aldığı, İzmit Körfezi kıyı bölgesinde falezlerin dışında kalan kesimlerinde insanların yaşamak için tercih ettikleri birikim şekilleri bulunmaktadır. Bunlar; çok evreli denizel sekiler, birim glasileri, birikinti yelpazeleri vadi tabanları ve karışık deltalar. Bu birimlerin düşük kollardaki kesimlerinde yeraltı suyu çok yüksek ve yer yer bataklıklar, azmaklar ve lagünler görülmektedir. Pekişmemiş zemin özelliği sunan alanların bu bölümü taşkın riskindedir ve özellikle fan deltaların distal çökelleri deprem anında "Sıvılaşma" ya uygun çökellerden meydana gelmiştir. Bütün bu olumsuz yapısal ve jeomorfolojik özelliklerine rağmen çeşitli nedenlere bağlı olarak, karışık delta ve taban araziler yapılaşmaya açılmıştır. Kaldı ki bu birimler, tarım ve kültür bitkileri için uygun ortamdan oluşturmaktadır (Kocaeli il ÇED Raporu, 2006:18).

Saha gözlemleri, yapı hasarlarında jeolojik zemin özelliklerinin belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Ölümle sonuçlanan hasarlar fay boyunca 20–200 m. genişliğindeki

fiziksel deformasyon zonu (yüzey kırığı) ile bataklık ve dayanımsız zeminler olan pekişmemiş çakıl-kum-milden oluşan yeni alüvyon zeminler üzerinde gerçekleşmiştir. Fayın yüzey kırığına çok yakın mesafede, hatta doğrudan fay kırığı üzerinde bulunmasına rağmen deprem sarsıntularından daha az etkilenen sağlam zeminlerdeki yapıların çoğunda ölümcül hasarların olmadığı görülmüştür. Buna karşın, depremin merkez üssü ve fay kırığından uzakta olmasına rağmen jeolojik anlamda depreme karşı dayanımsız olan zeminlerin çoğunda toplu ölümle sonuçlanan yıkıntıların meydana geldiği izlenmiştir. Bu durumun en iyi örneği Adapazarı şehridir. Burada doğal olarak fay kırığı yakın çevresinde maksimum hasar beklenmesine rağmen, hasar esas olarak şehrin faya uzak merkez bölgelerinde etkili olmuştur. Bu hasar dağılımı tamamen kent yerleşmesinin yerel zemin özelliklerinin sonucudur. Afet bölgesinde incelenen alan içinde kalan Gölcük-İzmit-Sapanca-Adapazarı-Akyazı gibi büyük yerleşimlerde ölümle sonuçlanan hasarın aynı sebebe dayandığı görülmüştür. Dolayısıyla, depremde meydana gelen can kaybı ve hasarın esas nedeni, bölgedeki yapılaşmanın yoğun olarak depreme karşı çok zayıf jeolojik zeminde olması ile ilgilidir (MTA, 1999: 2).

Çok sayıda aktif fay olması nedeni ile gelecekte de aynı bölgede sık sık yıkıcı depremlerin meydana geleceği bilimsel bir gerçektir.

Yer bilim verileri bu depremde meydana gelen can kaybı ve hasarda bölgenin jeolojik özelliklerinin birinci derecede etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, afet bölgesinin yeniden imar ve restorasyonu amaçlı yapılacak olan planlamalarda, bölgenin kendine has jeodinamik karakteri ve jeolojik zemin özellikleri temel dayanak olarak alınmalıdır. Ancak bu sayede yeniden olabilecek depremlerde aynı durumu yaşamayabiliriz.

Bu nedenle, afet bölgesinde yapılacak olan imar planlamaları ve uygulamaları mutlaka jeolojik çalışma sonuçlarına dayandırılmak zorundadır.

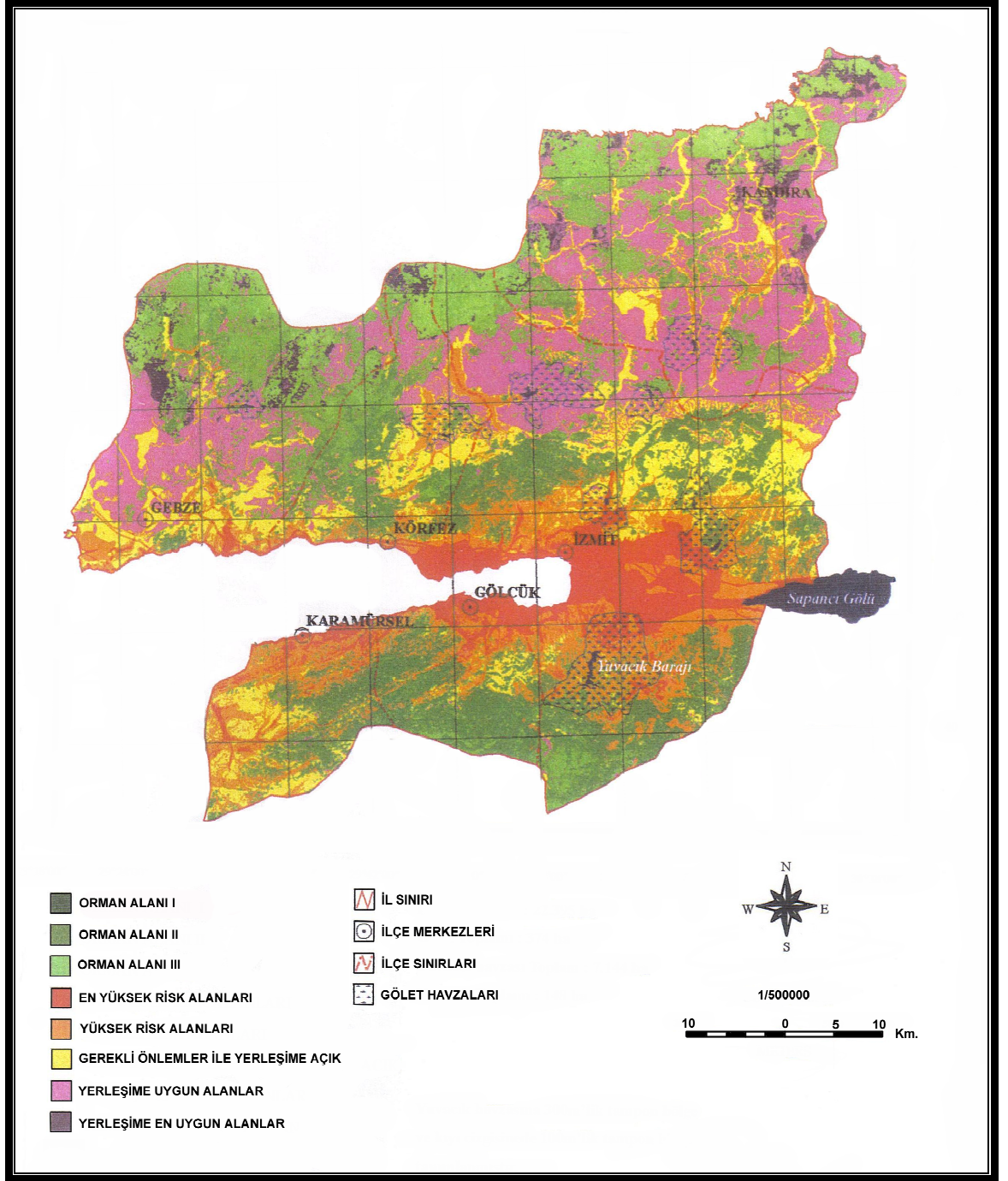
Hem deprem öncesi yapılan araştırma sonuçları hem de depremin ardından ortaya çıkan yıkımın ardından resmi kuruluşların ve çeşitli üniversitelerin yaptığı araştırma sonuçları ortaya koymuştur ki 1999 Gölcük Depreminin çok fazla yıkıcı olmasını artıran nedenlerden beklide en önemlisi, şehirlerin yerleşim yapılarının oluşumunda, jeolojik zemin etütlerine gereken önemin verilmemesi olmuştur. Hatta mevcut yerleşim

planlarına uyulmayarak alelade bir şekilde şehrin gelişimi gerçekleşmiş ve yerleşmeye uygun olmaya alanlar hızlı ve düzensiz bir şekilde yapılaşmıştır.

Depremden kısa bir süre sonra TÜBİTAK-MAM ve BTAE Uzay teknolojileri grubu işbirliği ile deprem bölgesinin yerleşime uygunluk haritası hazırlanmıştır. Hem arazi etütleri ve jeolojik veriler uzay fotoğrafları gibi birçok veri bir araya getirilerek sahanın haritası çıkarılmıştır. Bu veriler ışığında Gölcük şehir merkezinin en yüksek riskli alanlardan olduğu görülmektedir. Hatta çalışma sahamız olan Şirinköy Kalıcı Konutları Bu sınırın hemen üstünde yer almaktadır (Bkz. Harita 4).

Depremi ardından hem merkezi hükümet hem de yerel yönetimler sivil toplum kuruluşlarının ve ulusal basının baskısıyla bilimsel çalışmaların ışığında depremin etkilediği alanlarda yeni yerleşim alanları kurma yoluna gitmiştir. Bunun sonucunda şehrin yeni bir alana taşınması ile ilgili Başbakanlık Proje Geliştirme Birimi (PUB) görevlendirilmiştir. Birim kısa zamanda öncelikle depremin büyük hasar verdiği konutların yeniden inşası için yeni alanlar aramaya başlamıştır. Gölcük'te yapılan jeolojik incelemeler sonucunda şehrin güneyinde yer alan yamaçların zemin bakımından depreme karşı dayanıklı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca arazi çalışması kapsamında bölgede yapılan anket çalışması da göstermiştir ki o bölgede depremden önce yapılmış olan binalarda çok büyük çaplı hasarlar meydana gelmemiştir. Bölgenin seçilmesindeki bir diğer faktör ise yeni yerleşim alanlarını kurulması planlanan sahanın büyük bir kısmının hazine arazisi olmasıdır.

Harita 4: Kocaeli ili yerleşime uygunluk haritası

Kaynak: TÜBİTAK-MAM/BTAE Uzay Teknolojileri Grubu, 1999

3.1. 3. Bireysel Faktörler

Şirinköy ve Saraylı kalıcı konutlarının inşa edildiği alanın seçiminde, bireylerin yani deprem sonucunda evleri yıkılan ya da ağır hasar göyerek oturulamaz durumda olanlara verilmek üzere yapılan konutların nerede ne şekilde yapılacağını belirlemek gibi bir lüksleri olmamıştır. Evler değişik model ve büyüklüklerde inşa edilmiştir. Devletin ilgili kurumları çalışmaları yapmış konutlar inşa edilmiş ve hak sahiplerine dağıtılmıştır.

Devletin kalıcı konutları burada inşa etmesi bölge halkının yerleşme düzeni üzerinde önemli etki etmiştir. Bölge şehrin merkezinin yer aldığı kıyıdaki yerleşim alanından daha korunaklı ve depreme karşı dayanıklı olduğu fikri öncelikle bireylerin bu sahaya müstakil evler inşa etmesine neden olmuştur. Deprem sonrasında toplu konut anlamında ilk yapılanma Şirinköy’de Şirinköy Yapı Kooperatifi tarafından 63 konutluk yapılanmadır. Ardından hem Toplu Konut İdaresinin(TOKİ) hem de özel firmalar bu alanda toplu konut inşa etme yoluna gitmişlerdir (Şekil 51).

Sahanın yerleşime açılmasında yine de bireysel faktörlerden çok kurumsal faktörler etkili olmuştur. Kurumsal etki ile değişen şehrin yayılma yönü yeni yapılanmaya gidecek birey ve gurupları da bu alana yöneltmiştir.

3.2. Gölcük’te Gelişen Yeni Yerleşim Alanları

1999 Depreminin ardından Gölcük şehir merkezi çok büyük tahribata uğramıştır. Nüfus ve alan bakımından ele alınırsa depremden oran olarak en çok etkilenen yerleşim birimi olmuştur. 17 Ağustos 1999 depremi ülkemiz resmi kurumları ve özel kurumların konut yapımı ve yer seçimleri konusunda milad diyebileceğimiz değişimlerin yaşanmasına vesile olmuştur. Depremin ardından meydana gelen yıkımın deprem bölgelerinde yaşayan insanlar üzerindeki ilk etkisi, üzerinde yaşadıkları zemine karşı büyük bir güvensizlik oluşturmıştır. Çalışma sahası incelemelerinde, bölgede yaşayan insanlar değişik birçok sorundan bahsetseler de, büyük bir çoğunluk yaşadıkları alanın zemin bakımından şehir merkezine oranla depreme karşı çok daha dayanıklı olduğu düşüncesiyle, memnun durumdadırlar. Konutların inşa edildiği yeni yerleşim alanlarını seçiminde jeolojik etkilerin yanında kurumsal etkilerin ve bireysel faktörlerinde etkisi olmuştur.

Şirinköy çevresinde gelişmeye başlayan bu yeni yerleşim alanı, oluşturulmasının üzerinde çok uzun bir süre geçmemesine rağmen, konut inşası için önemli bir alan konumuna gelmiştir. İnsanların şehir merkezini depreme karşı zemin bakımından, buldukları alandan çok daha fazla tehlikeli olduğu fikrine sahip olmaları, bu bölgeyi neredeyse cazibe merkezi haline getirmektedir.

Depremi ardından yapılan kalıcı konutların yanında çalışma alanında özel firmalar tarafından yapılan konutlar da giderek çoğalmaktadır. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ) tarafından, bölgede yeni konutlar yapılmaktadır. Bunların dışında bireyler kendi aldıkları arsalar üzerinde müstakil konutlar inşa etmektedir.

Yeni yerleşim alanında Şirinköy Kalıcı Yerleşmesi; Şirinköy Mahallesi 1170 konut, Düzağaç Mahallesi 1268 konut, İpekyolu Mahallesi 860 konut, Yeni Mahalle 270 konut. Saraylı-Örcün Kalıcı Yerleşmesi; Yunus Emre Mahallesi 774 konut, Donanma Mahallesi 468 konut olmak üzere toplam 4810 konut inşa edilmiştir. Bölgede, daha önce yaşayanlarla birlikte bu gün itibariyle 20 bine yakın insan yaşamaktadır.

Harita 5: Gölcük İmar Planı

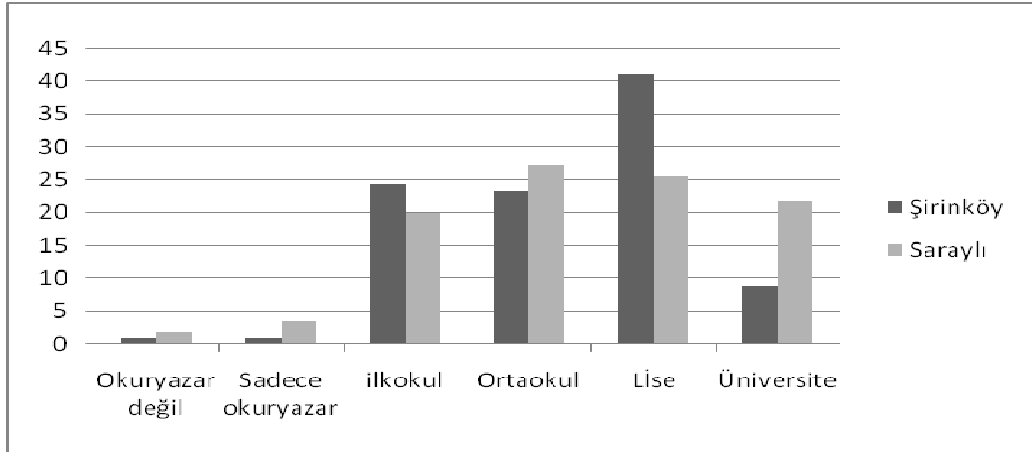

Kaynak: Gölcük Belediyesi İmar Müdürlüğü

3.2.1 Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Araştırma Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi

Çalışma alanı içerisinde yaşayan insanlara 2007 yılı yaz aylarında çeşitli günlerde anket uygulaması yapılmıştır. Sahada kalıcı konut sayısına göre örnekleme yöntemiyle yapılan anketlerden 55 adedi, Saraylı Kalıcı Yerleşmesinde yer alan konutlarda yaşayan kişilere uygulanmıştır. Şirinköy Kalıcı Yerleşmesinde yaşayan insanlara ise 90 adet anket uygulanmıştır. Çalışma sahasında toplam 145 farklı konutta yaşayan bireylere anket uygulaması yapılmıştır. Anket sonuçları SPSS anket işleme programı yardımıyla işlenerek veriler elde edilmiştir. Anketin güvenilirlik testi yapılarak %93 oranında güvenilir sonuçlar içerdiği tespit edilmiştir.

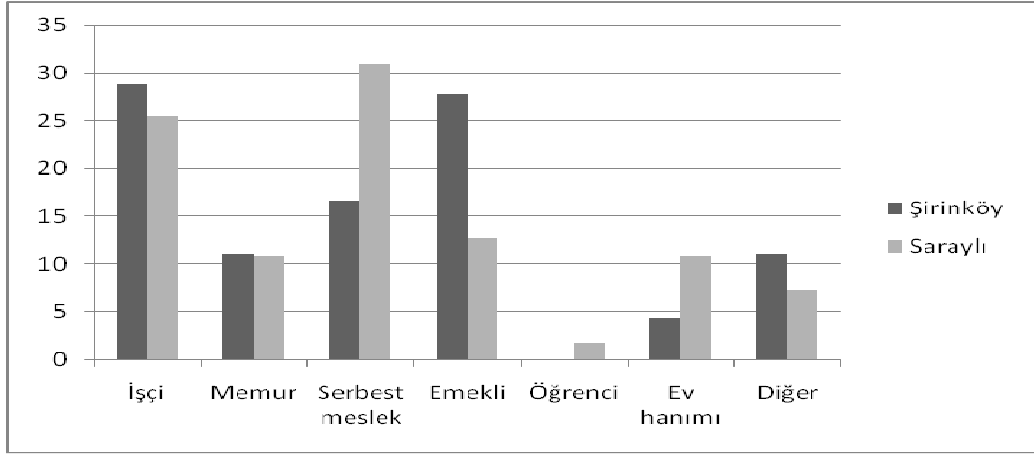
Şekil 8: Aile reisinin eğitim durumu (%)

Kaynak: Deprem Sonrası Yeni yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Yukarıdaki grafikte de görüldüğü üzere, yeni yerleşim alanlarında yaşayan insanlara uygulanan ankette aile reisinin eğitim durumu sorusuna en fazla olarak %35 oranında lise mezunu cevabı verilmiştir. Bunu %36 ile orta okul, %33 ile de ilkokul takip etmektedir. Bölgede okuryazar olmayan insan sayısı yok denecek kadar azdır. Bunun yanında üniversite mezunu olduğunu söyleyenler %14 gibi bir oranla hayli yüksektir. Saraylı yerleşmesinde bu oran daha fazladır. Bu tablo bölgede yaşayan insanların eğitim seviyesinin ülkemiz ortalamasının bir hayli üstünde olduğunu göstermektedir.

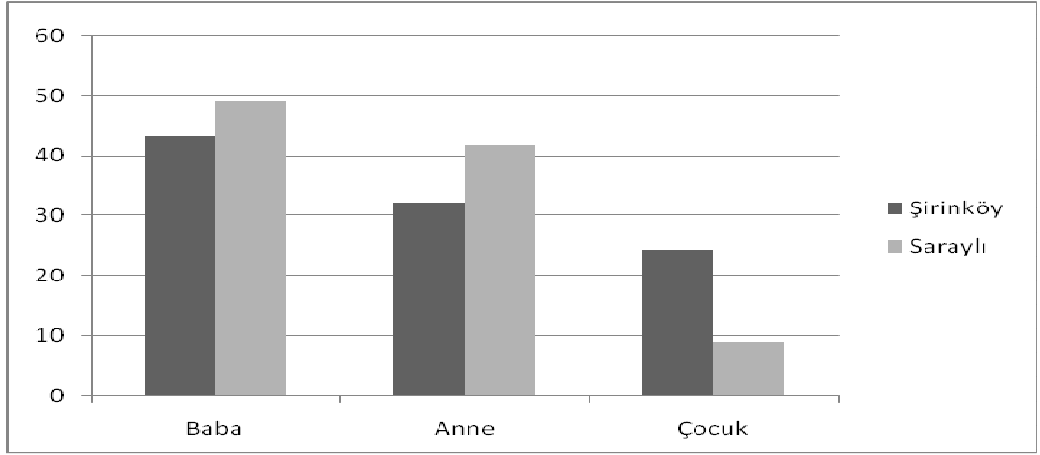
Şekil 9: Aile reisinin mesleği (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Grafik incelendiğinde bölgede yaşayan çalışanların üçte birine yakını işçidir. İşçi olarak çalışanların büyük bir çoğunluğu askeri tersanede çalışan sivil işçiler ile Ford Otomobil fabrikasında çalışan işçilerdir. Bu bölgede yaşayıp İzmit'te dahi çalışan insanlar bulunmaktadır. Serbest meslek sahipleri işçilerden sonra ikinci sıradadır. Bölgede çalışan kesimin % 28 i mesleğinin işçi olduğunu belirtmiştir. Bölgedeki ticarethane ve diğer serbest meslek alanları göz önüne alındığında serbest meslek olarak çalışanların tamamına yakını Gölcük merkezde veya İzmit'te işlerini yürütmektedirler. Üçüncü sıradaki grubumuz emekliler, ankete katılanlar içinde %22,1 lik bir kısmı oluşturmaktadır. Bölge emekli sayısı bakımından da bir hayli zengindir. Bunun önemli nedenlerinden biri tersanede çalışan veya donanmada görevli personelin emekli olmaları durumunda memleketlerine taşınmak yerine bölgeye tamamiyle yerleşmeleridir. Memur olanlar %11 lik bir kısmı oluşturmaktadır. Devlet memuru olarak görev yapanların bir kısmı bölgedeki okul ve birkaç diğer kamu kurumunda çalışmaktadır. Yine memurların büyük çoğunluğu ilçe merkezindeki kamu kurum ve kuruluşlarında çalışmaktadır. Anket yapılan alanda aile reisi olarak belirtilenlerin %6,9 u ev hanımı olduğunu belirtmiştir.

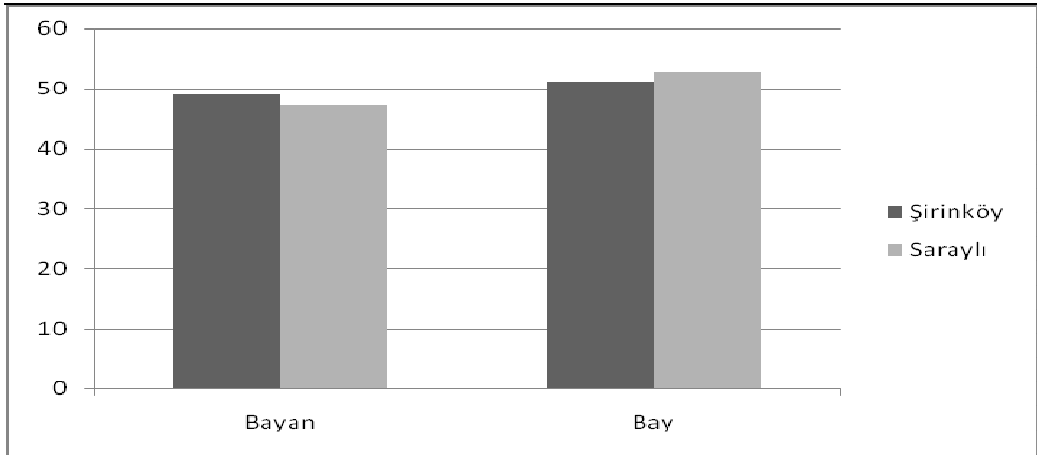
Şekil 10: Ankete katılanların ailedeki konumu (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Anket uygulanan şahısların yarısına yakını babalar olmuştur, bunu anneler takip etmektedir. Anket uygulamasının daha ziyade hafta sonları olması erkeklerin çoğunlukta olmasına yol açmıştır. Anket uygulamasına çocuk olarak cevap verenler ise üçüncü sırada yer almaktadır.

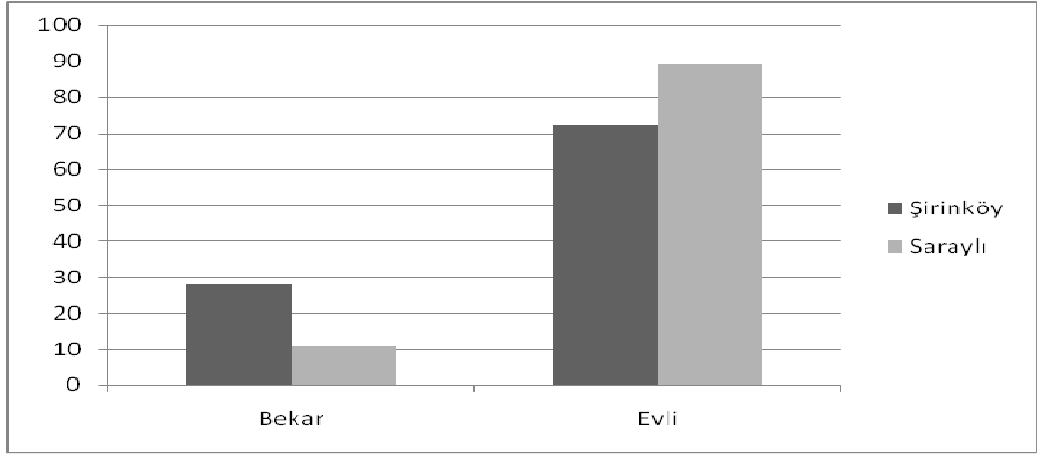
Şekil 11: Anket uygulanan kişilerin cinsiyet yapısı (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Anket uygulanan insanların yarısından fazlası erkektir. Sonucun böyle çıkmasındaki en büyük neden anket çalışmasının genellikle hafta sonları yapılmasıdır. Ayrıca evde eşleri bulunduğu esnada kadınların tamamına yakını ankete katılmamış hep eşlerinin cevaplaması istenmiştir.

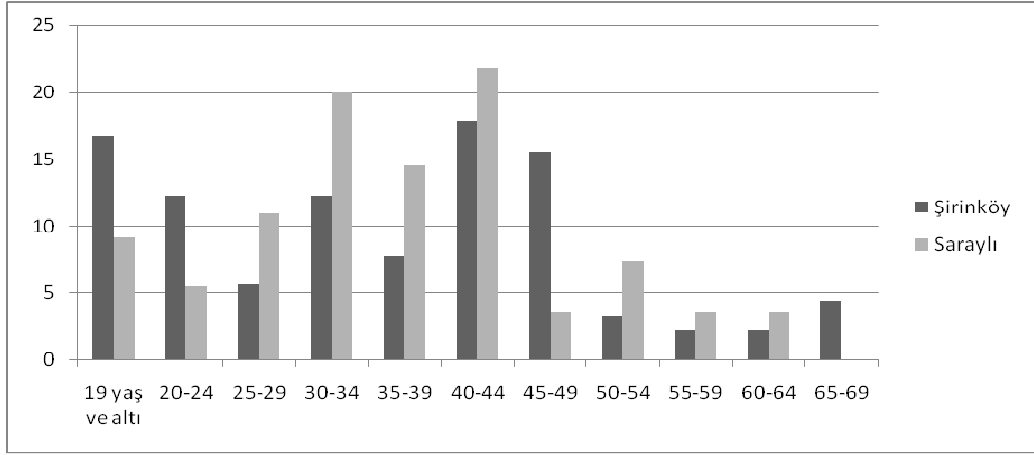
Şekil 12: Anket uygulanan kişilerin medeni durumları (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Anket uygulanan kişilerin büyük bir çoğunluğu (%79) evlidir. Saraylı kalıcı konutlarında ankete katılanların %89,1 ni, Şirinköy kalıcı konutlarında ise %72,2 sini evliler oluşturmaktadır. Evliyim diyenlerin fazla olmasının nedeni bu bölgenin depremde evi yıkılan ailelere hak sahibi olmaları nedeniyle yapılmış olmasıdır. Konutların bulunduğu alanın sanayi, ticaret vb. iş sahaları ile üniversite gibi eğitim kurumlarına yakın olamaması bölgede kiracı varlığını azalttığı gibi evli insanların oranında yüksek olmasına neden olmuştur. Ayrıca ankete katılanların yaş oranının orta yaş ve üzeri çoğunlukta olması evlilerin bir hayli yüksek çıkmasının bir diğer nedenidir. Şirinköy kalıcı konutlarında anket uygulanan insanların %27,8 i, Saraylı kalıcı konutlarında ise %10,9 u bekar olduğunu ifade etmiştir.

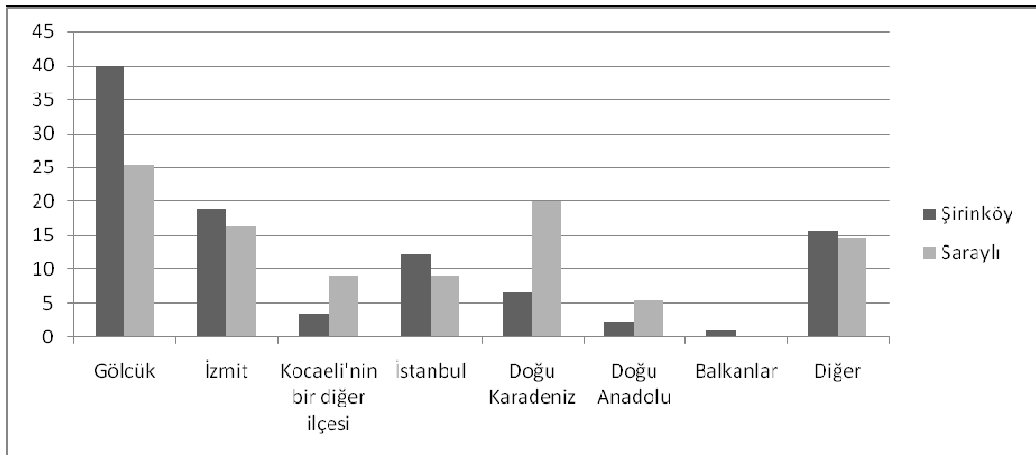
Şekil 13: Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların yaş gruplarına dağılımı (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Anket uygulanan kişilerin yaş aralığı ağırlıklı olarak 40-44 yaş gurubudur. Anketimize göre bölgede yaşayan insanların % 55'i orta yaş ve üzeri diyebileceğimiz 30 ila 49 yaşları arasındadır. Bölgede 50 yaş ve üzeri insanların toplamı %13'dür, yani inceleme sahasında çok genç diyebileceğimiz bir nüfusun yaşadığını söyleyebiliriz. 19 ila 30 yaş arası guruba dahil kişiler %31'lik oran ile sahada yaşayan toplam katılımcıların 3/1'ni oluşturmaktadır.

Şekil 14: Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların doğum yerleri (%)

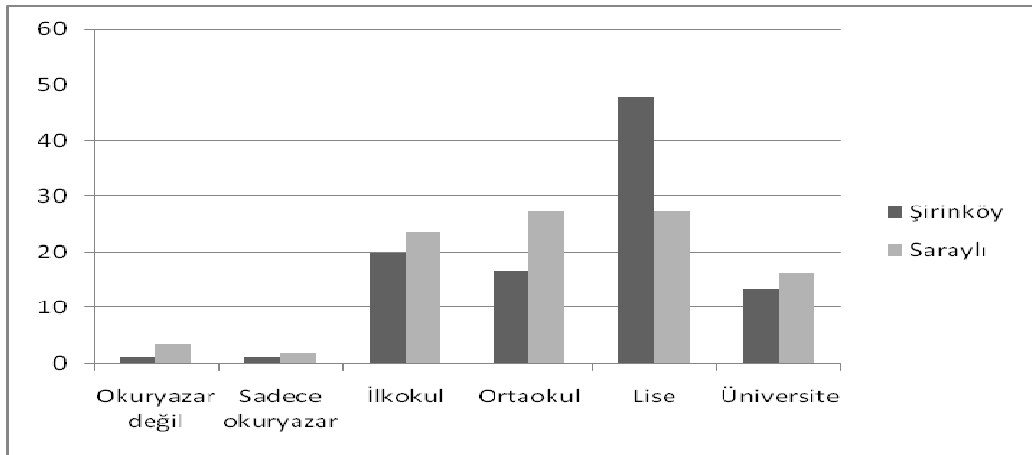

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Anketimize göre bölgede yaşayan insanlar içerisinde Gölcük doğumlular ilk sıradadır. Bunu İzmit doğumlu olanlar ve Doğu Karadeniz doğumlu olanlar takip etmektedir.

Kocaeli ili genelinde doğmuş olanlar toplamda %58 ile en yüksek değere sahiptir. Bölgede yaşayan insanların büyük çoğunluğu Gölcük doğumlu olsada azımsanamayacak bir kısım %42'lik nüfus, bölge dışında doğmuş ve göçle buraya gelmiştir. Şehrin doğal büyümesi, kurulduğu ve geliştiği dönemler dikkate alınırsa bu yadırganamayacak bir sonuçtur. Şehrin yakın tarihte kurulmasından dolayı doğum yerim Gölcük diyenlerin önemli bir bölümünün dahi iki nesil öncesi başka bir bölgeden bu alana göç etmiş durumdadır. Anketimize göre yeni yerleşim alanlarında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimiz doğumlu insanların sayısı yok denecek kadar azdır % 3,4. Bölgede yerli halktan sonra kalabalık nüfus Doğu Karadeniz doğumlu olanlardır %11,7. Bunu % 11 ile İstanbul doğumlular izlemektedir.

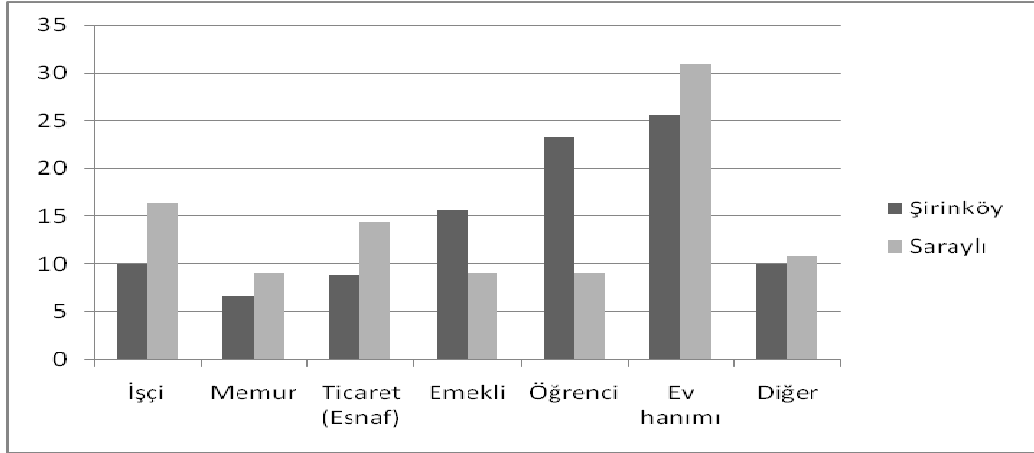
Şekil 15: Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların eğitim durumu (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Anket uyguladığımız kişilerin Eğitim Durumuna gelince Şekil 15'ten de anlaşılacağı üzere bölge nüfusunun eğitim seviyesi yüksektir. Ankete katılanlar içinde %40 lık pay ile lise mezunları en yoğun grubu oluştururlar. Bunları %21,4 ile ilkokul mezunları takip etmektedir. Ardından % 20,7'lik değere sahip olan orta okul mezunları gelir. İnceleme alanlarında ankete katılan bireylerin %14,5'lik bir kısmı kendisinin üniversite mezunu olduğunu belirtmiştir. Bölgede yaşayan insanların yarısına yakını lise ve üniversite mezunu durumdadır. Hiç okuma yazma bilmeyen sadece %2,1'lik bir kısımdır. Sadece okuryazar olduğunu söyleyenler ise %1,4'tür.

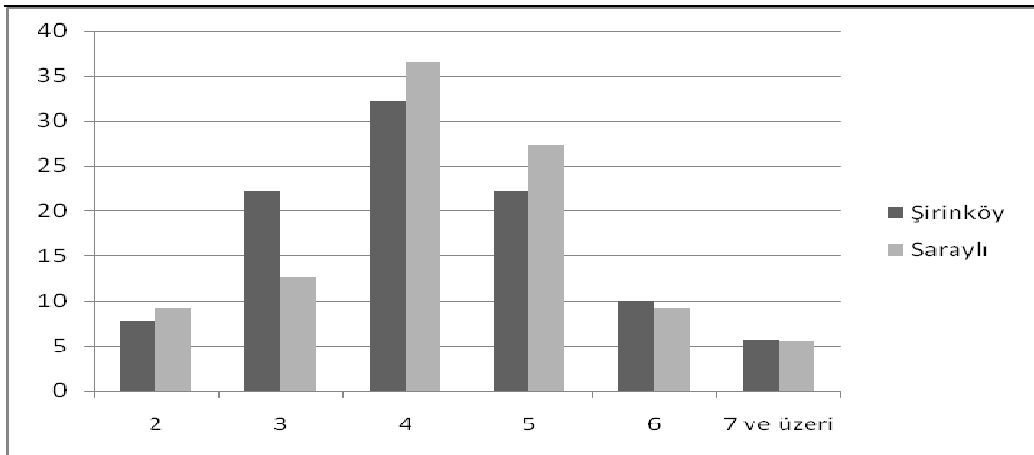
Şekil 16: Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların sahip olduğu meslek dalı (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Şekil 16'da görüldüğü üzere anket uygulanan kişilerin üçte biri meslek olarak ev hanımı olduğunu belirtmiştir. Bunu %17,9 ile öğrenciler izlemektedir. Ankete katılanların % 12,4'ü işçi olduğunu belirtmiştir. Kendisinin emekli olduğunu ifade edenler ise % 13,1'lik bir kısmı doldurmaktadır. Buradaki meslekler dışında farklı bir mesleği olduğunu belirtenler % 10,3'lük bir değere sahiptir.

Şekil 17: Araştırma sonuçlarına göre konutta yaşayan kişi sayısı (%)

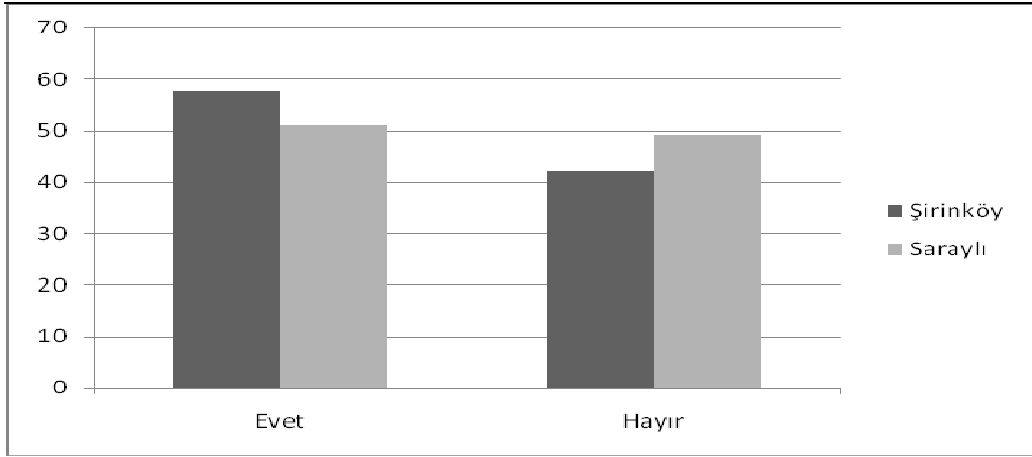

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Şekil 17'ye göre genel olarak çalışma sahasında bulunan konutlarda, yaşayan insan

sayıları dikkate alındığında, 4 kişilik hane sayısı %33,8'lik bir değer ile en çok belirtilen sayı olmuştur. Bunu %24,1'lik bir kısım ile 5 kişilik aileler izlemektedir. Yani bölgede yaşayan insanların yarısından fazlası (%58) 4 ile 5 kişilik ailelerden oluşmaktadır. En az grubu ise hanesinde 7 ve yukarı nüfus olan gruplar oluşturmuştur (% 5,5).

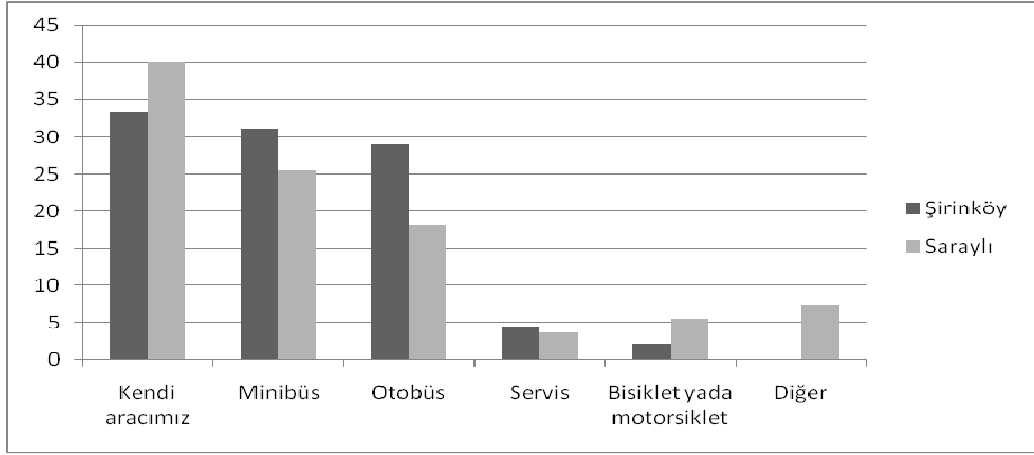
Şekil 18: Anket uygulanan konutlarda yaşayanların özel araç sahipliği (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Bölgede yaşayan ailelerin yarısından fazlasının kendi özel araçları mevcuttur. % 44,8'lik bir kesim ise aileye ait özel aracın olmadığını belirtmiştir. Yarıdan fazla özel araç sahibi olunması yeni yerleşim bölgesinde yaşayan insanların orta ve üst gelir grubu insanlar olduğunu göstermektedir (Şekil 18).

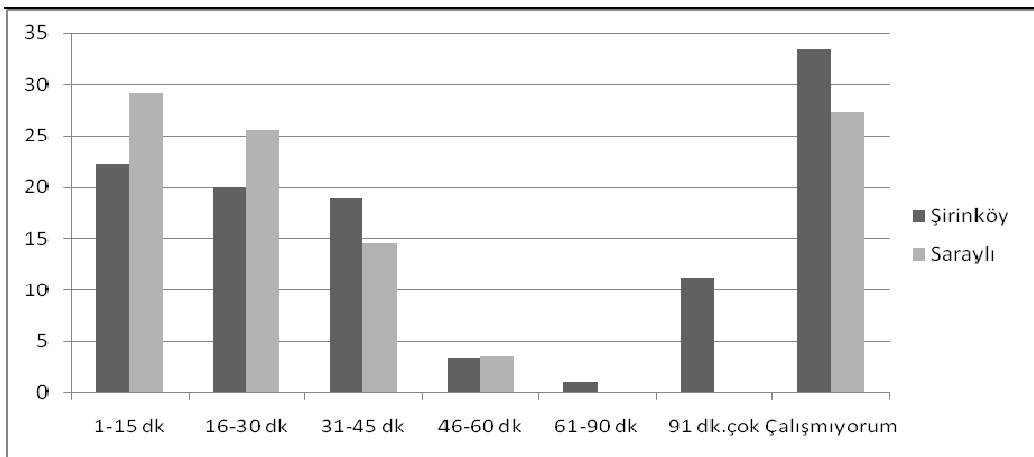
Şekil 19: Günlük ihtiyaçlarında kullanılan ulaşım araçları (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Günlük ihtiyaçlarında kendi özel araçlarını kullananların oranı %36 olarak ortaya çıkmıştır. Bunun en önemli sebebi, aileye ait olan bir araç olmasına rağmen, bazı fabrika işçileri fabrikanın servisini, öğrenciler kendi servislerini, ev hanımı daha doğrusu evdeki aracı kullanamayan, sadece eşleri olunca beraber faydalandıkları için minibüs veya otobüsü kullandıklarını söylemişlerdir. Günlük ihtiyaç için kullanılmakta ikinci en çok tercih edilen araç türü minibüstür (% 27). Üçüncü olarak en çok kullanılan araç türü, otobüstür %25 ile otobüs olmuştur.

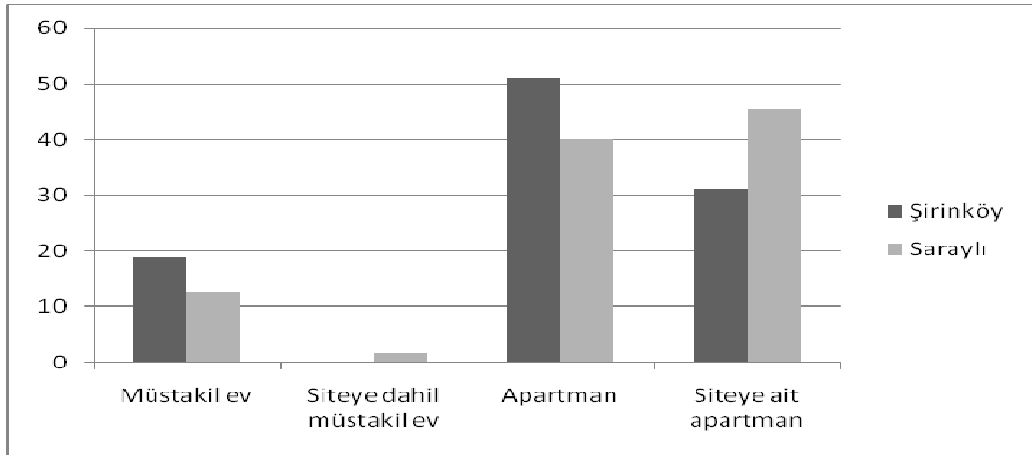
Şekil 20: Ev ve iş yeri arasında harcanan zaman (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Oturulan konut ile iş yeri arasındaki mesafenin kaç dakika olduğu sorusuna %24,8 değer oranı ile 1-15 dk. mesafede olduğu belirtenler ilk sıradadır. Bu da ortalama olarak yeni yerleşim alanından Gölcük merkez veya İzmit yolu üzerindeki fabrika veya iş alanlarına olan mesafeyi ifade etmektedir. Ama burada kendi araçlarını kullandıklarını söyleyenlerin Gölcük merkezini 15 dakika olarak ifade etmeleri ikinci sırada yer alan 16-30 dk. mesafelik uzaklıktaki işyerleri de Gölcük merkez veya çevresine tekabül edebilmektedir. Burada lise bulunmaması bölgedeki lise çağındaki gençlerin en az iki vasıta değiştirerek önce merkeze sonra okullarının bulunduğu yere ikinci bir vasıtayla gidebilmeleri en çok şikayet edilen konulardan biri olmuştur. Özellikle yeni yerleşim alanından İzmit merkeze direk vasıta olmaması bölgede yaşayan insanları zor durumda bırakmaktadır (Şekil 20).

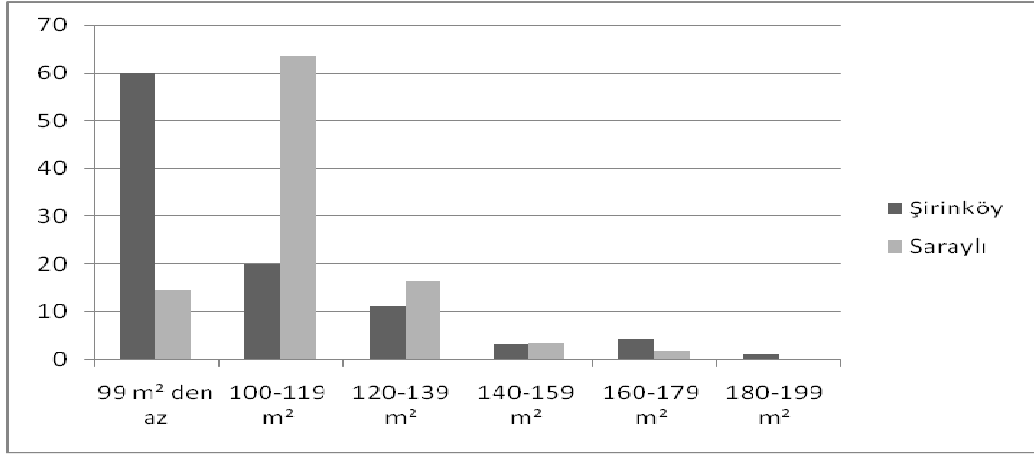
Şekil 21: Oturulan konutun özelliği (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Şekil 21'de görüldüğü üzere anket uygulanan kişilerin %75'i siteye dahil apartman veya bağımsız apartmanda oturduğunu ifade etmiştir. Siteye dahil apartman oranının bir hayli yüksek çıkmasının nedeni ada olarak ifade edilen bloklar topluluğunda oturan sakinler bütün blokların ortak kararlar alarak çevre düzenlemesi vb işler yaptıklarından oturdukları alanı siteye ait apartman olarak ifade etmiştir. Bölgede Saraylı kalıcı yerleşmesinde site halinde iki adet müstakil konutların bulunduğu site yer almaktadır.

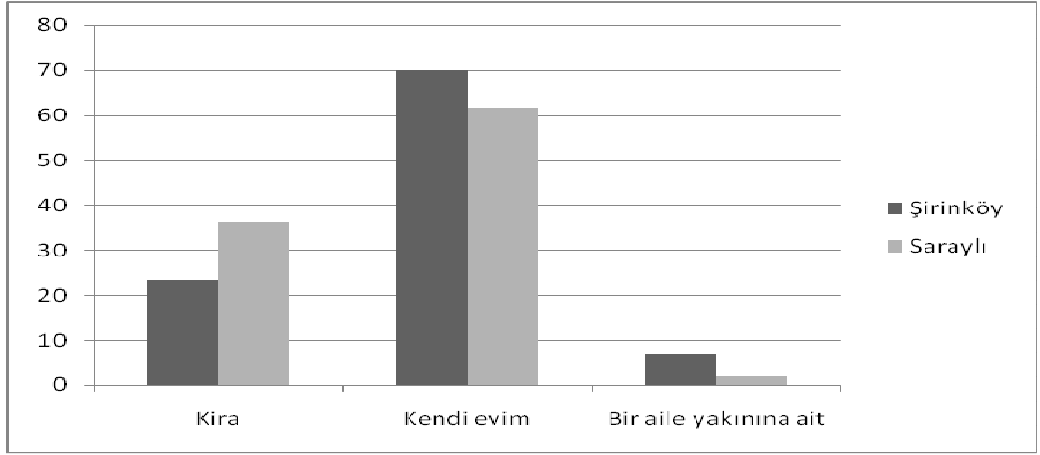
Şekil 22: Oturulan konutun metre karesi (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Yukarıdaki tablo incelendiğinde anket uygulanan kişilerin yarısına yakını 99 m²'den daha az bir alana sahip bir konutta oturduğunu belirtmiştir. Yeni yerleşim alanlarında farklı model konutların dışında farklı metre karede konutlar yapılmıştır. Bölgede Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yapılan kalıcı konutlar (Saraylı Kalıcı Konutları) 100 m² iken Dünya Bankası kredisiyle inşaa edilen konutlar 70 m²'lik bir oturma sahiptir. Şirinköy kalıcı konutlarında yaşayan insanların en büyük şikayetlerinden biri oturdukları konutların küçüklüğüdür. Ama şu an için bu konu ile ilgili bir çözüm söz konusu değildir. Bölgede ikinci olarak en çok yüzdeye sahip konut grubu 100-119 m² alana sahip konutlardır. Bunlar anketimizde %31'lik bir değere sahiptir. Üçüncü sırada ise %13,8 değere sahip olan 120-139 m²'lik konutlardır.

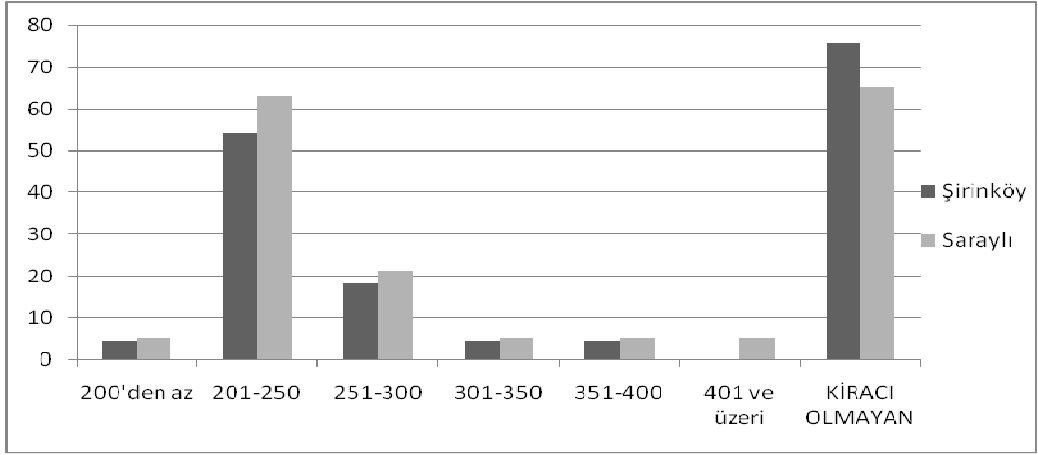
Şekil 23: Oturulan konutun aitlik durumu (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Ankete katılan kişilerin büyük bir çoğunluğu %66,9'u oturdukları evin kendilerine ait olduğunu ifade etmişlerdir. Oturduğu konutun bir aile yakınına ait olarak ifade edenler ise %7'lik bir değere sahiptir. Oturdukları konutun bir aile yakınlarına ait olduğunu söyleyenler dolaylı olsada ev sahibi konumundadırlar çünkü büyük çoğunluğu kira vermediğini belirtmiştir. Yeni yerleşim alanında ki konutlarda kiracı olarak oturanlar bölgedeki yaşayan insanların dörtte birine eşittir. Bölgede yaşayan insanların % 28'si kiracıdır. İlk önceleri yok denecek kadar az olan kiracı sayısı bölgeye 2004 yılında doğal gaz gelmesi ve ulaşım faktörlerinin iyileştirilmesi sayesinde giderek artmıştır. Aynı durum Adapazarında deprem sonrası kurulan yeni yerleşim bölgeleri içinde sözkonusudur (AKYOL, 2007 :42).

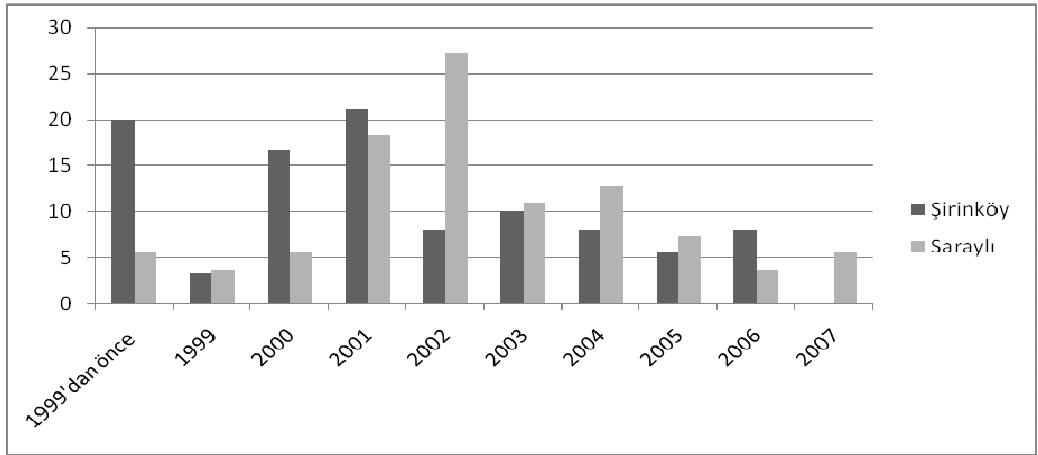
Şekil 24: Anket uygulanan konutlarda aylık kira tutarları (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Anketimize katılan kiracıların ödedikleri kira bedelleri 2007 itibari ile şu şekildedir. En çok ödenen kira tutarı 251-300 YTL'dir. 301-350 YTL kira ödediğini söyleyenler ise ikinci sırada gelmektedir(Şekil 24).

Şekil 25: Kişilerin buldukları konuta yerleşme zamanı (%)

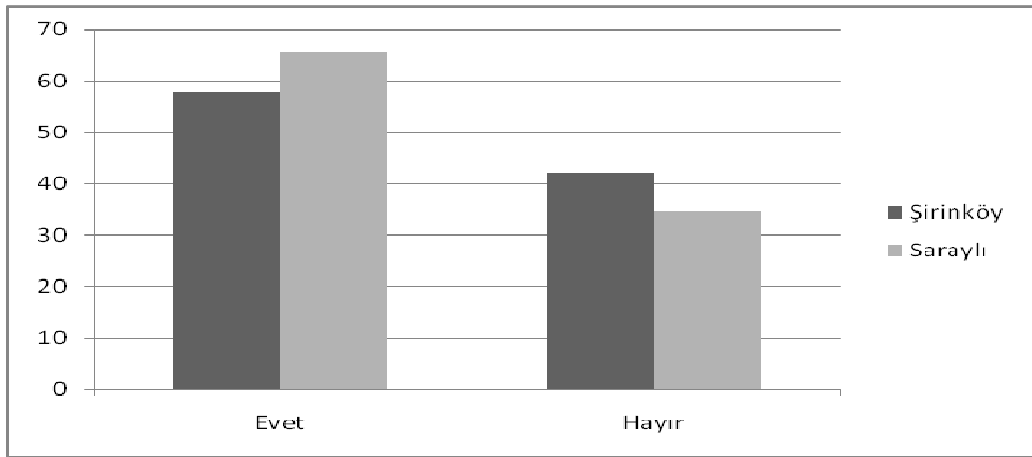

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Şekil 25'e bakıldığında yeni yerleşim bölgesinde yaşayan insanlara uyguladığımız ankete göre bölgede bulunan insanların %14,5'i deprem öncesinde de bu bölgede oturduğunu ifade etmiştir. Bunlar doğal olarak bu bölge yeni yerleşim alanı olarak seçilmediği dönemde bölgede yaşayan Şirinköy ve Saraylı Köylerinin sakinleridirler.

Bölgeye hemen depremin akabinde henüz deprem konutları tamamlanmadan yerleşenler olmuştur. Devlet tarafından burada yeni konut inşa ediliyor olması ve bölgedeki köy konutlarında çok büyük hasar ve can kayıplarının olmaması bölgeye insanların yerleşmesine neden olmuştur. Yerleşenlerin bir kısmı başlangıçta köylülere ait konutları kiralamışlardır. Bölgeye asıl taşınmalar kalıcı konutların bittiği tarih olan 2001 yılı ve sonrasında gerçekleşmiştir. Bölgede şuan için yaşayan insanların üçte birinden fazlası 2001 ve 2002 yıllarında bölgeye taşınmışlardır.

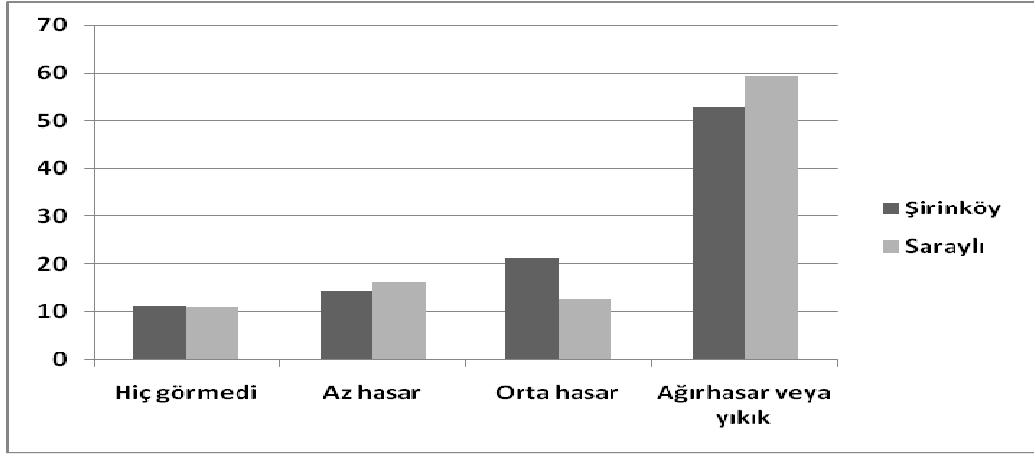
Şekil 26: Daha önce ev sahibi olma durumu (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Ankete katılan kişilerin %61'i buraya yerleşmeden önce de ev sahibi olduğunu belirtmiştir. Bu kişilerin büyük kısmı depremden sonra hak sahibi olarak nitelenen insanlardır. Anket uygulanan insanların % 39'u ise daha önce ev sahibi olmadığını belirtmiştir. Bu kişiler şu an bölgede kiracı konumunda olan insanlar ve deprem sonrası hak sahibi olmamasına rağmen, hak sahibi olan kişilerin evlerini satın alanlar ve bölgede daha sonra ev inşa edenler veya ev satın alanları ifade etmektedir.

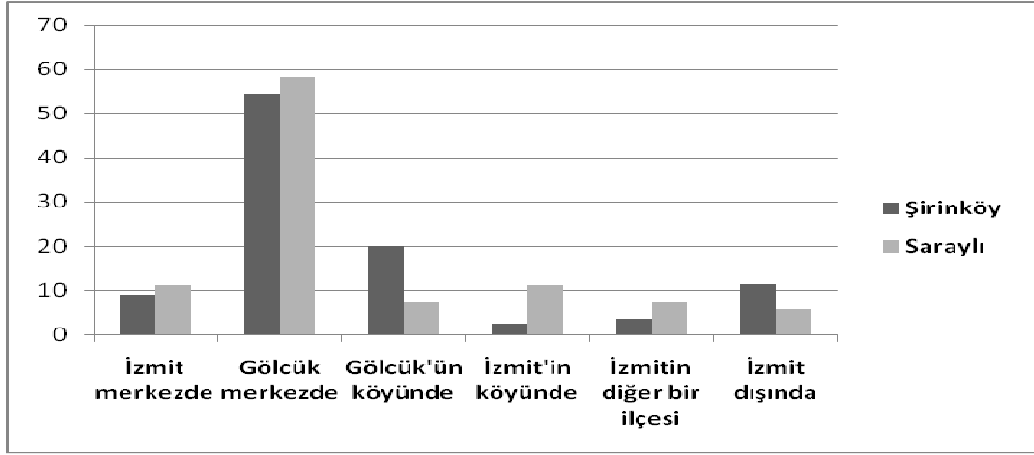
Şekil 27: Deprem esnasında ikamet edilen evlerinin hasar durumu (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Yukarıdaki şekil incelendiğinde bölgede yaşayan insanların %40'ının deprem esnasında ikamet ettiği konut ya ağır hasar görmüş ya da deprem esnasında yıkılmış durumdadır. Yine bölgede yaşayan insanların %21,4'ü depremde oturdukları konutun orta hasar gördüğünü ifade etmiştir. Depremde ikamet ettikleri konutun hiç hasar görmediğini veya az hasar gördüğünü söyleyenler ise %22'lik bir orana sahiptirler. Deprem esnasında konutunun hiç hasar görmediğini veya az hasar gördüğünü söyleyenlerin büyük bir kısmı deprem olduğu dönemde de bu bölgede ikamet eden insanlardır. Ayrıca deprem esnasında tek katlı müstakil konutta oturduğunu ifade edenlerin büyük çoğunluğu aynı zamanda evlerinin ya az hasar gördüğünü yada hiç hasar görmediğini belirtmişlerdir. Bu sonuç deprem hasarı ile kat sayısı arasında doğru orantı olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır (Şekil 27).

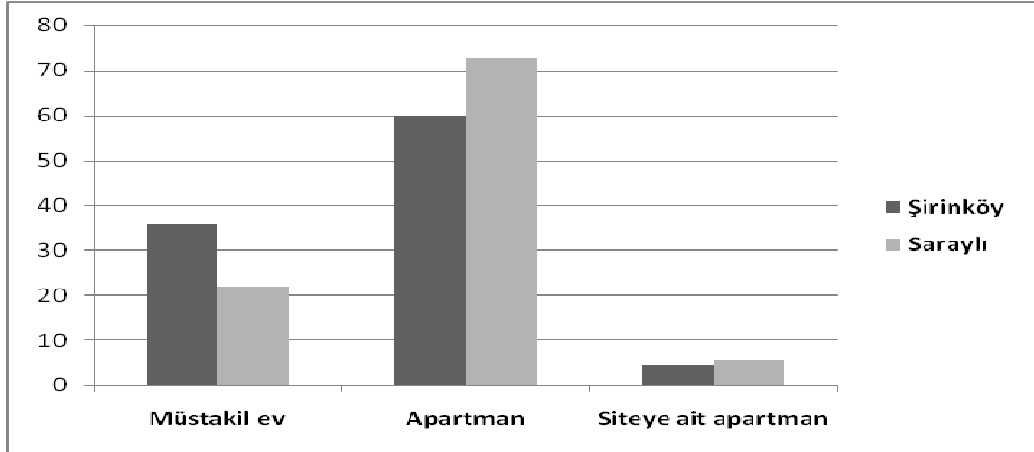
Şekil 28: Deprem esnasında ikamet edilen yer (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Ankete katılanların yarısından fazlası deprem esnasında Gölcük merkezde ikamet ettiğini belirtmiştir. İkinci büyük grubu ise Gölcük merkezde ve İzmit merkezde ikamet ettiğini ifade etmişlerdir (Şekil 28).

Şekil 29: Daha önce oturulan konutun türü (%)

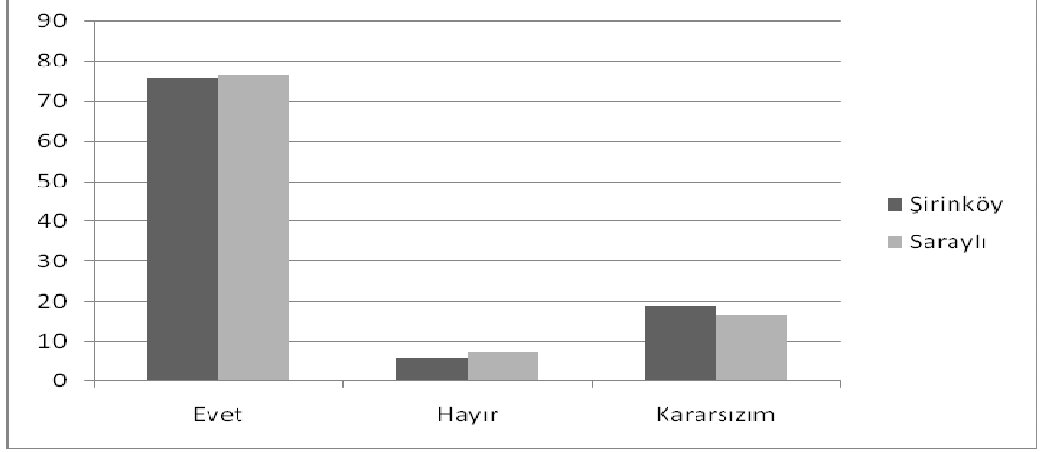

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Şekil 29'a göre ankete katılan kişilerin %65'i deprem olduğu dönemde apartman dairesinde oturduğunu belirtmiştir. Ankete katılanların %30'u ise deprem olduğunda müstakil bir evde ikamet ettiğini söylemiştir. Siteye ait apartman dairesinde oturanlar ise %5 oranındadır. Deprem esnasında müstakil bir evde ikamet ettiğini söyleyenlerin belli bir kısmı deprem esnasında şu anda konutların inşa edilmiş olduğu bölgede

yaşayan insanlardır.

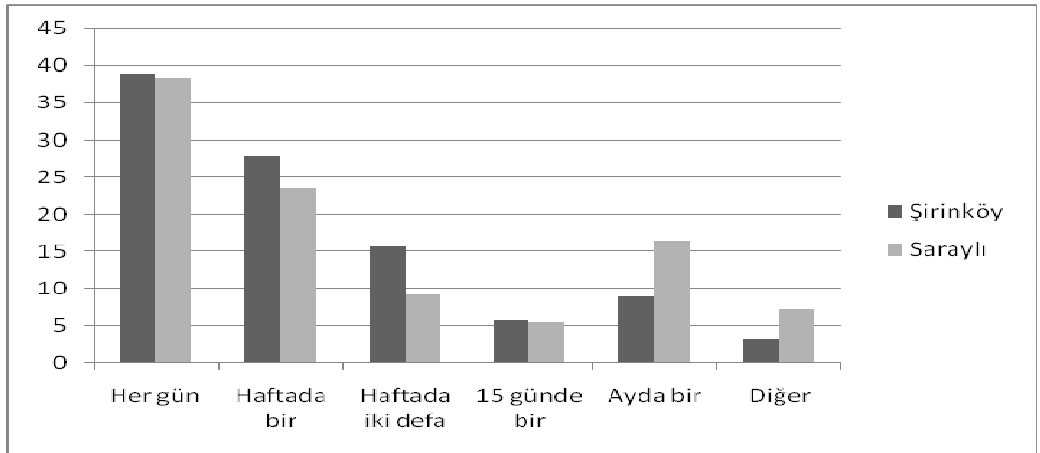
Şekil 30: Yerleşim alanından memnuniyet durumu (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Yukarıdaki şekilden de anlaşılacağı üzere ankete katılanların neredeyse tamamına yakını şu an yaşadıkları bölgede bulunmaktan memnun olduğunu belirtmiştir. Ankete katılanların sadece %6'sı şuan bulunduğu yerden memnun olmadığını söylemiştir. Kararsız olduğunu söyleyenler ise %18'dir.

Şekil 31: Apartman komşularıyla görüşme sıklığı (%)

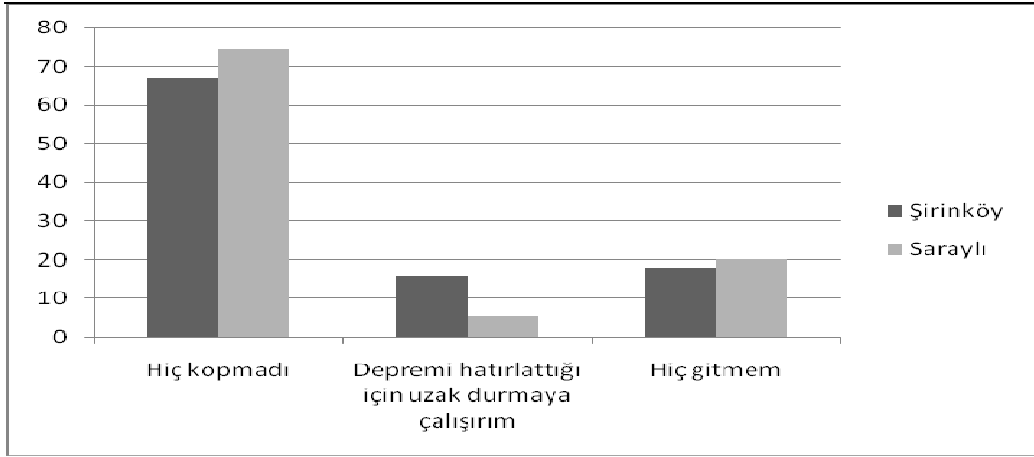

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Şekil 31'e göre apartman komşularıyla hergün görüştüğünü belirtenler %39'luk oranla en yüksek kısmı oluşturmuştur. Her iki yerleşim alanında oranlar birbirine yakındır.

Onbeş günde bir görüştüğünü belirtenler en az yoğunluğu oluşturmaktadır. Bölgede yaşayanların ortak bir nokta olarak deprem esnasında yaşadıkları buradaki insanların birbirine karşı dayanışma içinde olmaları gerektirdiğini hissettirmiş olmalı ki genel olarak bölgede yaşayan insanlar, buldukları çevrede dayanışma içine girmişlerdir.

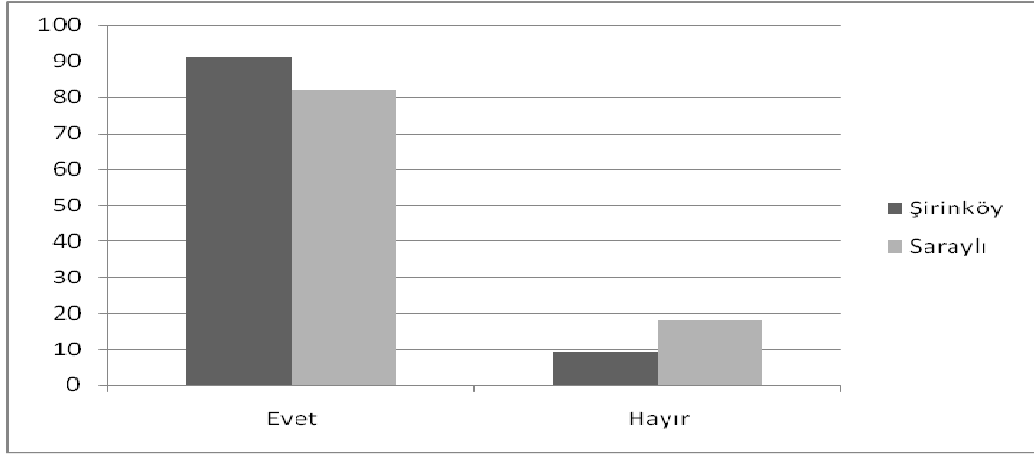
Şekil 32: Daha önce oturdukları yerle ilişkileri (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Çalışma sahasında ki insanların yakın zamanda deprem esnasında yaşadıkları bölgede çok büyük trajediler yaşamış olsalarda, büyük çoğunluk daha önce oturdukları bölgeyle irtibatı koparmadığını belirtmiştir. Hiç gitmediğini söyleyenler ise %19'luk bir orana sahiptir. Depremi hatırlatması nedeniyle uzak duran insanlar ise %10'dur.

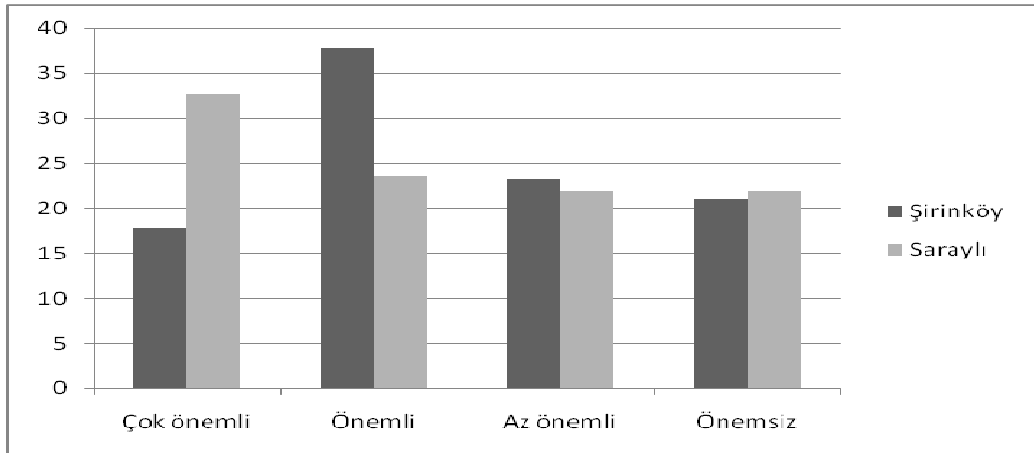
Şekil 33: Bölgenin yeni yerleşime uygunluğu (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Ankete katılanların tamamına yakını kalıcı konutların yapıldığı bölgenin yerleşim yeri olarak uygun olduğunu düşünmektedir. Bunun en önemli, nedeni deprem olduğu esnada kalıcı konutların yapıldığı bu alandaki konutların şehir merkezindekilere oranla neredeyse hiç zarar görmemesi en büyük faktördür. Ankete katılanların sadece %12'si bu alanın yerleşim için uygun olmadığını belirtmiştir. Bunların içinde deprem öncesinde bu alanda yaşamakta olan bölge halkının bir kısmı, bu alanın konutlar için istimlak edilmesine karşı olanları, kendilerine göre çeşitli gerekçelerle bu bölgenin yerleşime uygun olmadığını ifade etmişlerdir.

Şekil 34: Konut bölgesini tercih etmede iş yerine olan yakınlığın etkisi (%)

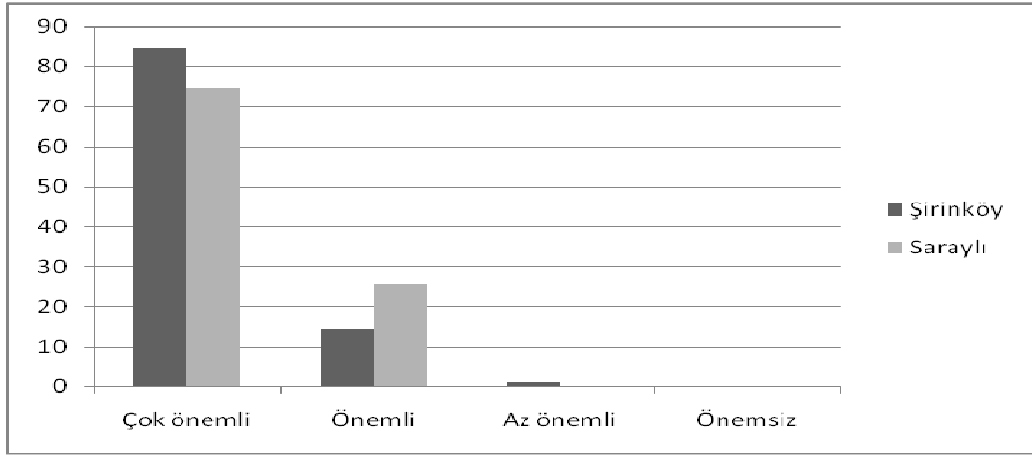

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Ankete katılanların yarısı yeni yerleşim alanı tercih etmesinde iş yerine yakın olmasının

bir öneminin olmadığını belirtmiştir. Bu sonucun çıkmasında yerleşim bölgelerinin depreme karşı güvenli olması ve insanların hak sahibi olduğu için ve başka imkanları olmadığı için burada oturmalarının etkisi büyüktür.

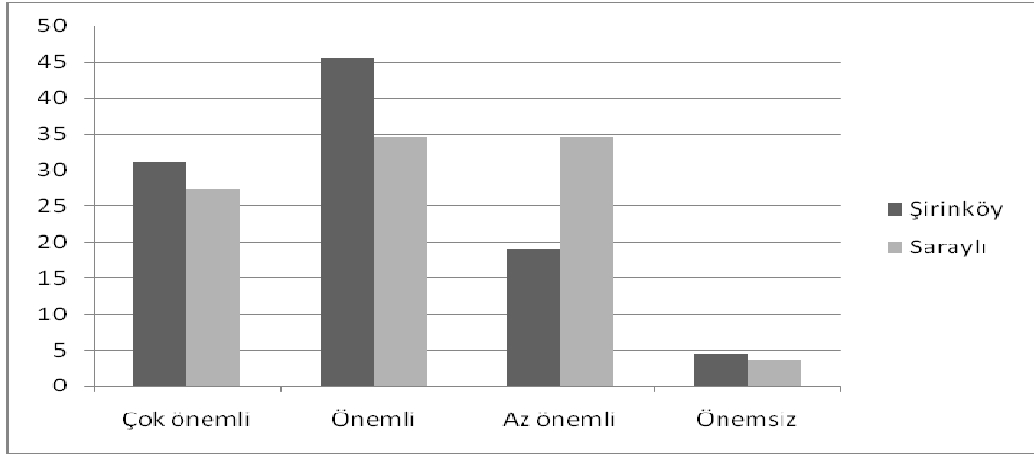
Şekil 35: Konut bölgesini tercih etmede depreme karşı güvenli olmasının etkisi (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Ankete katılanların tamamı diyebileceğimiz kısmı bu alanı tercih etmesinde bölgenin depreme karşı güvenli olmasını çok önemli veya önemli olarak belirtmiştir. Bu durum bölgede yaşayan insanların deprem konusundaki tutumlarını yansıtmaktadır. Bu nedenledir ki Gölcük yerleşmesinde yeni yerleşim alanları günümüzde hızla konutlaşmanın gerçekleşmeye başlaması bunun en büyük göstergesidir. Gölcükte yaşayan insanlar kalıcı konutların inşa edildiği alanın deprem konusunda güvenilir alan olarak düşünmektedir. Merkezde sağlam evi olmasına rağmen burada oturmayı tercih eden pek çok kişi bulunmaktadır.

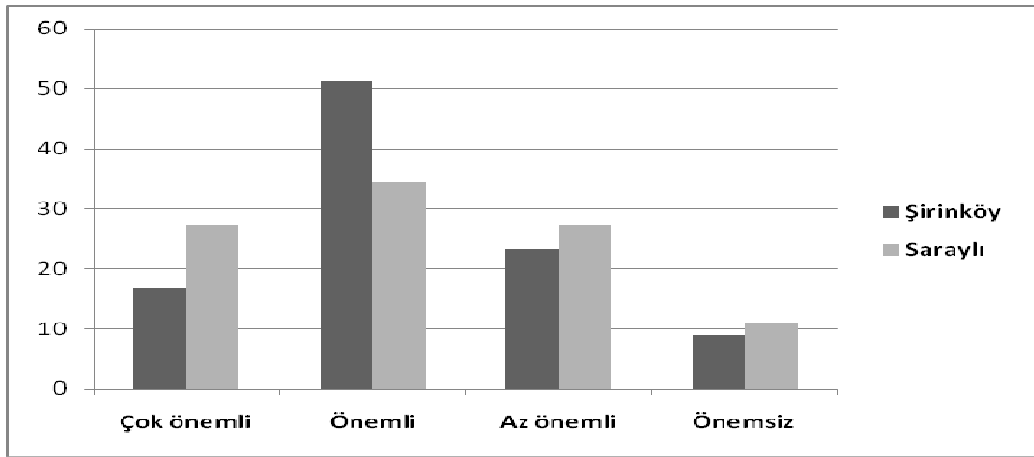
Şekil 36: Konut bölgesini tercih etmede binaların kullanışlı ve konforlu olmasının etkisi (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Konut bölgesini tercih etmede binaların kullanışlı ve konforlu olmasının genel olarak her iki yerleşimde de önemli faktör olduğu söylenmiştir.

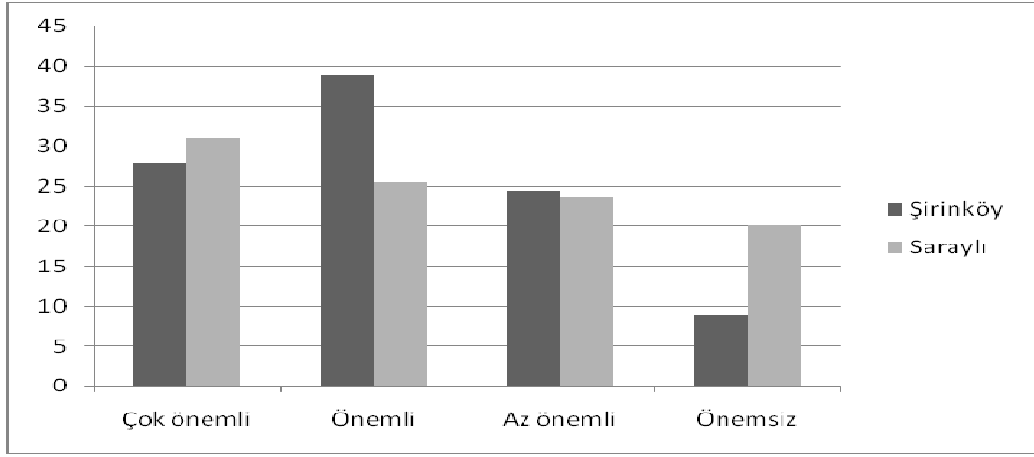
Şekil 37: Konut bölgesini tercih etmede çevre düzenlemesi yapılmış modern bir kent olmasının etkisi (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Ankete katılanların %45'i yerleşim alanını tercih etmesinde bölgenin çevre düzenlemesi yapılmış, modern bir kent olmasının önemli olduğunu belirtmiştir. Bölgeyi seçmesinde alanın modern bir kent durumunda olmasının çok önemli tercih nedeni sayanlar ise %21'lik bir orana sahiptir.

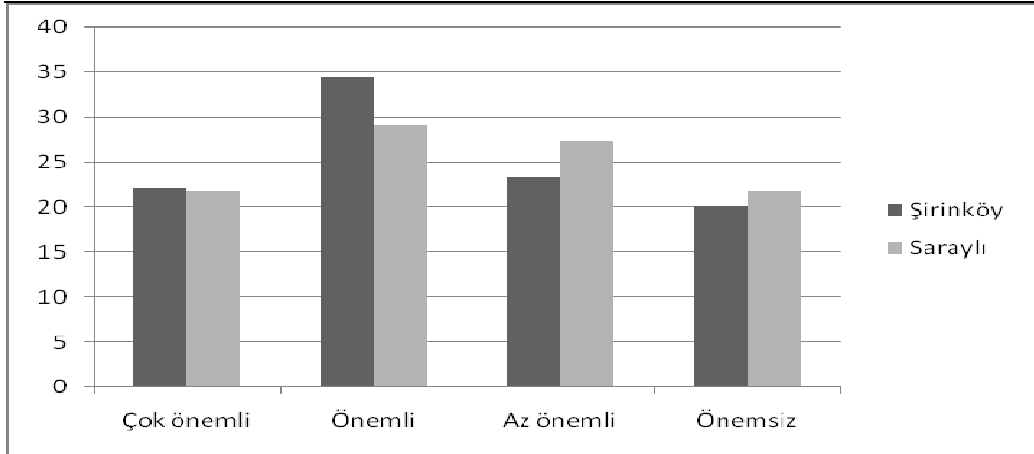
Şekil 38: Konut bölgesini tercih etmede yoğunluğun az sakin bir yer olmasının etkisi (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Ankete katılanların %63'ü bölgenin kent yoğunluğundan uzak, sakin ve huzurlu bir yer olmasının önemli bir tercih nedeni olduğunu belirtmişlerdir. Bunu önemsiz olduğunu söyleyenler ise %13'lük bir kısmı oluşturmaktadır.

Şekil 39: Konut bölgesini tercih etmede konut maliyetinin ucuz ödemelerin kolay olmasının etkisi (%)

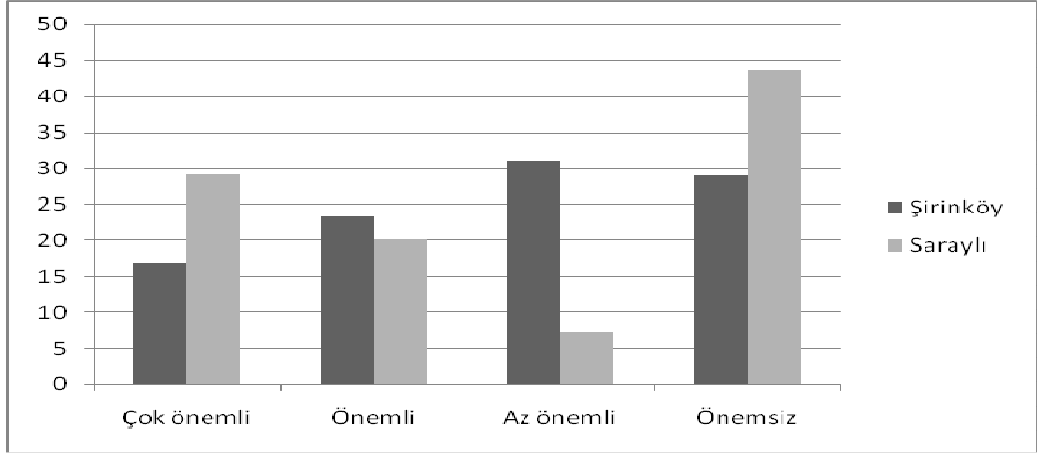

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Konut bölgesini tercih etmede konut maliyetinin ucuz ve kolay olmasının önemli tercih nedeni olarak görenler ankete katılanların %55'ni oluşturmaktadır. Bu konunun önemsiz olduğunu söyleyenlerde bir hayli çoğunluktur. Konut maliyetinin ucuzluğunu önemsiz görenler konut sahibi olmayan kiracılar başta olmak üzere konutun diğer

özelliklerinin örneğin deprem konusunda sağlamlığı, konforu vb. daha önemli olduğunu düşünen ev sahipleridir. Hatta bazı hak sahipleri konutların maliyetinin yüksek olduğunu belirtmiştir (Şekil 39).

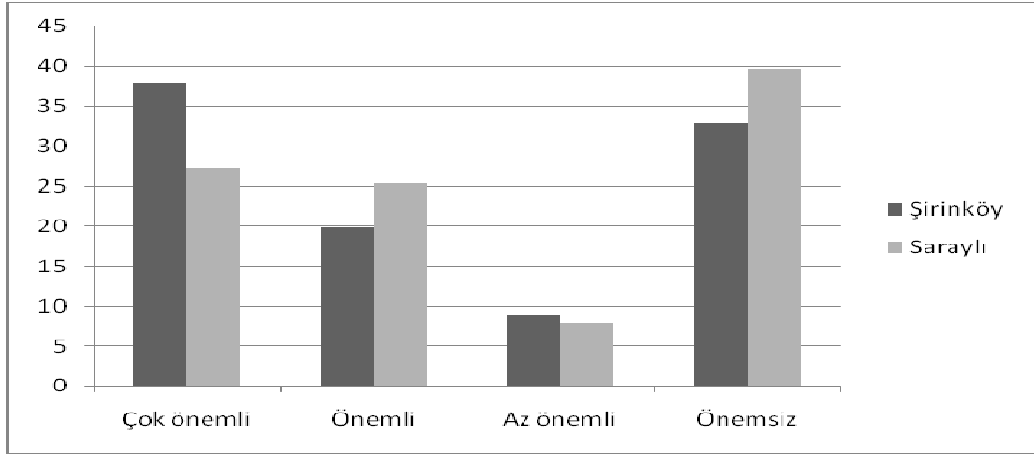
Şekil 40: Konut bölgesini tercih etmede başka bir bölgede ev alma imkanlarının olmamasının etkisi (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Ankete katılanlardan %35'i bu yerleşim alanı tercih etmesinde başka bir yerde konut alamamasını önemsiz olarak görmüştür. Önemsiz olarak cevap verenlerin büyük çoğunluğu Saraylı kalıcı konutlarında yaşayanlardan gelmiştir. Başka bir bölgeden ev alma imkanı olmadığı için bu bölgeden ev aldığını belirtenlerin oranı ise %44'tür.

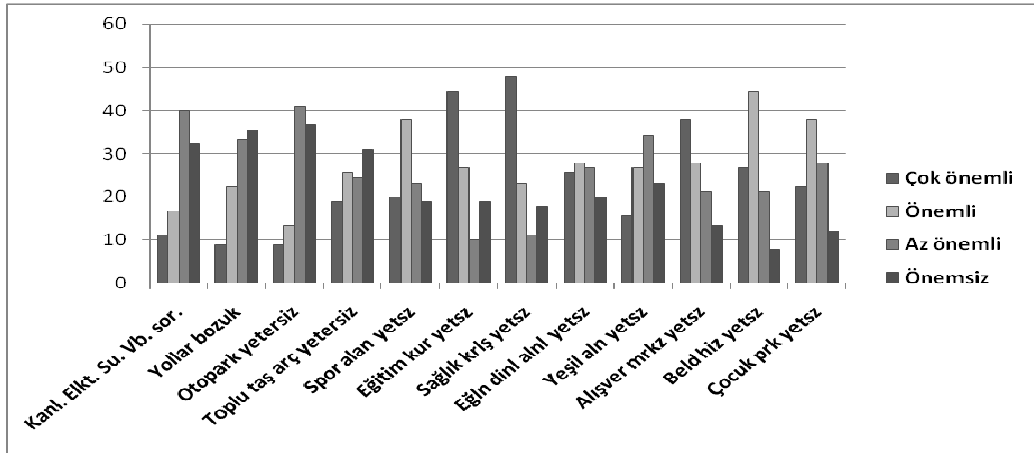
Şekil 41: Konut bölgesini tercih etmede kalıcı konutlarda hak sahibi olmanın etkisi (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Konut bölgesini tercih etmede hak sahibi olma durumunun tercih nedeni olduğunu söyleyenler ankete katılanların yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Yine ankete katılanların %31' yerleşim alanını tercih etmesinde hak sahibi olmasını önemli olmadığını belirtmişlerdir.

Şekil 42: Şirinköy yeni yerleşim alanında karşılaşılan alt yapı, çevre ve sahip olunan imkanların eksikliğinin önem derecesine göre sıralanması (%)

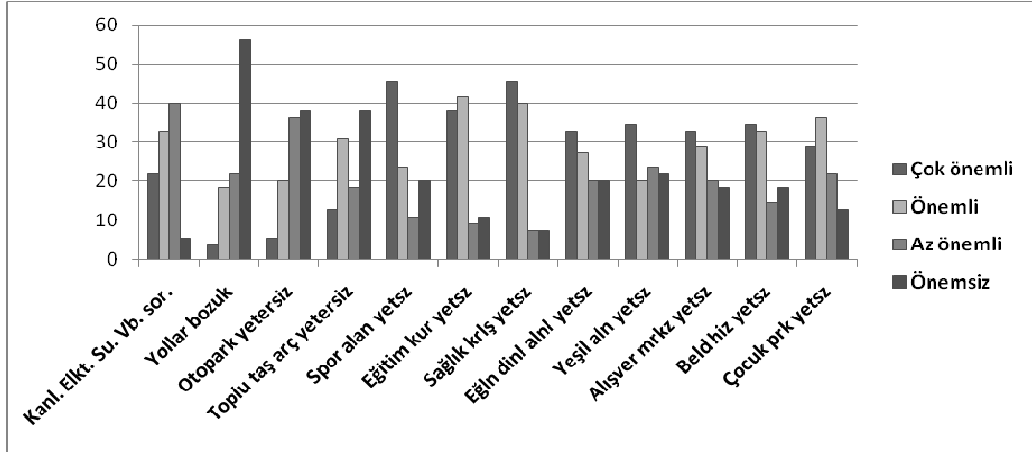

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Şirinköy Kalıcı Yerleşmesinde ankete katılan bireylerin alt yapı ve çevre ile birlikte sahip oldukları imkanların yeterli olup olmadığı sorusuna eğitim, sağlık ve alışveriş merkezlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca belediye hizmetlerini ve

çocuklar için park ve oyun alanlarını yetersiz bulanlarda bir hayli yoğunluktur. Kanalizasyon, yol, su ,elektrik, toplu taşıma araçlarını yeterli olduğu belirtilmiştir.

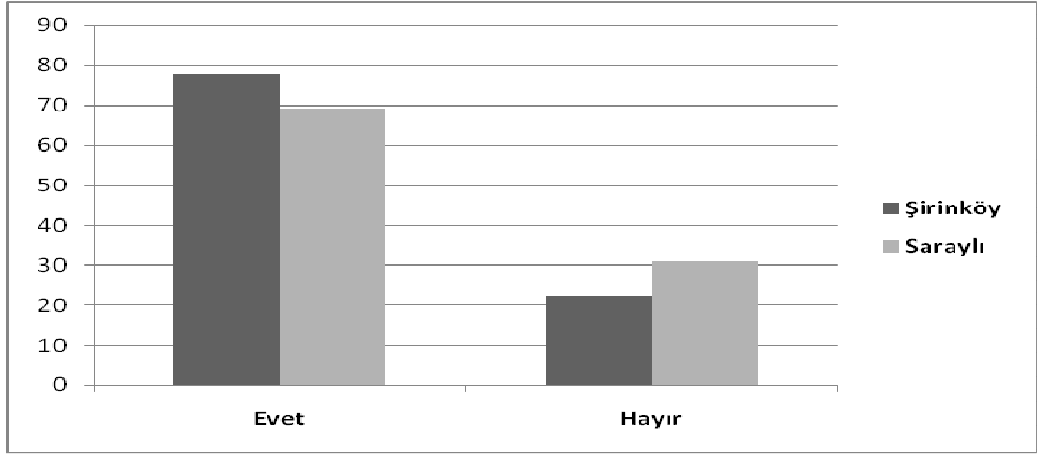
Şekil 43: Saraylı yeni yerleşim alanında karşılaşılan alt yapı, çevre ve sahip olunan imkanların eksikliğinin önem derecesine göre sıralanması (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Saraylı Kalıcı Yerleşmesinde ankete katılan kişilerde alt yapı ve çevre ile birlikte sahip oldukları imkanların yeterli olup olmadığı sorusuna eğitim, sağlık ve alışveriş merkezlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında belediye hizmetlerini ve çocuklar için park ve oyun alanlarını yetersiz bulanlarda bir hayli yoğunluktur. Kanalizasyon, yol, su ,elektrik gibi alt yapı konusunda fazla şikayet bulunmamaktadır. Toplu taşıma araçlarını yeterli olduğu söyleyenler daha yoğunluktur.

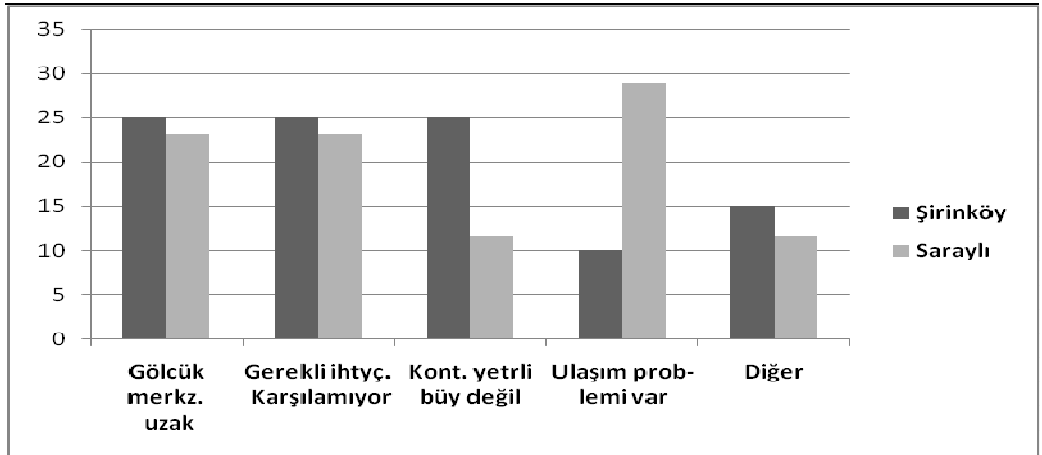
Şekil 44: Oturulan konutta oturmaya devam etme isteği (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Anket uygulanan kişilerin 4/3 gibi büyük çoğunluğu şu ana oturmakta olduğu konutta oturmaya devam etmek istediğini belirtmiştir. Gelecekte şuan oturduğu konutta oturmak istemediğini söyleyenler ise % 25 lik bir kısımdır. Şekil 45'de buradan taşınmak isteyenlerin gerekçeleri verilmiştir (Şekil 44).

Şekil 45: Yerleşim alanından taşınma gerekçesi (%)

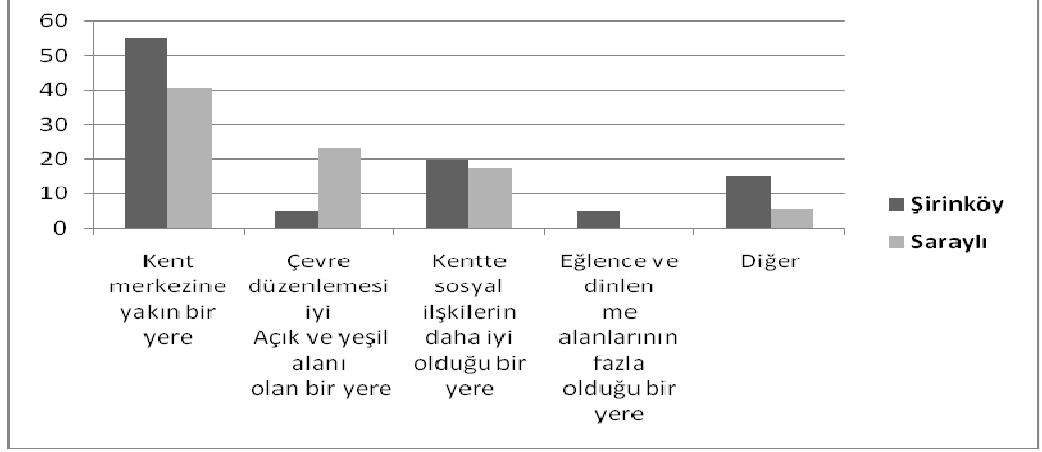

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Yerleşim alanında gelecekte ikamet etmeyi düşünmeyenler, Şekil 46'da da görüldüğü üzere, gerekçe olarak en çok yerleşim alanının Gölcük merkeze uzak ve günlük ihtiyaçlarını gerektiği gibi karşılayamamasını göstermektedir. Bunların dışında özellikle Şirinköy kalıcı yerleşmesinde oturanlar konutlarının yeterli büyüklükte olmadığını

belirtmişlerdir.

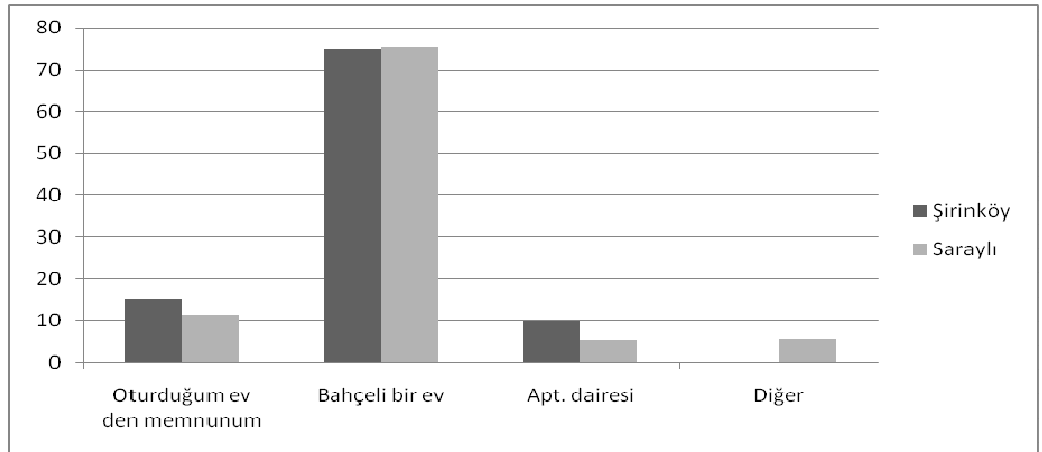
Şekil 46: Taşınmak istenen yerin özelliği (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Bu bölgeden taşınmak isteyenlerin nasıl bir yerleşim alanını tercih edecekleri sorusuna genel olarak ilçe merkezine veya daha yakın bir alana taşınmak istediği söyleyenler çoğunluktadır. Bunun yanında yine kentte sosyal ilişkilerin ve sosyal faaliyetlerin daha yoğun olduğu bir yerleşim alanını tercih edeceğini belirtenler de çoğunluktadır (Şekil 46).

Şekil 47: Gelecekte oturulmak istenen konutun türü (%)

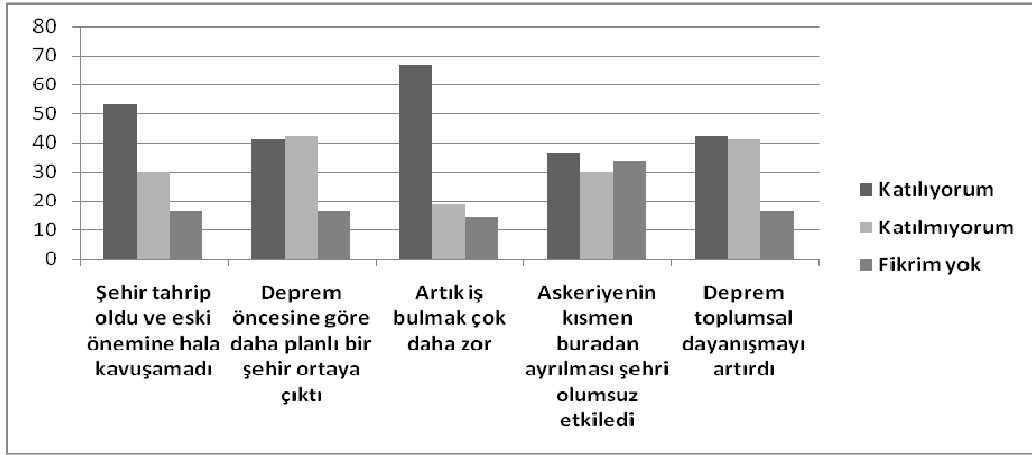

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Oturduğu konuttan menun olmayıp değiştirmek istediğini söyleyenlerin tamamına yakını, gelecekte bahçe içinde müstakil, kendilerine ait kullanım alanı olan, bir konutta oturmak istediklerini beirtmişlerdir. Şekil 47'de açık olarak görülen bu sonuç bugün pek

çok kentimizde uygulanmakta olan çok katlı konutlardan oluşan yerleşim bölgelerinin aslında çok ta tercih edilmediğini gösterir.

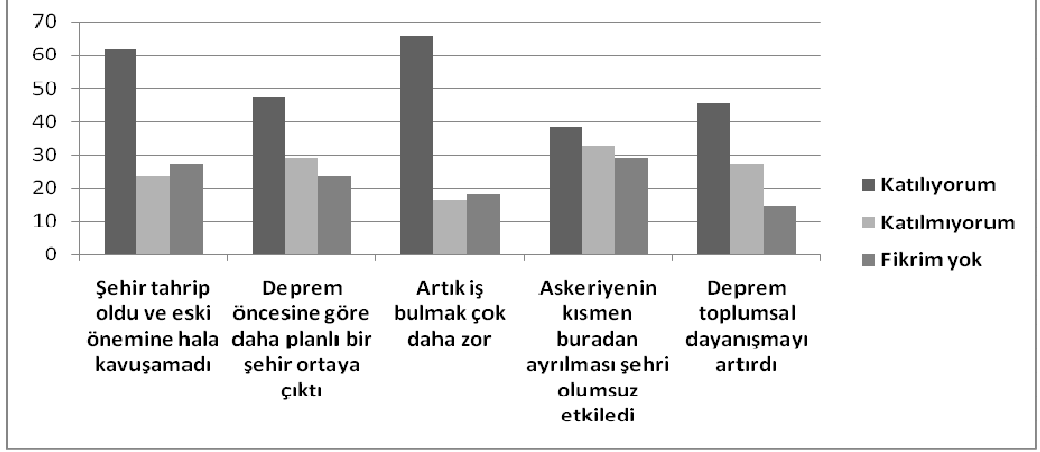
Şekil 48: Şirinköy kalıcı konutlarında ikamet edenlerin deprem sonrası Gölcük'te meydana gelen sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda meydana gelen değişiklikler konusunda görüşleri (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Şekil 48 incelendiğinde Şirinköy kalıcı konutlarında yaşayan ankete katılan insanlar iş bulmak konusunda şartların giderek zorlaştığı düşüncesindedirler. Bunda depremin etkisiyle tersanenin kısmen taşınmış olması ve yeni sanayi yatırımlarının doğuya Adapazarına doğru kaymasının etkisi vardır. Şehrin depremle birlikte büyük oranda tahrip olduğu ve eski önemine halen kavuşmadığını düşünenler %50'den fazladır. Depremin toplumsal dayanışmayı artırdığını ifade edenlerin yanında böyle bir etkisinin olmadığını düşünenler aşağı yukarı aynı orandadır.

Şekil 49: Saraylı kalıcı konutlarında ikamet edenlerin deprem sonrası Gölcük'te meydana gelen sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda meydana gelen değişiklikler konusunda görüşleri (%)

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Saraylı kalıcı konutlarında yaşayan ankete katılan insanlar artık iş bulmak çok zor düşüncesine çoğunluk olarak katılmışlardır. Şehrin depremle birlikte büyük oranda tahrip olduğu ve eski önemine halen kavuşmadığını düşünenler ise %60'dan fazladır. Depremin toplumsal dayanışmayı artırdığını ifade edenlerin yanında böyle bir etkisinin olmadığını düşünenler aşağı yukarı aynı orandadır. Depremin ardından yapılan faaliyetlerle daha modern bir kentin ortaya çıktığını düşünenler ise ankete katılanların yarısını oluşturmaktadır (Şekil 49).

Yaptığımız anket araştırmasının sonuçlarına göre bölgede yaşayan insanlardan sadece % 6,2'i (9 kişi) bölgede yaşamaktan memnun olmadığını belirtmiştir. Bunların %4,1' i (6 kişi) 70 metre karelik konutlarda ikamet edenlerdir. Ayrıca bu konutlarda oturanların % 6,8'i (10 kişi) de kararsızdır. Müstakil veya daha geniş alanlı konutlarda oturanlarda ise memnuniyet oranı artmaktadır (Bkz. Tablo 8).

Tablo 8: Yerleşim yerini tercih etmede konut büyüklüğünün memnuniyete etkisi(%)

Oturulan konutun metrekaresi	Memnun	Memnun Değil	Kararsız	Toplam
99 m2 den az	38,6	4,1	6,8	49,5
100-119 m2	24,1	2,0	4,8	30,9
120-139 m2	8,2	0	5,5	13,7
140-159 m2	2,0	0	0	2,0
160-179 m2	2,0	0	0,6	2,6
180-199 m2	0,6	0	0	0,6
Toplam	75,8	6,2	17,9	100

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Tablo 9'a bakıldığında bölgede yaşamaktan memnun olamayanları tamamının apartmanlarda oturan insanlar olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Yerleşim yerinde ikamet edenlerin memnuniyetinin konut özelliğine göre dağılımı (%)

Oturulan konutun özelliği	Memnun	Memnun Değil	Kararsız	Toplam
Müstakil ev	17,9	0	5,5	23,4
Siteye dahil müstakil ev	0	0	1,3	1,3
Apartman	28,9	2,0	7,5	38,6
Siteye ait apartman	28,9	4,1	3,4	36,5
Toplam	75,8	6,2	17,9	100

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Bölgeyi tercih etmede memnun olmayanların %1,3'ü (2 kişi) ilkokul %1,3'ü (2 kişi) orta okul %3,4'ü (5 kişi) ise lise mezunudur. Özellikle küçük konutta yaşayan kalabalık ailelerde de memnun olmama söz konusudur.

Bölgeden memnun olmayanların tamamına yakını aynı zamanda eğitim kurumlarının ve alışveriş merkezlerinin az olduğundan şikayetçi olanlardır. Yeni yerleşim alanında yaşayan insanların genel olarak bölgede yaşamaktan memnun oldukları görülmektedir (Bkz. Tablo 10-11).

Tablo 10: Eğitim olanaklarının memnuniyet üzerine etkisi (%)

Eğitim Kurumları yetersizliği	Memnun	Memnun Değil	Kararsız	Toplam
Çok önemli	28,9	2,0	11	42
Önemli	26,2	2,7	3,4	32,4
Az önemli	8,9	0	0,6	9,6
Önemsiz	11,7	1,3	2,7	15,8
Toplam	75,8	6,2	17,9	100

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Tablo 11: Yeni yerleşim alanlarındaki alışveriş olanaklarının memnuniyet üzerindeki etkisi (%)

Alışveriş merkezleri yetersizliği	Evet	Hayır	Kararsızım	Toplam
Çok önemli	24,8	3,4	7,5	35,8
Önemli	19,3	2,7	6,8	28,2
Az önemli	17,2	0,6	2,7	20,6
Önemsiz	14,4	0	0,6	15,1
Toplam	75,8	6,2	17,9	100

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Kalıcı konut alanından memnun olmayıp taşınmayı düşünenlerin temel gerekçeleri merkeze uzak olması ve konutların yeterli büyüklükte olmamasıdır. Daha önce oturduğu konut hasar görmeyenlerde bu oran daha yüksektir (Bkz. Tablo 12).

Tablo 12: Yeni yerleşim alanında oturmaktan memnun olmayanların gerekçeleri (Kişi Adet)

Gerekçeler	Daha önce oturduğunuz konut depremden ne ölçüde hasar gördü?	Taşınmak isteyenlerin sayısı	Toplam
Gölcük merkezine uzak	Hiç görmedi	2	2
	Az hasar	2	2
	Orta hasar	2	2
	Ağır hasar veya yıkık	3	3
	Toplam	9	9
Gerekli ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum	Hiç görmedi	5	5
	Az hasar	1	1
	Orta hasar	2	2
	Ağır hasar veya yıkık	1	1
	Toplam	9	9
Konutlar yeterli büyüklükte değil	Hiç görmedi	2	2
	Az hasar	2	2
	Orta hasar	1	1
	Ağır hasar veya yıkık	2	2
	Toplam	7	7
Ulaşım problemi var	Az hasar	4	4
	Ağır hasar veya yıkık	3	3
	Toplam	7	7
Diğer	Hiç görmedi	2	2
	Orta hasar	1	1
	Ağır hasar veya yıkık	2	2
	Toplam	5	5

Kaynak: Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Kalıcı konut alanında yaşayan insanların büyük çoğunluğu yaşadığı yerden memnun olduğunu ve burada oturmaya devam edeceğini belirtmiştir. Bunların memnun olma nedenlerinin başında bölgenin deprem konusunda güven vermesi en çok öne çıkan etkidir. Ayrıca kişilerin nedenlerinden biride bölgede yapılan kalıcı konutlarda hak sahibi olmaları ve konutların maliyeti ile ödemelerinin uygun olması bir diğer faktördür. Ayrıca kısa zaman içerisinde bölgedeki konutlara doğal gaz hizmetinin götürülmesi, belediye hizmetlerinin bölgeye ulaşması ve bölgenin şehir merkezine göre daha temiz sakin ve huzurlu bir yapıya sahip olmasında burada yaşayan insanlar için önemlidir.

3.2.2 Şirinköy kalıcı yerleşmesi

1999 Gölcük depremi öncesinde 1997 nüfus sayımına göre 803 kişilik nüfusa sahip olan Şirinköy, deprem sonrası evleri yıkılan veya oturulamayacak durumda olan kişilere verilmek üzere Dünya Bankasından kredi alınarak yapılan konutlarla birlikte hem idari hem ekonomik hemde coğrafi olarak büyük bir değişime uğramıştır.

Yapılan mülakatlarda Şirinköy kalıcı yerleşmesinde, deprem öncesine kadar köy statüsünde olan bölgede az sayıda nüfus yaşamakta idi. Depremin hemen ardından bölgede kurulan geçici prefabrik yerleşmeler nedeniyle kalıcı olmasa da nüfus artmaya başlamıştır. Depremin ardından önce deprem öncesine kadar Gölcük merkezde ikamet eden ama Şirinköylü olan insanlar depremin ardından evleri yıkılan hatta yıkılmayıp hasar görenler ya yakınlarının yanına gelmiş, ya da köyde ki prefabrik binalara yerleşmiştir.

Depremden kısa süre sonra bu bölgede kalıcı konutların yapılacağı belli olmuştur. Bu durum bölgenin hızla nüfusunun artmasına yol açmıştır.

Marmara Bölgesinde meydana gelen deprem felaketi üzerine, T.C. Hükümeti ve Dünya Bankasının katkılarıyla depremden etkilenen diğer yerleşmelerde olduğu gibi Gölcük ve çevresinde de depremin yol açtığı konut sorununu bir nebze gidermek amacıyla acil yeniden yapılandırma programı belirlenmiştir. Bu program uyarınca Gölcük ilçesi, Şirinköy'de yaklaşık 130 hektarlık alanda, 3592 adet konut, 2 adet 480 öğrencilik İlköğretim, 1 adet büyük tip Sağlık Ocağı yapılması planlanmış, ancak istisnâk sorunundan dolayı bir kısımda sözleşme paketindeki bina tipleri ve yerleşim planı değiştirilerek 3568 adet konut, 2 adet 480 öğrencilik İlköğretim, 1 adet büyük tip Sağlık Ocağı yapılmış olup, program uyarınca inşa edilen bu konutlar deprem sonrasında evsiz kalmış hak sahiplerine teslim edilmiştir (PUB 2006:18).

Bunun yanında PUB tarafından aynı alanda 312 adet 30 m² büyüklükte dükkânı kapsayacak şekilde küçük ticaret merkezleri TERRA (Turkey Earthquake Rehabilitation and Reconstruction – Türkiye Depremi Rehabilitasyon ve Yeniden Yapılandırma)

Projesi kapsamında yaptırılarak 2003 Şubat-Mart aylarında hak sahiplerine teslim edilmiştir.

İnşa aşamasında Proje alanına şehir merkezinden ulaşım Şirinköy'ün doğu ve batısından geçen yollarla sağlanmıştır. Ayrıca alanı şehir merkezine bağlamak üzere, alanın kuzeyinden itibaren 20 m ve 25 m genişliğinde 2 yol hattı yapılmıştır. Ayrıca alanda genişliği 15 m olan ikinci derece yollar da açılmıştır. Buna ilave olarak konut bloklarını yaklaşım yollarına bağlayan 6-8-10 m'lik yollar açılmıştır (PUB, 2006:8).

Bölgede ulaşım sağlanması için geniş ve düzgün yolların yapılması ve böylece Gölcük merkeze ve İzmit'e daha kolay ulaşım sağlanması sahanın yerleşme açısından önem kazanmasını sağlamıştır. Kalıcı konutların yapıldığı alan Gölcük merkeze yaklaşık olarak 5 km uzaklıktadır. Bölge geniş ve çevre düzenlemesi yapılmış yollarla Gölcük ve İzmit merkeze kolayca ulaşabilme imkânına sahiptir.

Proje kapsamında 11 tip konut projesi hazırlanmış olup, bölgeye 3568 adet konut, 2 adet 480 öğrencilik İlköğretim, 1 adet büyük tip Sağlık Ocağı yapılmış ve 2001 yılında hak sahiplerine teslim edilmiş, bunun yanında PUB tarafından aynı alanda 312 adet 30m² büyüklükte dükkânı kapsayacak şekilde küçük ticaret merkezleri TERRA Projesi kapsamında yaptırılarak 2003 Şubat-Mart aylarında hak sahiplerine teslim edilmiştir.

Gölcük İlçesi, Şirinköy Köyünde yaklaşık 130 hektarlık alanda 1999 depremi sonrasında T.C. Hükümeti ve Dünya Bankası'nın katkılarıyla depremde evini kaybeden hak sahipleri için, bölgede yapılan çalışmalar sonunda kısa sürede, minimum harcama ile projelerin kısa sürede uygulanabileceği, topoğrafik ve jeolojik açıdan minimum kazımanın yapılacağı alanlar aranmış, yerel yerleşimciler de göz önüne alınarak, söz konusu alan uygun bulunmuş, proje ve inşaa işlemleri kısa sürede gerçekleştirilmiştir

Şekil 50: Yeni yerleşim alanlarının uydu görüntüsü.

Kaynak: Google Eart 23/04/2008

Bölgede ormanlık alanlar genellikle konut bölgesinin etrafını çevreleyen dağlarda yayılmışlardır. Konut bölgesinin kuzey tarafı geniş çayırlıklardan oluşmakta ve kuzey tarafta bulunan ormanlık alanlar, konut bölgesine uzak dağ tepelerine yayılmış durumdadır. Konut alanına en yakın ormanlık alan ise konut bölgesinin güney tarafını oluşturan bölgeyle sınır oluşturmaktadır.

Alanda arazi kullanımını, alanın yaklaşık %44'ü konut alanlarına ayrılmış, %28'i yollara ayrılmıştır. Üçüncü en geniş alan olarak yeşil ve açık alanlar (%12) ayrılmıştır. Temel eğitim alanlarına, toplam alanın yaklaşık %3.65'i, Ticari Birimlere %2,9'u, İdari Birimlere %2,5'i ayrılmıştır. Arazinin kalanı, Spor Alanları (%1,9), Liseler (%1,6), Sağlık Hizmetleri (%1,4), Kültürel Alanlar (%1), Camiler (%0,4), Açık Pazarlar (0.5) olarak ayrılmıştır. Yoğunluk ise tüm alanda 111 kişi/ha iken, konut alanlarında 252 kişi/ha'dır (PUB, 2006:17).

Tablo 13: Şirinköy yeni yerleşim alanında yapılan kalıcı konut bölgesindeki arazi kullanımının oransal dağılımı.

BİRİMLER	DAĞILIM
Konut Alanları	44.01
Ticari Birimler	2.89
İdari Birimler	2.52
Temel Eğitim Alanları	3.65
Liseler	1.58
Sağlık Birimleri	1.36
Kültürel Birimler	0.98
Camiler	0.38
Yeşil ve Açık Alanlar	11.99
Spor Alanları	1.92
Açık Pazarlar	0.52
Yollar	28.19
TOPLAM	100.00

Kaynak: Başbakanlık Proje Uygulama Birimi Gölcük Şirinköy Deprem Konutları Çevresel Durum Değerlendirme Raporu 2006: 17

Yerleşim alanında kişi başına düşen yeşil alan 12 m²'dir. Vadi ve eğimli kısımlar yeşil alan olarak değerlendirilmiştir. Bu sayede konut alanlarının etrafı yeşil alan olarak çevrilmiştir. Yerleşmelerin etrafına rekreasyon alanı oluşturulması geçmişte ve günümüzde pek çok kentsel yerleşme alanında uygulanmaktadır (Tümertekin, Özgüç, 2004:384). Buna ilave olarak blokların arası da yeşil alan olarak değerlendirilmiştir. Araba için park planlanmasında, standart olarak ortalama 2 konuta 1 park yeri ayrılmıştır. Topoğrafik sınırlamalardan dolayı, geniş araba parkının inşaa maliyetini yükselttiğinden, servis yolları boyunca park sistemi yapmak tercih edilmiştir.

Bunun yanında arazi gözlemleri sırasında proje alanı içerisinde PUB'nin sorumluluğu kapsamında olmayan bölgede yaşayan insanların kendi imkânları ile yaptıkları ve diğer kamu kurumları tarafından yaptırılan, Cami, Kütüphane, Telekom Binası, Kapalı Spor Salonu'na (bazıları inşaat halinde) rastlanılmıştır.

Gölcük Kalıcı Deprem Konutları tip ve özellikleri şöyledir (Tablo 14);

Tablo 14: Şirinköy Kalıcı Konutlarındaki Konut Tipleri

A ve A1 bloklar	6 daire,	Bodrum + 3 kat,
B ve B1 bloklar	4 daire,	Bodrum + 2 kat,
C ve C1 bloklar	4 daire,	Özürllüer için tek katlı,
D ve D1 bloklar	2 daire,	Özürllüer için tek katlı,
E bloklar,	12 daire,	Bodrum + 3 kat,
F bloklar,	12 daire,	Bodrum + 3 kat,
G bloklar	8 daire,	Bodrum + 2 kat.

Kaynak: Başbakanlık Proje Geliştirme Birimi, 2006:18

Şirinköy yeni yapılanmayla Gölcük Belediyesi'ne bağı mahalle durumundadır. Kalıcı Deprem Konutlarının yer aldığı alanları ele alırsak, bu konutların 1170 adedi Şirinköy Mahallesiinde, 1268 adedi Düzağaç Mahallesiinde, 860 adedi İpekyolu Mahallesiinde, 270 adedi ise Yeni Mahallede yer almaktadır. Gölcük Deprem Konutlarında yaklaşık 4 kişilik bir aile yapısı düşünöldüğünde (4 x 3568) 14272 kişinin yaşayacağı, alandaki hizmet birimleri de düşünöldüğünde faaliyet alanında yaklaşık 15000 kişi yaşamaktadır.

Şirinköy Kalıcı Konutlarının bulunduğı alan bu gün dört farklı mahalle üzerinde yer almaktadır. Bunlardan Şirinköy Mahallesi daha önce köy merkezi iken halk oylaması ile mahalle olarak Gölcük merkeze bağlanmıştır. Mahallede kalıcı konutlar yapılmadan önce 182 hanede toplam 1120 kişi yaşamaktaydı. Köyde günümüzde, muhtarlık kayıtlarına göre 5550 nüfus yaşamaktadır.

Konutlar inşa edildikten sonra bölgede daha önce olmayan iki ayrı mahalle kurulmuştur. Bu mahallelerden birisi olan İpekyolu Mahallesiinde muhtarlık kayıtlarına göre 4200 insan yaşamaktadır. Düzağaç Mahallesi muhtarlık kayıtlarında ise toplam 4600 kişi kayıtlıdır. Her mahallede yaklaşık beşbin insan yaşamaktadır. Bölgede inşa edilen kalıcı konutlardan bazıları ise Yeni Mahalle sınırları içinde yer almaktadır. Buradaki kalıcı konutlarda 950 civarında insan yaşamaktadır.

2001 yılından itibaren hak sahiplerine dağıtılan Şirinköy Kalıcı Konutlarında 2004 yılı sonunda konutlara doğal gaz bağlanması sonucunda hem nüfus artmış, hem de bölge

kalıcı konutlar dışında şahıslar ve diğer özel kuruluş ile TOKİ için konut alanı haline gelmiştir (Şekil 51).

Şekil 51: Çalışma alanında özel kooperatifler ve TOKİ tarafından inşa edilen konutlardan bir görüntü

DURMAZ, A: Nisan 2008

Şekil 52: Şirin Tepe'de özel bir firma tarafından inşa edilen konutlardan bir görüntü

DURMAZ, A: Nisan 2008

Saha incelmesi esnasında gördüğümüz en önemli durumlardan biri, bölgenin neredeyse açık şantiye alanı haline dönüşmüş olduğudur. Bu gün itibariyle Başbakanlık Toplu Konut İdaresi tarafından yapılmakta olan 856 konutun yapımına halen devam edilmektedir. Bunun yanında özel bir kooperatif, çalışma alanında 63 konutluk bir site inşa etmiştir. Yine bölgede Kaya inşaat tarafından inşa edilen 36 adet lüks konutların satışları halen devam etmektedir (Şekil 52). Depremin ardından prefabrik binaların yapıldığı alanda bu gün irili ufaklı birçok inşaat halen devam etmektedir.

Bölgede kalıcı konut yapılan alanların Saraylı Kalıcı konutlarından temel farkı daha küçük olması, bunun yanında geri ödemesinin daha yüksek olmasının yanında, konutların inşa edildiği alan neredeyse tamamıyla istimlak edilmiştir. Zaten Şirinköy Kalıcı Konutlarının 70 m² olmasına rağmen Saraylı Kalıcı konutlarına göre daha pahalı olmasının temel nedeni budur.

Şekil 53: Şirinköy ve İpekyolu mahallelerinde TOKİ tarafından inşa edilen konutlardan bir görüntü.

DURMAZ, A: Nisan 2008

Şekil 54: İpekyolu mahallesinde yer alan Gölcük Belediyesi tarafından yapıp kullanmak isteyenlere kiralananan hobi bahçelerinden bir görüntü

DURMAZ, A. Nisan 2008

Şu an kalıcı konutların bulunduğu bölgede 1 adet futbol sahası, 3 adet çocuk parkı, 1 adet ilçe kütüphanesi, 1 adet düğün salonu, biri inşaat halinde 4 adet cami, 4 adet ilköğretim okulu. Bunlar; “Rotterdam İlköğretim Okulu-İpekyolu Mahallesi, Şirinköy İlköğretim Okulu-Şirinköy Mahallesi, Ömer Seyfettin İlköğretim okulu- Şirinköy Mahallesi, Cahit Külebi İlköğretim Okulu- Düzağaç Mahallesi” dir. 1 Adet Rehberlik Araştırma Merkezi, 2 Adet sağlık ocağı, yer almaktadır. Bunların yanında bölgenin değişik kısımlarında iş merkezleri bulunmaktadır.

Ayrıca yeni yerleşim alanlarının bulunduğu İpekyolu mahallesinde Gölcük Belediyesi tarafından Hobi Bahçeleri, oluşturulmuştur (Şekil 54). Bu bahçeler kiralayan kişiler tarafından kullanılmaktadır.

Şirinköy kalıcı yerleşmesinde iki adet sağlık ocağı bulunmaktadır. Sağlık ocaklarından Düzağaç mahallesindeki prefabrik bir binada hizmet vermektedir. Şirinköy Mahallesinde bulunan sağlık ocağı ise kalıcı konutların inşası esnasında yapılmıştır (Şekil 55).

Şekil 55: Şirinköy mahallesinde yer alan ve kalıcı konutlarla birlikte inşa edilmiş olan Şirinköy Sağlık Ocağı

DURMAZ, A. Nisan 2008

Şekil 56: Şirinköy Kalıcı konutları ve köy yerleşmesinin birbirleriyle iç içe geçtiği alanın bir görüntüsü

DURMAZ, A. Nisan 2008

3.2.3. Şirinköy Köy Yerleşmesi

Roma döneminde de meskûn olduğu anlaşılan Şirinköy'ün bir idarî birim olması yaklaşık 50 yıl öncesine gitmektedir. Daha öncesi hakkında bilinenler Sultan Çiftliği denilen çiftlik bu civarda bulunmaktaydı. Burada kitabesi günümüze kadar gelmiş bir çeşme bulunmaktadır. Kitabeden çeşmeyi yaptıran kişinin Örcün'de oturan bir aileye mensup olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bölgede halen duvar kalıntıları mevcut bir kervansaray da bulunmaktadır. Bölge arazisi Osmanlı Döneminde *Mihrişah Valide Sultan*'a ait idi. Mihrişah Valide Sultan bu araziye kervansarayda konaklayanların ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla vakfetmiştir. Daha sonra bu alan devletleştirilmiştir. Bölgedeki bağ ve bahçeler Saraylı köylülerine aittir. Köyde Cumhuriyet öncesinde Ermeniler tarafından ipek böcekçiliği faaliyeti yapılmaktaydı. O dönemde günümüzde Şirinköy çarşısı olan yerde bir koza hane bulunmaktaydı (Galitekin, 2006:360).

İsmi Tamlar/ Damlar olan bölgeye 75-80 yıl önce Elbasanlı Arnavut Veli Ağa, Arnavut Yunus, Arnavut Kocabıyık Süleyman, Arnavut Çakmak İbrahim, 1929'da İcadiye'den Hafız Süleyman (Küçükateş), Batumlu Sarı Hafız, Ümmiye'den Çavuşoğlu ailesi ve Hemşinli İlyas yerleşmişlerdir. Önceleri Saraylı'nın bir mahallesi iken giderek gelişmiş ve 1958'da müstakil köy statüsünü kazanmış ve bu sırada ismi Kocaeli milletvekili Sadettin Yalım'ın önerisiyle Şirinköy'e dönüştürülmüştür. Nihayet 28 Mart 2004'de yapılan referandum ile Gölcük'ün mahallesi olmuştur (Galitekin, 2006:361).

Çeşitli kaynaklarda Cenevizlilere, Bizanslılara ait olduğu iddia edilen kervansaray Hacı Hamza bin İvaz tarafından Kanunî döneminde yaptırılmıştır (Galitekin, 2006:361).

Şirinköy kalıcı konutların yapıldığı diğer köylerin aksine, depremin ardından giderek gelişen bir yerleşim yeri haline gelmiştir. Bu gün konumu itibariyle gelecekte Gölcük Nüfusunun yeni yerleşim alanları ve çevresinde gelişeceği aşikârdır. Bu yeni yapılanmanın merkezi konumundaki Şirinköy yerleşim alanı olarak giderek gelişmektedir. Köyde 1997 nüfus sayımına göre 803 kişi yaşarken, 2000 yılı nüfus sayımlarında 1120 kişi yaşamaktaydı. Günümüzde, kalıcı konutların inşası ile nüfusu giderek artmıştır. Gölcük merkeze bağlı mahalle konumundaki Şirinköy'de muhtarlık kayıtlarına göre 5550 kişi yaşamaktadır.

3.2.4. Şirinköy Kalıcı Konut Alanının Sosyo-ekonomik Açıdan Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi

Çalışma nedeniyle Şirinköy Kalıcı Konutları'nın yer aldığı bölgedeki konutlara 90 adet anket uygulanmıştır. Ankete katılanların %49'u bayan %51'i erkektir (Bkz. Şekil 11). Bu insanların medeni durumuna gelince %27'si bekâr, %73'ü ise evlidir. Anket uyguladığımız alanların genelinde bekâr olanların sayısı azdır (Bkz. Şekil 12).

Ankete katılanların %48'i lise mezunu olduğunu belirtirken, aile reislerinin ise %41'i lise mezunudur. Bölgede yaşayanlardan bir kişi okuryazar olmadığını belirtmiştir. Çalışma alanında yaşayan insanların %76'sı ortaokul ve üzeri eğitim seviyesine sahiptir. Ülkemiz eğitim seviyesi göz önüne alındığında çalışma alanı içerisinde yaşayan insanların eğitim seviyelerinin ülkemiz ortalamasının üzerinde olduğunu söyleyebiliriz. Anketimize katılanların %13'ü üniversite mezunu olduğunu söylemiştir (Bkz. Şekil 15).

Yaptığımız ankete göre Şirinköy'de ikamet edenlerin %62'si Kocaeli doğumlu olduğunu belirtirken, bunların büyük kısmı ise Gölcük doğumludur. İstanbul doğumlular da bölgede yaşayanlar içinde önemli bir kısmı oluşturmaktadır. Bölge dışından ise Doğu Anadolu ve Balkan doğumlu olanlarında bu yerleşim yerinde oturduğu tespit edilmiştir (Bkz. Şekil 14).

Yerleşme alanında Şekil 9'da görüldüğü üzere aile reislerinin sahip olduğu meslek içinde işçilerin sayısı oldukça yüksektir. Yine bölgede emekli olanların oranı bir hayli fazladır. Askeri tersaneden ve Donanama komutanlığından emekli olanların büyük kısmı buraya yerleşmiş ve burada kalmışlardır. Yeni yerleşim alanlarının kurulduğu alan temiz havası ve sakin ortamı ile emekler için ideal bir mekândır. Anket uyguladığımız kişiler için genel yoğunluğu ev hanımı olanlar almaktadır. Bölgede yaşayan evli hanımların büyük çoğunluğu çalışmamaktadır. Yine ankete katılan içerisinde öğrenciler ikinci sırada yer almaktadır. Emekli olanlar ve işçiler ise üçüncü ve dördüncü sıradadır (Bkz. Şekil 16).

Bölge yaş itibariyle çok genç bir nüfusa sahiptir. Yerleşme alanında emekli olduğunu söyleyen fakat 45-50 yaş aralığında olan birçok insan vardır. Bunun nedeni bölgede yaşayan emeklilerin bir kısmının askeriyeden emekli olmasıdır. Çalışma alanında

yaşayan insanların 50 ve daha üzeri yaşta olanları ankete katılanların sadece %13'ünü oluşturur. Bölge çok genç bir nüfusa sahiptir. En çok oran 40-44 ile 19 yaş altı aralığındadır (Bkz. Şekil 13).

Uygulama alanında hanede yaşayan birey sayısında 4 kişilik aileler en çok orana sahiptir. İkinci sırada ise 5 kişilik aileler gelmektedir. Kalabalık ailelerin sayısı fazla değildir. Daha önceden de belirttiğimiz gibi bölgede emekliler bir hayli yüksek olmasına rağmen bunların çoğunluğu bölge dışından gelmiş insan olmaları ve bölgede yaşayan insanların çekirdek ailelerden oluşması hane halkının kalabalık olmamasına yol açmıştır (Bkz. Şekil 17).

Ankete katılanların yarısından fazlası kendilerine ait özel araçlarının olduğunu belirtmiştir(Bkz. Şekil 18). Fakat günlük ihtiyaçlarında kullandıkları araçlar değişiklik göstermektedir. Anket uygulanan kişilerin 3/1'i kendi özel araçlarını kullandıklarını belirtirken, bunun yanında minibüs ve otobüs gibi toplu taşıma araçlarını kullananların oranı da çok yüksektir. Bölgede yaşayan insanlar genel olarak orta gelir grubuna sahip kişilerden oluştuğu için, genel olarak ulaşım ihtiyaçlarını toplu taşıma araçları ile gidermektedirler. Yerleşme alanındaki toplu taşıma araçları konusundaki en önemli sıkıntı sadece Gölcük merkeze seferler düzenlenmesidir. Bölgede yaşayan insanlar İzmit merkeze bölgeden direk otobüs seferlerinin olmasını istemektedirler (Bkz. Şekil 19).

Bölgede yaşayan insanların yarısından fazlası evle işyeri arasındaki mesafenin 1-30 dakika olduğunu belirtmiştir. Eviyle işyeri arası bir saat fazla sürenler çok küçük bir kısmı oluşturmaktadır. Bölgede yaşayan insanların %33'ü çalışmadığını belirtmiştir (Bkz. Şekil 20).

Çalışma alanında anket uygulanan kişilerin tamamına yakını apartman dairesinde oturmaktadır. Müstakil evlerde oturanlar ise ya deprem öncesi bölgede oturan köy sakinleri ya da depremden sonra bu alanda bireysel tercihleri ile konut inşa eden kişilerdir. Siteye dâhil müstakil evde oturan bulunmamaktadır(Bkz. Şekil 21). Oturulan evin metre kare büyüklüğüne gelince Şirinköy Kalıcı Yerleşmesinde yapılan kalıcı konutların 70 metre kare olması nedeniyle %60' 99 metre kareden az alana sahip konutlarda oturduğunu belirtmişlerdir. İkinci sırada ise 100-119 metre kare alana sahip konutlar yer almaktadır. Şirinköy'de kalıcı konutların 70 metre kare olması bölgede

yaşayan insanların sık sık dile getirdiği şikâyetlerden biridir. Özellikle Saraylı kalıcı konutlarının 100 metre kare olması bu konuda insanları rahatsız etmektedir (Bkz. Şekil 22).

Bölgede yaşayan insanların %70'i evin kendisine ait olduğunu belirtmiştir. Kiracıların oranı ise %25 tir. Kalıcı konutlar ilk yapıldığı dönemde kiracı sayıları az iken bölgeye 2004 yılı sonunda doğal gaz gelmesi kiracıların bölgeyi tercih etmesinde etkili olmuştur.(Bkz Şekil 23). Bölgede yaşayan kiracıların ödedikleri kira tutarlarına gelince %55'i 200-250 YTL kira ödediğini belirtmiştir. İkinci sırada ise 250-300 YTL aralığı yer almaktadır. Kiralanan konutların sahiplerinin bir kısmının depremden sonra şehir dışına taşınmış olması ve konut alanlarını daha önceden belirttiğimiz gibi günlük yaşantılarını güçleştirecek sorunlarının olması gibi nedenlerle çok yüksek olmaya ortalama fiyatlardır (Bkz. Şekil 24).

Yerleşme alanının daha önce bir köy olması deprem öncesinde de burada belli bir nüfusun yer almasına neden olmuştur. Anket uygulananların %20'si 1999'dan önce de bu bölgede yaşamaktadır. Özellikle 2000 ve 2001 yıllarında kalıcı konutların bitimi ve depremden sonra bölgede geçici konutların kurulması ile birlikte bölgenin nüfusu giderek artmıştır (Bkz. Şekil 25). Anket uygulanan kişilerin %60'ı daha önce ev sahibi olduğunu belirtmiştir. Şekil 27'ye göre anket uygulana kişilerin %55'i depremde evlerinin yıkıldığını belirtmiştir. Bu oran kalıcı konutlarda şu an ikamet eden insanların çoğunluğunun hak sahipleri olduğunu göstermektedir. Anket uygulana kişilerin yarısından fazlası depremde Gölcük merkezde oturduğunu belirtmiştir. Gölcüğün köyünde oturanlar ise ikinci sıradadır.

Ankete katılanların %60'ı deprem esnasında apartman dairesinde oturduğunu söylemiştir. Bu Deprem esnasında yüksek katlı binaların büyük oranda hasar gördüğünü göstermektedir. Yine bölgede oturanların %35'i deprem esnasında müstakil evde oturmaktadır. Müstakil evde ikamet edenlerin belli bir kısmı deprem öncesinde Şirinköy'de ikamet edenlerden oluşmaktadır (Bkz. Şekil 29).

Bölgede yaşayan insanların büyük kısmı, bazı eksiklikler rağmen yaşadığı yerden memnun olduğunu belirtmiştir. Bölgenin depremden sonra kurulması, evlere depreme dayanıklı olması, çevre düzenlemesinin iyi olması gibi nedenler memnuniyeti

artırmaktadır (Bkz. Şekil 30). Kalıcı konutlarda yaşayan insanların tamamına yalını yeni yerleşim alanı olarak bu bölgenin seçilmesinin doğru olduğunu düşünmektedir. Bunda bölgedeki konutların depremden neredeyse hiç zarar görmemesi etkilidir. Çünkü Şirinköy'deki konutlar depremde neredeyse hiç zarar görmemiştir (Bkz. Şekil 33).

Kalıcı konutların kura yolu ile dağıtılması insanların oturacakları kişileri kendilerinin seçmesini engellemiştir. Buna rağmen kalıcı konutlarda oturan insanlar apartman komşuları ile sık diyalog kurmaktadır. Ankete katılanların %40'ı apartman komşularıyla her gün görüştüğünü belirtmiştir. Bölgede yaşayanların %28'i haftada bir gün görüştüğünü belirtirken, %15'i ise haftada iki gün görüştüğünü belirtmiştir (Bkz. Şekil 31). Anket uygulanan kişilerin büyük kısmı depremde oturduğu bölge ile ilişkilerini hala kopartmamıştır. Sadece %18'lik bir kısım hiç gitmediğini belirtmiştir. %15'lik bir kısım ise depremi hatırlattığı için uzak durduğunu söylemiştir (Bkz. Şekil 32).

Yerleşim alanının tercih edilmesinde en önemli faktör depreme karşı dayanıklı olması gösterilmiştir. Binaların ve konutların yer alanın sağlam olması bu bölgenin tercihinde temel nedendir. Binaların kullanışlı ve konforlu olması, çevre düzenlemesinin iyi yapılmış modern bir kent görünümünde olması da tercih nedenlerindedir. Ayrıca kalıcı konutlarda hak sahibi olmanın da önemli bir etken olduğu görülmektedir. Aslında hak sahibi insanların konut alınının seçiminde çok büyük etkileri olmamıştır. Kalıcı konutlar bu alana devletin resmi kurumları tarafından inşa edilmiş, hak sahibi olanlarda kura yoluyla kendilerine hangisi çıktı ise o konutun belirtilen fiyatını ödeyerek sahibi olmuştur. Konutlara ödeyecekleri fiyatın yüksek bir rakam olmaması ve ödemelerin uzun vadeye yayılmış olması tercih için önemli etkindir (Bkz. Şekil 34-41).

Bölgede yaşayan insanların yetersiz olarak gördüğü konuların başında sağlık, eğitim kuruluşları ile alışveriş merkezlerinin yetersizliğidir. Bölgede daha öncede belirttiğimiz gibi lise düzeyinde bir eğitim kurumu bulunmaması bölgede yaşayan lise çağındaki öğrencilerin bölge dışındaki okullarda eğitim görmesini zorunlu kılmaktadır. Bu durum bölgedeki insanların önemli şikâyetlerinden biridir. Ayrıca alışveriş merkezlerinin tamamına yakını Gölcük merkezdedir. İnsanlar alışveriş için merkeze gitmek zorunda kalmakta ve bu durum günlük yaşamlarında sıkıntı oluşturmaktadır. Bölgenin gelecekte

yerleşme bakımından bir cazibe merkezi haline dönüştürüle bilmesi bu tür günlük yaşamda önemli olan gereksinimlerin giderilmesi gerekmektedir. Bölgenin alt yapısı ve çevre imkânları buranın gelişmesi için uygun imkânlar sağlamaktadır. Bölge geniş yollarla şehir merkezine bağlanmış, alt yapısı tamamlanmış ve doğalgaz her konuta ulaştırılmıştır (Bkz. Şekil 42).

Bölgede yaşayan insanların %80'i gelecekte bu bölgede oturmaya devam edeceğini belirtmiştir. Gelecekte burada oturmak istemediğini belirtenlerin büyük kısmı, oturduğu konutun ufak olmasını gerekçe göstermiştir. İkinci sırada ise merkeze uzak olması, üçüncü olarak ise gerekli ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını belirtmişlerdir. Genel olarak bölgedeki insanlar yaşadığı yerden ve oturduğu konuttan memnundur. Bölge dışında taşınmak istedikleri yer olarak şehir merkezine yakın olan bir alanı tercih edeceğini söyleyenlerin oranı %55'tir. İkinci sırada ise kentte sosyal ilişkilerin daha iyi olduğu bir yeri tercih edeceğini söyleyenler yer almaktadır (Bkz. Şekil 44-45-46).

Bölgeden taşınmayı düşünenlerin taşınmak istediği konut türü müstakil evdir. Ankete katılanların %15'nin taşınma gerekçesinin evle ilgili değildir, oturduğu evden memnundur (Bkz. Şekil 47).

Bölgede yaşayan insanlar depremden sonra bölgede iş bulmanın daha zorlaştığı kanaatindedir. Deprem olduğu sırada yapımı süren Ford Otomobil Fabrikasının hasar görüp açılışının gecikmesi, askeri tersanenin belli kısmının bölgeden taşınması, gelecekte donanma komutanlığının buradan gideceği endişesi, bölgede yaşayan insanları iş konusunda endişelendirmektedir. Bu üç kuruluş Gölcük için hayati önem taşımaktadır. Deprem sonrasında şehrin eski önemine ve haline kavuşamadığını düşünenler de bir hayli fazladır. Depremin toplumsal dayanışmayı artırdığını düşünenler %40 civarındadır. İnsanlar depremin büyük oranda unutulduğunu ve insanların birbiriyle yeteri kadar dayanışma içinde olmadığını düşünmektedir (Bkz. Şekil 48).

3.2.5. Saraylı-Örcün Kalıcı Konutları

1999 Gölcük Depremi sonrası yapımına ilk başlanan kalıcı konutlar Saraylı-Örcün kalıcı konutlarıdır. Depremin ardından Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Saraylı ve Örcün köylerine ait araziler istimlak edilerek, kalıcı konutların inşaatına başlanmıştır. Konutlar

kısa sürede tamamlanarak 2001 yılında hak sahiplerine teslim edilmiştir. Bölgede Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın kendi imkânları ile 1242 adet konut yapılmıştır.

Konutların yapım aşamasında sadece konut alanları ve yakın çevresi istimlak edildiği ve Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın kendi imkânları ile yapıldığı için hak sahiplerine Şirinköy Kalıcı Konutlarına göre daha ucuza mal edilmiştir. Şirinköy Kalıcı yerleşmesinde 70 metre kare olan konutlar bu bölgede, 100 metre karedir. Şirinköy kalıcı Konutlarından ev alanların temel şikâyetleri oturdukları konutun 70 metre kare olmasına rağmen Saraylı-Örcün Kalıcı Konutlarından daha pahalı olmasıdır.

Kalıcı konutlar Saraylı ve Örcün köyleri arazileri istimlak edilerek bu alanlar üzerinden yapılmıştır. Bölgede 28 Mart 2004 tarihinde halk oylaması yapılmış her iki köy merkezinde yaşayan insanlar köy statüsünde kalmayı tercih etmişlerdir. Şuan Saraylı Köyü Değirmendere'ye bağlı bir yerleşim yeri iken, Örcün Köyü Değirmendere'ye bağlıdır. Kalıcı konutların bulunduğu alanda yaşayanlar ise Gölcük Belediyesine bağlanmayı tercih etmişlerdir. Bu gün kalıcı konutların 774 adedi yeni kurulup Gölcük'ün bir mahallesi olan Yunus Emre Mahallesi, 468 adedi ise Donanma Mahallesi yer almaktadır.

Konutların yanı sıra Gölcük'te 1999'da meydana gelen depremde iş yerleri yıkılan veya ağır hasar gören depremzedeler için iş merkezleri inşa edilmiş hak sahiplerine dağıtılmış olmasına rağmen büyük çoğunluğu atıl olarak durmaktadır. Kocaeli ili, Gölcük ilçesi Saraylı Örcün Mevkiinde bulunan 106 adet işyeri Bakanlar Kurulunun 03.10.2005 tarih ve 9503 sayılı Kararıyla Gölcük Belediyesine bedelsiz olarak devredilmiştir. Bunların dışında diğer bir iş merkezi olarak yapılan bina Kocaeli Üniversitesine devredilerek, Gölcük Meslek Yüksek Okulu açılmıştır (Şekil 57). Yüksek öğretim yapan okulda, Makine Teknolojisi Bölümü, Otomotiv Bölümü, Dış Ticaret Bölümü ve Pazarlama Bölümü yer almaktadır. Yine iş merkezlerinden diğer biri özel yurt olarak yüksek öğretim öğrencilerine hizmet vermektedir.

Şekil 57: Gölcük Meslek Yüksek Okulu.

DURMAZ, A. Nisan 2008

Şekil 58: Kapalı Spor Salonu

DURMAZ, A. Nisan 2008

Şekil 59: Yunus Emre Mahallesinde bulunan iş merkezlerinden bir görüntü

DURMAZ, A. Nisan 2008

İş merkezi olarak kullanılanları bile atıl durumda diyebileceğimiz kalıcı iş merkezlerinin bu kadar fazla ve kullanışsız bir şekilde yapılması, planlamada veya hak sahipleri ile karşılıklı olarak düzgün bir iletişim kurulmadığını göstermektedir. İş merkezi olarak yapılan binaların iş merkezi olarak kullanılanlarının tamamına yakınının ana caddeye bakan ilk katları faal durumdadır. Bunlarda genellikle küçük veya orta büyüklükteki marketlerdir (Şekil 59).

3.2.6. Saraylı Köy Yerleşmesi

İlçe merkezinin 3 kilometre güney batısında yer alır. Köyde Bizans dönemine ait birçok tarihi kalıntı bulunmaktadır. Zaten köy ismini köy mezarlığı içinde halen kalıntıları yer alan saray kalıntısından almaktadır. Köyün kuruluş tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Bölgedeki en eski yerleşim birimi diyebileceğimiz Saraylı Köyünün ilk sakinleri “Yörükan Taifesindedir”. Saraylı Köyüne ilk yerleşmeler Bölgenin Osmanlılar tarafından 1326 yılında fethinin hemen sonrasına rastlamaktadır. O dönemde bölgeye ilk olarak Anadolu’dan gelen Türkmenler yerleştirilmiştir. Köy hakkında Osmanlı Devletine ait tahrir defterlerinde çok eski kayıtlar yer almaktadır (Galitekin, 2006:296).

Saraylı Köyü ve çevresi yüzlerce yıl meyve yetiştiriciliğinde önemli bir merkez olmuştur. Köyün İstanbul'a yakın olması nedeniyle burada üretilen ürünler deniz yolu ile İstanbul'a götürülerek, burada pazarlanmıştır. Köyde yer alan bağ ve bahçelerin ziraatında köydeki insanlar yetersiz kalınca çeşitli dönemlerde, önceleri Arnavutlar, Rizeliler, sonradan ise Kandıra ve Görele'den köye geçici işçiler gelmiştir. Geçici işçilerin konaklaması için köyde bekâr evi adı verilen konutlar oluşturulmuştur. Günümüzde köyde ciddi manada meyvecilik yapılmamaktadır. Bağ ve bahçeler ya bakımsız olduğunda harabeye dönüşmüş ya da konut kullanımına açılmıştır (Galitekin, 2006:309).

Şekil 60: Saraylı Köyü'nde bulunan hıms tekniğiyle inşa edilmiş tarihi bir ev.

DURMAZ, A. Nisan 2008

Köydeki nüfus doğal olarak artması gerekirken dışa göç vermesi nedeniyle azalmaktadır. 1997 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre köyde 497 kişi yaşarken, köyün nüfusu 2000 nüfus sayımına göre 649 (DİE 2000) olmuştur. 2007 yılında yapılan Adrese Dayalı Nüfus Sayımında 548 olarak belirlenmiştir(TÜİK 2007). Köyde nüfus 1997-2000 aralığında deprem sonrası İzmit ve Gölçük merkezden gelen insanlar nedeniyle biraz artış gösterse de, 2007 yılında yapılan nüfus sayımında 548'e düşerek azalmıştır.

3.2.7. Örcün Köy Yerleşmesi

Örcün Köyü'nün de kuruluş tarihi Gölcük İlçesi'nin kuruluşundan çok daha eskilere dayanmaktadır. Köy içerisinde ve çevresinde Bizans dönemine ait birçok kalıntı mevcuttur. Osmanlı Devleti döneminde Değirmendere ile birlikte ismi anılmaktadır. XVI. Yüzyıl sonlarına doğru müstakil bir köy olarak görülmektedir (Galitekin, 2006:283).

Osmanlı Devleti dönemine ait tahrir defterlerinde ve diğer eski belgelerde ismi Örcünlü olarak geçmektedir. Yaklaşık 200 yıl önce Örcün'e dönüşmüştür.

Örcün Köyü'nün 500 metre kuzey batısında, selvi ağaçları ile çevrili tepede, kenarları duvarlarla yükseltilmiş alan üzerinde Sultan Baba Türbesi bulunur. Yapım tarihi 18-19. Yüz yıllardır. Türbede mezarı bulunan kişi İbrahim Ethem olup, İbrahim Ethem, Fatih Sultan Mehmet Han döneminde bölgeye gelerek yerleşmiştir. Bölgede bir zaviye kurarak eğitim yapmış, vefatını ardında buraya defnedilmiştir.

Köyde birçok kitabeli çeşme ve eski Türk evleri örneği vardır. Köy merkezindeki cami kesin yapım tarihi bilinmese de yaptıran kişi Hacı Mahmut isimli zattır. Cami 1921 yılındaki Yunan işgalinde, Yunanlılar tarafından yakılmıştır. Cami bir yıl sonra tekrar yapılmıştır.

Örcün köyü geçmiş tarihlerinde, önemli bir meyve üretim merkezi iken bu gün bu görünümün çok uzağındadır. İş olanaklarının yeteri miktarlarda olmayışı, köyün nüfusunu giderek azaldığının göstermektedir. 1919 Yılı kayıtlarına göre Örcün'de 107 hane ve 505 kişi yaşamakta idi. 1997 yılında yapılan nüfus sayımında köy nüfusu 368 iken depremin ardında bölgeye bir miktar insan gelmesinden dolayı nüfus, 2000 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre 517 kişi olarak belirlenmiştir (DİE 2000). 2007 yılında yapılan adrese dayalı nüfus sayımına göre 434 olarak sayılmıştır. Bu durum köy nüfusunun depremden sonra köye gelen insanlar nedeniyle arttığı ama günümüzde depremin ve etkilerinin unutulduğu bu dönemde tekrar azalmaya başladığını göstermektedir.

3.2.8. Saraylı Kalıcı Konut Alanının Sosyo-ekonomik Açından Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi:

Saraylı Kalıcı Konutlarında 55 kişiyle anket çalışması yapılmıştır. Ankete katılanların %47'si kadın %53'ü erkektir (Bkz. Şekil 11). Ankete katılanların medeni durumuna gelince %89'nun evli, %11'inin bekâr olduğu tespit edilmiştir. Bekâr oranının düşük olmasının nedeni anket uygulanan sahadaki konutların deprem sonrası evleri yıkılan hak sahipleri ailelerden oluşmasıdır. Ayrıca bölge bekâr olanların ikamet edeceği cazip şartlara sahip değildir. Çevresinde büyük sanayi alanları veya yüksek öğretim kurumlarının olmaması nedeniyle bekâr olanların oranı düşüktür. Yerleşim alanında meslek yüksek okulu yer almasına rağmen burada öğrenim gören öğrenciler kiracı olarak burayı değil genelde Gölcük merkezi tercih etmektedir (Bkz. Şekil 12).

Anket uyguladığımız alanda, ankete katılanların %55'i ortaokul ve lise mezunu olduğunu belirtmiştir. Bunları %23 ile ilkokul mezunları takip etmektedir. Üniversite mezunuyum diyenlerin oranı da %16 ile oldukça yüksektir. Şirinköy kalıcı konutlarında olduğu gibi, bu bölgede yaşayan insanlar da eğitim seviyesi olarak ülkemiz ortalamasının üzerindedir. Ankete katılan sadece iki kişi okuryazar olmadığını belirtmiştir. Bölgede iş imkânı sunan farikalarda ve donanmada, en az lise mezunu olanların iş bulma imkânı olması, bölgenin eğitim imkânları bakımından olumlu kaynaklara sahip olması, eğitim seviyesinin yükselmesine neden olmuştur (Bkz. Şekil 15). Aile reislerinin eğitim seviyesine gelince, %53'ü ortaokul ve lise mezunu olduğunu belirtmiştir. Yine bunların %21'i üniversite mezunudur. Okuma yazmayı bilmediğini söyleyen bir kişi çıkmıştır. Bölge eğitim bakımından oldukça yüksek bir seviyeye sahiptir. (Bkz Şekil 1).

Saraylı Kalıcı Konutlarında yapılan ankete katılanların %50'si Gölcük veya Kocaeli doğumlu olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında Doğu Karadeniz doğumlu olduğunu belirtenler %20'lik oranla ankete katılanlar içerisinde önemli bir orana sahiptir. Zaten anket yaptığımız mahallerin iki tanesi dışında diğerlerinin muhtarları Gölcük dışından olan insanlardır. Gölcük'ün Cumhuriyet döneminde kurulup gelişen bir şehir olduğu göz önüne alınırsa bu sonucun doğal olduğu fark edilir. Çalışma alanında İstanbul doğumlu olduğunu söyleyenlerin oranı %10'dur. Gölcük sahip olduğu askeri tersane,

donanma komutanlığı, otomobil fabrikası ve İzmit merkeze yakın olması nedeniyle dış göçlere açık bir şehir konumundadır. Bölgede yapılan anket sonuçları incelendiğinde Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi'nden çok fazla göç almadığı görülmektedir (Bkz. Şekil 14).

Ankete katılanların %31'i ev hanımıdır. Bunu %16 ilke işçiler %14 ile esnaf olanlar takip etmektedir (Bkz. Şekil 16). Aile reislerinin sahip olduğu meslek dalında serbest meslek ve işçiler ilk sırada yer almaktadır. Serbest meslek sahiplerinin fazla olmasının nedeni bölgede donanma ve tersanede çalışan veya görev yapan askerlerin bu bölgedeki esnaflar için temel geçim kaynağı olmasıdır. Emekli olanlar üçüncü, memurlar ise dördüncü sıradadır. Bölge çalışmak isteyen insanlar için birçok iş imkânına sahiptir. Fakat bu iş alanları kalifiye elemanlara bu imkânı sağlamaktadır. Bu durum bölgede yaşayan insanların eğitim seviyesinin yüksek, yaptığı işin eğitimini almış olmasını beraberinde getirmektedir (Bkz. Şekil 9).

Şekil 10'a göre anketimize katılanların yarısı aile reisidir. Bunu anneler ve çocuklar izlemektedir. Ankete katılanlar içinde 40-44 yaş aralığında olanlar ilk sırada yer alırken, bunu 30-34 yaş aralığında olanlar takip etmektedir. Anket uygulanan insanların %60'ı 30 ile 44 yaş aralığı içindedir. Bölgede Şirinköy Kalıcı konutlarında olduğu gibi genç bir nüfus yaşamaktadır. Anketimize katılan 65 yaş üstü kimse bulunmamaktadır (Bkz. Şekil 13).

Şekil 17 incelendiğinde, hane halkı sayısı dört kişilik ailelerin yoğunlukta olduğunu göstermektedir. Beş kişilik aileler ikinci sırada yer alırken, üç kişilik aileler üçüncü sıradadır. Bu durum bölgede çekirdek aile yapısının yaygın olduğunu göstermektedir. Ankete katılanların %5'i oturdukları konutta yedi ve yukarı kişinin yaşadığını belirtmiştir.

Anketimize katılanların yarısının özel araçları vardır. Günlük ihtiyaçlarında özel araçlarını kullananlar %40 gibi yüksek bir rakamdır. Bunun dışında ikinci olarak minibüs, üçüncü olarak da otobüs kullanılmaktadır. Bu bölgede yaşayan insanlarda Şirinköy'de yaşayanlar gibi, toplu taşıma araçlarının sadece Gölcük merkeze kadar gitmesinden şikâyetçidirler (Bkz. Şekil 19). İnsanların 3/1'nin eviyle işi arası 1-15 dakikadır. İkinci sırada ise 15-30 dakika gelmektedir. Bölgede yaşayanların 3/1

çalışmadığını belirtmiştir. Evi ile işi arasının 90 dakika olduğunu söyleyen %10'luk bir kısım vardır. Bu insanlar ya İzmit merkezde çalışmakta ya da İzmit merkezde lise veya üniversitede okumaktadır. Sürenin bu kadar uzun olası, bu insanların üç vasıta ile işlerine ulaşmasından kaynaklanmaktadır (Bkz. Şekil 20).

Bölgede yer alan konutların 3/2'si 100-119 metre kare alana sahiptir. Buradaki kalıcı konutlar Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından yapılmıştır. Kalıcı konutlar 100 metre karedir. Konutlar içerisinde 120-139 metre kare olanlar ikinci, 99 metrekareden az olanlar üçüncü sıradadır (Bkz. Şekil 22). Konutların tipi ise tamamına yakını apartman dairesidir. Müstakil ev olanlar %15'lik bir kısmı oluşturmaktadır. Bu bölgedeki konutların geniş olması artı bir özellik iken, konut sahipleri konutların işçiliğinden memnun değildirlir (Bkz. Şekil 21).

Şekil 23'ten anlaşılacağı üzere bu bölgede kiracı sayısı Şirinköy'e göre daha fazladır. Konutların daha geniş ve ferah olması, kalıcı konut alanı içerisinde Gölcük Meslek Yüksek Okulu'nun bulunması bu bölgenin Kiracılar tarafından daha fazla tercih edilmesine neden olmuştur. Konutlarda oturanların %62'si ev sahibidir. Kiracı olarak oturanların ödediği kiralarda en yüksek oran 200-250 YTL'dir. Bunu 251-300 YTL takip etmektedir. Her iki yerleşim biriminde kira fiyatları büyük oranda benzerlik göstermektedir. Bölgede yapılan mülakatlara göre yeni kiralanacak konutlarda 350 YTL ve daha üstü fiyat istendiği ve bölgede kira fiyatlarının giderek artmakta olduğu belirtilmiştir (Bkz. Şekil 24). Bölgede yaşayan insanların 3/2'si daha önce ev sahibi olduğunu belirtmiştir.

Bölgede oturanların çoğunluğu 2002 ve 2001 yıllarında bölgeye taşınmışlardır. Özellikle 2004 yılı sonunda bölgeye doğal gaz gelmesiyle hiç boş konut kalmamıştır (Bkz. Şekil 25).

Deprem esnasında oturdukları konut yıkılan veya oturulamayacak kadar hasar görenler %60 oranındadır. Depremde tek evi olup oda yıkılanların tamamına yakını hak sahibi oldukları konutlarda oturmaktadır. Şehir dışına taşınanlar veya ikinci bir konutu bulunanlar ise kiraya vererek değerlendirmektedir (Bkz. Şekil 27).

Bölgede oturan insanların %60'ı deprem esnasında Gölcük merkezde, %30'u Kocaeli

sınırları içinde ikamet ettiğini belirtmiştir. Deprem esnasında sadece %5'lik kısım bölgede dışındadır. Bu durum kalıcı konut alanında oturanların tamamına yakının depremden etkilenen insanlar olduğunu göstermektedir (Bkz. Şekil 28).

Ankete katılanların büyük kısmı oturduğu bölgeden memnun olduğunu belirtmiştir. Yerleşim alanının bölgede yaşayan insanlar için bazı eksiklikleri bulunsa da, burada yaşayan kişilerin tamamına yakını depremin yol açtığı yıkımı birebir yaşadığından, oturduğu evin depreme karşı dayanıklı olduğu güveni bunu sağlamaktadır. Bölgenin sakin, temiz havası, konutların konforlu görülmesi, çevre düzenlemelerinin iyi olması diğer etkenlerdir (Bkz. Şekil 30). Şekil 33'e bakıldığında bölgede yaşayan insanların tamamına yakınının kalıcı konutların uygun alan üzerinde kurulduğunu belirttikleri görülmektedir. Bunda temel etken yerleşim alanının sağlam zemin üzerinde yer aldığı fikridir. Bölgede yaşayan insanlar apartman komşuları ile sık görüşmektedir. Bunu sonucunda aynı ada içerisinde yer alan bloklar, site oluşumuna gitmiş ve buldukları alan için hep birlikte hareket etmektedirler. Bunu yanında büyük çoğunluğu deprem esnasında oturduğu bölge ile ilişkilerini halen devam ettirmektedirler (Bkz Şekil 31-32).

Bölgenin tercih edilmesinde temel neden deprem karşı güvenli olmasıdır. Bunu konutlarda hak sahibi olmak takip eder. Konutların kullanışlı ve konforlu olması, konutların bulunduğu alanın sakin huzurlu bir yer olması diğer nedenlerdir. Bu bölgede yaşayan insanların burayı tercih etmesinde iş yerlerine yakınlığı da etkilemiştir (Bkz Şekil 34-41).

Yerleşim alanında en çok sağlık kuruluşlarının eksikliği belirtilmiştir. Bunun yanında Şirinköy kalıcı yerleşmesinden farklı olarak, bölgede spor alanlarının yetersiz olduğunu söyleyenler bir hayli fazladır. Ayrıca yeşil alan ve eğlence dinlenme alanlarının yetersiz olduğu belirtilmiştir. Bu bölgede sadece konutların yapılacağı alan istimlâk edildiği için çevrede Şirinköy Kalıcı Konutları'nın sahip olduğu geniş yeşil alanlar ve spor sahaları bulunmamaktadır (Bkz. Şekil 43).

İnsanların %70'i yerleşim alanında oturmaya devam edeceğini belirtirken, %30'u taşınmayı düşündüğünü söylemiştir. Taşınmak isteyenlerin temel gerekçesi, ulaşım problemidir. Ayrıca merkeze uzak olmak ve günlük ihtiyaçlarını karşılayamamak diğer nedenlerdir. Burada yaşayan insanların sorunları ile Şirinköy'de yaşayanların sorunları

ve taşınma gerekçeleri benzerlik göstermektedir. Taşınmak istedikleri alan olarak merkeze yakın yerleri göstermişlerdir. Burada yaşayanlar şirinköy'dekinden farklı olarak açık ve yeşil alanı bol olan bir yere taşınmak istemektedir. Neredeyse hepsi gelecekte bahçeli bir eve taşınmayı planlamaktadır (Bkz şekil 44-47).

Saraylı yerleşmesinde yaşayan insanların büyük kısmı depremin iř bulmayı zorlaştırdığını ve depremden sonra şehrin eski haline tekrar dönemediğini düşünmektedir. Bölgede yaşayanların yarısından fazlası depremin toplumsal dayanışmayı artırmadığını belirtmiştir (Bkz şekil 48).

TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Tartışma: Ülkemizin Marmara Bölgesi'nde 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen, ülkemiz tarihinin en büyük yıkımlarından birine yol açan Gölcük Depreminin merkez üssü konumundaki Kocaeli'nin ilçesi olan Gölcük'ün şehir merkezinde büyük yıkıma neden olmuştur. Deprem esnasında sahip olduğu nüfusa oranla, en fazla can ve mal kaybı Gölcük'te meydana gelmiştir. Depremi ardından bölge insanının normal hayatına tekrar dönebilmesi için, hem ülkemiz genelinden hem de yurt dışından diğer ülkelerden gelen yardımlarla geçicide olsa barınma sağlanmıştır. Gölcükte yaşayan insanların can güvenliğinin sağlanmasının ardından, depremde oturdukları konutları yıkılan binlerce insana barınmaları için yeni konutlar yapma ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla başlatılan çalışmalar sonucunda Gölcük ilçe sınırları içerisinde depreme daha dayanıklı zeminler üzerinde binlerce konut yapılmıştır. Böylece Gölcükte bugünkü yeni yerleşim yerleri oluşmuştur.

İnceleme yaptığımız ve 17 Ağustos 1999 depreminin en ağır etkilerinin yaşandığı bölgelerin başında gelen Gölcük'te depremin etkilerinin genel olarak silindiğini ve bölgede yaşayan insanların bu durumu atlatmak için elinden geldiği kadar çaba gösterdiğini belirtmemiz gerekir. Ama bu bölgede yaşayan insanların hiç deprem olmamış gibi davrandıklarını düşündürmesin, çünkü bölgede yaptığımız anket çalışmasında ankete katılanların genelinde bazı gerekçe ve nedenleri deprem ve depremin etkilerine bakarak cevaplamaları bu durumu göstermektedir.

Bölgede yeni yerleşim alanlarının kuruluş yerlerinin belirlenmesinde en önemli etken devlet kurumları olmuştur. Bölgede kalıcı konutların inşa edilmesinde Başbakanlık Proje Uygulama Birimi (PUB) görevlendirilmiştir. PUB projenin gerçekleştirilmesi esnasında tüm çalışmaları, yer seçimini ve konutların tip ve özelliklerini belirlerken bölgede yaşayan insanların görüş ve önerilerine başvurmadan fakat gerekli teknik araştırmalar ve maliyet açısından uygunluğu temel alarak en uygun şekilde en ekonomik konutları inşa etme yoluna gitmiştir.

Çalışma alanında konutlar ile ilgili ilk göze çarpan durum metre kareleri farklı fakat bu farklılığa rağmen metre karesi küçük olanların yüksek geri ödemelerini olduğudur. Bu

durum hak sahipleri arasında huzursuzluk yaratmaktadır.

Ayrıca konutların yapıldığı alan PUB' un yaptırdığı araziye ait zemin raporuna göre yerleşime uygun görülse de, aynı bölgede çalışma yapan TÜBİTAK MAM-BTE Çalışma Grubunun hazırlamış olduğu Kocaeli Yerleşime Uygunluk Haritasına göre en yüksek riskli alanlar içerisinde bulunmaktadır.

Kalıcı konutların inşa edildiği alanda bulunan köy yerleşmelerinde 1999 depreminde neredeyse hiç hasar olmaması bölgenin yerleşim açısından risk taşımadığını göstermez. Çünkü bu köy yerleşmelerindeki konut tipleri tek veya iki katlı yani yüksek olmayan ve deprem açısından çok fazla risk taşımayan konutlar bulunmaktaydı. Bunların büyük çoğunluğu deprem esnasında büyük hasarlar almamıştır. Ayrıca bölgede o dönemde konut sayısının da az olduğunu unutmamak gerekmektedir.

Şehrin topografya yapısı dikkate alındığında şehrin doğal gelişmesini doğu-batı yönünde sürekli olarak genişleyerek tamamladığı ve mecburen daha güneye Samanlı Dağları'nın eteklerine doğru yön değiştirmesinin gerektiği anlaşılır. Yani yeni yerleşim alanının kurulduğu yerin seçiminin bir diğer nedeni de topografya ve idari sınırların şehrin gelişimini bu şekilde etkilemesidir.

Bölgede yaşayan insanlara uyguladığımız anket sonucunda kalıcı konutlarda yaşayan insanların tamamına yakını oturduğu konutun depreme dayanıklı olmasını bölgeyi tercih etmelerinin temel nedeni olarak belirtmiştir. İnsanlar deprem öncesi bölgede var olan konutların hasar görmemesi ve depremin ardından konutların kurulacağı alanın birçok teknik incelemelerle belirlendiğini, yeni inşa edilen konutların deprem nedeniyle daha özenli ve depreme dayanıklı olarak yapıldığı fikri bölgede yaşayan insanların burayı tercih etmesinin ve burada gelecekte de oturma isteğinin temel nedenidir. Fakat bölgenin eğimli yapısı ve konutları apartman tarzında katlı binalar olarak inşa edilmesi yinede gelecekte olabilecek bir deprem açısından risk faktörüdür.

İş olanaklarının kalıcı konut alanlarında giderek arttırılması sonucu alanın çekiciliği artacaktır. Doğalgazın kullanıma geçirilmesi ile hava kirliliği açısından bir problem yaşanmamaktadır. Çevre temizliği Gölcük Belediyesi tarafından yapılmaktadır. Kent merkezinden 6 km uzaklıkta olan yeni yerleşim bölgesi, etrafı ormanlarla çevrili, sessiz

ve sakin bir bölgedir. Bu nedenle kent merkezine oranla gürültü açısından essiz sakinliktedir. Kısacası, hava ve gürültü kirliliği açısından herhangi bir sorun yaşanmayan kalıcı konut alanları, son derece modern ve çağdaş bir izlenim vermektedir.

Binalar arasındaki ilişki ve mesafe, deprem güvenliği için en önemli problemlerden biridir. Tasarlanan çevre düzenlemelerinin insan üzerindeki psikolojik etkisini ölçmek amaçlı yapılan sözlü görüşmelerde insanların kendilerini güvende hissettiği, temiz ve yeşil bir çevreye sahip olduklarını dile getirmişlerdir. Kalıcı Konut Alanı, deprem sonrasında çok kısa bir zaman diliminde planlandığından ve halkın tek kaygısının güvenlik olması nedeniyle, jeolojik açıdan bina ölçeğinde yaklaşan plancılar tarafından sosyolojik ve çevreyle ilgili faktörler ikinci plana itilmiştir. Her şeyden önce yaşanabilirlik faktörü ön plana alınarak bir planlama anlayışı içinde olmak gerekir. Yani yaşanabilirlik faktörü ile güvenlik faktörü iç içe olmalıdır.

Bölge taşıdığı mevcut imkanar nedeniyle kalıcı konutlarda oturan insanların tüm ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Fakat gelecekte yapılacak olan yerel veya merkezi planlama ile bölgenin tam anlamıyla yaşanılabilir özelliğe kavuşturulması mümkündür. Çünkü bölgede hali hazırda ikamet insanlar var olan yetersizliğe rağmen bölgede bulunmaktan memnun görünmekte ve kalıcı konutlar nedeniyle devlete minnet duymaktadırlar.

Sonuçlar ve Öneriler: Deprem sonrasında bölge insanının normal hayatına tekrar dönebilmesi için, hem ülkemiz genelinden hem de yurt dışından diğer ülkelerden gelen yardımlarla geçicilerde olsa barınma sağlanmıştır. Gölcükte yaşayan insanların can güvenliğinin sağlanmasının ardından, depremde oturdukları konutları yıkılan binlerce insana barınmaları için yeni konutlar yapma ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla başlatılan çalışmalar sonucunda Göçlük ilçe sınırları içerisinde depreme daha dayanıklı zeminler üzerinde binlerce konut yapılmıştır. Böylece Gölcükte bugünkü yeni yerleşim yerleri oluşmuştur.

Bu tezde Gölcük'te deprem sonrasında oluşan yeni yerleşim alanlarının gelişimi, neden şuan buldukları yerlere kuruldukları, insanların buraları tercih etme nedenleri ve bu

bölgede insanların günlük yaşamlarını güçleştiren nedenler araştırılmıştır. Araştırma yapılırken, yerleşme alanı ile ilgili yapılan çalışmalardan, ilgili devlet kurumlarından, yerleşme alanında yapılan saha incelemelerinden, buralarda yaşayan insanlarla yapılan görüşmelerden ve sahada yaşayan insanlara uygulanan anket çalışması sonuçlarından faydalanılmıştır.

Tezimin ana konusu, üçüncü bölümünde geniş bir şekilde anlatılan Gölcük'te deprem sonrasında kurulan yeni yerleşim alanları oluşturmaktadır. Bu yerleşim alanları, Gölcük sınırları içinde yer alan Şirinköy ile Saraylı ve Örcün Köyleri üzerinde kurulan Şirinköy Kalıcı Konutları ile Saraylı Kalıcı Konutları'dır. Ayrıca bölgede kalıcı konutlar dışında bireysel tercihler doğrultusunda oluşan yeni konut sahaları da incelenmiştir.

Gölcük'te kurulan yeni yerleşim alanları, depremde evleri tamamen yıkılan ya da oturulamayacak durumda olan binlerce insanın ihtiyacını karşılamak üzere inşa edilen Şirinköy Kalıcı Konutları İle Saraylı Kalıcı Konutlarından oluşmaktadır. Depremin ardından konutların inşa edileceği alanların tespitinde en önemli etken bölge zemininin, şehrin şu an bulunduğu alana göre, depreme karşı daha dayanıklı olmasıdır.

Kalıcı konutların yapıldığı bölgede, nüfusun zamanla artması, Gölcük merkezine geniş yollarla bağlanması sonucunda daha da artmaya başlamıştır. Bu nedenle müstakil köy konumunda olan bölgede yaşayan insanlara Gölcük merkeze bağlanmayı isteyip istemedikleri sorulmuş ve sonuç olarak bölgede dört yeni mahalle oluşturularak Gölcük merkeze bağlanmıştır. Böylece şehir doğu-batı istikametindeki gelişimi dışında güneye doğru genişlemeye başlamıştır.

Kalıcı konutların insanlar tarafından tercih edilmesinin temel nedeni, konutların bulunduğu alanın depreme karşı dayanıklı zemin olması ve konutların depreme dayanıklı olarak inşa edilmesidir. Ayrıca devlet tarafından yapılan konutların fiyatlarının uygun olması ve geri ödemelerinin uzun vadeye yayılmış olması da önemli bir diğer etkidir. Kiracı olarak kalıcı konut alanlarını tercih edenlerin de en önemli gerekçesi bölgenin ve evlerin depreme karşı dayanıklı olması ve kira fiyatlarının uygun olmasıdır. Bu nedenlerden dolayı hak sahibi olanların tamamı konutlarını almış ve hemen hemen hepsi kalıcı konutlarda yaşamaya başlamıştır.

Bölgede yaşayan insanlar, sağlık hizmetlerinin yetersizliği, eğitim kurumlarının özellikle lise düzeyinde eğitim yapan kurumların bölgede hiç olmaması ve belediye hizmeti gibi günlük yaşantılarında en önemli kısımların oluşturan ve yaşam standartlarını etkileyen bu temel unsurların yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bölgede yaşayan insanlar, kalıcı konut alanlarından İzmit'e ve bölgedeki diğer yerleşim alanlarına gidebilmek için iki ayrı vasıtaya ihtiyaç duymaktadırlar, bu durum zaman ve ekonomik açıdan kayba neden olduğu için bölge halkı tarafından olumsuz karşılanmaktadır. Yeni yerleşim alanlarında yaşayan insanların büyük çoğunluğu genel olarak ulaşım aracı olarak toplu taşıma araçlarını tercih etmektedir. Eğer yerleşim alanından İzmit'e ve çevredeki diğer büyük yerleşim birimlerine direk olarak servis yapacak minibüsler konulabilirse bu sorun ortadan kalkacak ve bölge insanı zamanı daha verimli olarak kullanma imkânı bulacaktır.

Çalışma alanındaki kalıcı konutlarda yaşayan insanlar genelde yaşadıkları yerden memnundur. Oturdukları evlerin konforlu ve yeni olması, kat yüksekliğinin fazla olmaması, insanlar taşındıktan kısa süre sonra bölgeye doğal gaz gelmesi ve konutların bulunduğu alanı geniş ferah ve çevre düzenlemelerinin şehir merkezine göre daha iyi olması memnuniyetlerinin temel sebepleridir.

Yeni yerleşim alanlarının sosyal, kültürel ve ticari fonksiyonları henüz yeterli oranda gelişmemiştir. Bölgede yaşayan insanlar alışveriş merkezlerinin ve eğlenme ve dinlenme alanları ile kültürel faaliyet alanlarının çok yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Yeni yerleşim alanlarında kalıcı konutların yapımının hemen ardından içlerinde yüzlerce işyerinin bulunduğu iş merkezleri yapılmıştır. İş merkezleri yeni yerleşim alanının değişik bölgelerine yapılmış olmasına rağmen içinde küçük küçük iş yerleri olan iki katlı her konut alanına yakın olmayan bu merkezler neredeyse tamamıyla atıl olarak durmaktadır. Bazı iş merkezleri yapım amacını dışında kullanılarak değerlendirilmeye çalışılırken kullanılanlarında sadece caddeye bakan alt katları faaldir.

Bu gün itibariyle kalıcı konutların olduğu bölgede 20.000 dolayında insan yaşamaktadır. Bölgenin tercih edilebilir bir yerleşim alanı olabilmesi için tespit edilen sorunların giderilmesi gerekmektedir. Bölgede 2001 yılından bu yana binlerce insanın

yaşadığı göz önüne alınırsa burada bir tane bile lise düzeyinde eğitim veren eğitim kurumunun olmaması çok büyük bir eksikliktir. Ayrıca bölgede yaşayan insanlar mülakatlarda en basit bir fatura ödemesi, maaş çekimi ve benzeri ihtiyaçları için Gölcük merkeze gitmek zorunda olduklarını belirterek bu konunun bir an evvel çözümlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Gölcük'ün merkez yerleşmesinin durumu göz önünde bulundurularak, eğer oluşturulan kalıcı konut alanlarının, bir cazibe merkezi ve tercih alanı olarak insanların yerleşim alanı olarak seçmeleri isteniyorsa yukarıda belirttiğimiz sorunların giderilmesi gerekmektedir. Bölgede insanların özellikle temel ihtiyaçları için dışarıya çıkmak zorunda bırakılmamalıdır. Ayrıca Gölcük merkezde konut alanı olarak yeni bina yapımları zorlaştırılarak, bölge insanın yerleşim alanı olarak bu bölgeyi seçmeleri sağlanmalıdır.

Çalışma alanı dâhil yeni düzenlemeyle çevre köylerle birlikte birçok belediye kapatılarak Gölcük merkeze bağlanmıştır. 2009 yılında yapılacak olan yerel seçimlere kadar mevcut durum devam ederken, seçimlerin ardından bu alanlar mahalle olarak merkeze bağlı konuma geleceklerdir. Bu durum mevcut belediye hizmetlerinin tek merkezden yürütülmesi ve bölgede imar planlamaları dâhil birçok projenin denetim ve yürütülmesini kolaylaştırmanın yanında düzenli olmasını da sağlayacaktır. Şehrin merkezinin sınırları güneye doğru genişleyeceği için yeni yerleşim alanları, her iki bölgenin merkezinde yer alarak merkezi bir bölge konumuna gelecektir.

Kentlerin yer seçimine ilişkin kararlar, bilimsel veriler ve etütlere dayalı olarak belirlenmeli, şehirlerin gelişi güzel genişlemesi ve ranta dayalı imar planlarının engellenmesi gerekmektedir. Planlamalar kent bütününe göre yapılmalı, şehrin gelişeceği alanlar bu planlar dâhilinde belirlenmelidir. Sanayi kuruluşlarının yer seçimi, sanayicilerin keyfine bırakılmayıp, daha önceden planlanmış şekilde gerçekleşmesi sağlanmalıdır. Ülkemizin tüm kıyılarının işgali ve yok edilmesi anlamına gelen, depremde de büyük can kayıplarının yaşanmasına neden olan kıyı kenarlarındaki yapılaşmanın engellenmesi gerekmektedir. Her tür zeminde yapı yapılabilir mantığıyla hareket ederek, ülkemizin deprem gerçeğini yok sayarak yapılan yapılara engel olunmalıdır.

KAYNAKLAR

- AKYOL, Mine, (2007), *Sakarya'da 17 Ağustos 1999 Depremi Sonrasında Kurulan Yeni Yerleşim Alanları*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- AKYOL, M. HAYIR, M. (2007), *Adapazarı'nda Deprem Sonrası Oluşturulan Deprem Konutlarının Şehrin Gelişmesine Etkileri (Effects Of Disaster Houses Built After 17 August 1999 Earthquake On Development Of Adapazarı City)*, III. International Earthquake Symposium, 22-27 Oktober 2007, s.736, Kocaeli, Turkey.
- AKYOL, M. HAYIR, M, “17 Ağustos 1999 Depremi Sonrasında Serdivanın Şehrsel Gelişimi”, *SAÜSB Akademik İncelemeler Dergisi*, Tez Sayısı, s.175-186, Cilt:2, Sayı:2 Yıl 2007 ISSN:1306-7885. Sakarya.
- ALTUNIŞIK, R. COŞKUN, R. BAYRAKTAROĞLU, S. YILDIRIM, E. (2005), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Sakarya Kitapevi, Sakarya.
- APAK, S. ÜLKEN, G. ÜNLÜ, A. (2002), “Yeni Bir Konut Yerleşmesinde “Güvenlik” Duygusunun Değerlendirilmesi”, *İ.T.Ü. Dergisi, Mimarlık, Planlama, Tasarım*, Cilt1, Sayı 1, İstanbul.
- ARDANIÇ, Suhandan, (1997), *Gölcük ve Çevresinin Bitki Örtüsü*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ATABEY, Eşref, (2000), *Deprem*, M.T.A. Yayınları, Eğitim Serisi, Yayın No: 34, Ankara.
- Başbakanlık Proje Uygulama Birimi (BUP), (2006), *Gölcük-Şirinköy Kalıcı Deprem Konutları Çevresel Durum Değerlendirme Raporu*, Ankara.

BAYARTAN, Mehmet, (2005), “Tarihi Coğrafya Çalışmaları Açısından Şehir ve Osmanlı Şehirleri”, *İ.Ü. Coğrafya Dergisi*, Sayı 13, İstanbul.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet işleri Genel Müdürlüğü Deprem Araştırma Dairesi Başkanlığı, (1999), *17 Ağustos 1999 Gölcük Depreminin Tektonik Konumu - Ön Rapor-*, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet işleri Genel Müdürlüğü Deprem Araştırma Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, (2000), *17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depremi Raporu*. Ankara.

CÜREBAL, İsa, (2004), “Yer Değiştiren Yerleşmelere İki Örnek: Kıratlı ve Bahçeli Köyleri”, *İ.Ü. Coğrafya Dergisi*, Sayı 12, S.75-84, İstanbul.

Darkot, B, TUNCEL, M, (1981), *Marmara Bölgesi Coğrafyası*, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü. Yay. No:118 41–42, İstanbul.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, (1999), *Depremin Ekonomik ve Sosyal Muhtemel Finansman İhtiyacı Kısa-Orta ve Uzun Vadede Alınabilecek Tedbirler*, Ankara.

EMRE, Ö, ERKAL, T, TCHEPALYGA, A, Nizamettin K, N, KEÇER, M, ÜNAY, E (1998), “Doğu Marmara Bölgesinin Neojen-Kuvaternerdeki Evrimi”, *MTA Dergisi* 120, 233-258, Ankara.

ERGÜN, Semra, (2004), “17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 Depremlerinin Ardından Düzce Şehrinin Nüfusundaki Değişiklikler”, *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı 42, S.73–91, İstanbul.

GÖNEY, Süha, (1995), *Şehir Coğrafyası*, İstanbul Üniversitesi Yayınları No:3908,3, İstanbul.

- GÜLER, Işıktan, YÜKSEL, Yalçın (2005), "Türkiye", *Mühendislik Haberleri Dergisi*, Sayı 438-2005/4, İstanbul.
- HACISALİHOĞLU, İ.Yaşar, (2001), *Türkiye'nin kentsel gelişim süreci ve 1999 Marmara Depremi*, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- HAYIR, M, (2004), "Deprem'in Kocaeli Nüfusuna Etkileri" *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sakarya.
- HAYIR, M., Jentsch C., (2004), *Kocaeli Depreminin Yerleşme ve Sanayi Üzerindeki Etkileri*, Kentsel Araştırmalar Sempozyumu, KEAS'03, S. 286–301, DPT-Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- İMAMOĞLU, Olcay (1996), *İnsan Evi ve Çevresi Ankara'dan Bir Toplu Konut Araştırması*, Konut Araştırma Dizisi1, T.C.Başbakanlık Toplu Konut Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- İSPİR, Eyüp G. (1991) *Şehirleşme ve Meseleleri*, Gazi Büro Yayınları, Ankara.
- İstanbul Teknik Üniversitesi (1999) *17 Ağustos 1999 Kocaeli Depremi Ön Değerlendirme Raporu*, İstanbul.
- KAYA, Sumru (2001), *Marmara Depremi Sonrası Konut Üretimi Organizasyonu ve Bahçeli –Bahçecik Örneği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- KELEŞ, Ruşen (2004), *Şehirciliğin Kuramsal Temelleri*, İmge Kitapevi, Ankara.
- KILIÇ, S, ÖZEL, M. (2006) "Yerel Yönetimlerin Konut Politikaları Üzerine Bir İnceleme-Çeşitli Ülke Denetimleri ve Türkiye", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 15 Sayı 1, s.2007-228, Adana.

KİBİCİ, Yaşar (2005) *Deprem*, Afyon Kocatepe Üniversitesi yayınları, Afyon.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, (2007), *2007 Yılı Faaliyet Raporu*, Kocaeli.

Kocaeli Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü (2006), *Kocaeli İl Çevre Durum Raporu*, Kocaeli.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Jeoloji Etütleri Dairesi (1999), *17 Ağustos 1999 Doğu Marmara Depremi Raporu*, Ankara.

ÖZDEMİR, Ali (1996), “Türkiye’de Büyük Yerleşme Alanlarının Seçiminde Jeomorfolojik Esaslar”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 8sayı: 2, Sayfa 209–222, Elazığ.

ÖZGÜÇ, Nazmiye (2004), *Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân*, Çantay Kitabevi, İstanbul.

ÖZMEN, Bülent (2000), *17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depreminin Hasar Durumu (Rakamsal Verilerle)*, TDV/DR 010–53, Türkiye Deprem Vakfı, Ankara.

SÜDAŞ, İlkay (2004), “17 Ağustos 1999 Marmara Depreminin Nüfus ve Yerleşme Üzerindeki Etkileri: Gölcük(Kocaeli) Örneği”, *Ege Coğrafya Dergisi*, S:32, İzmir.

TABAN, Ahmet (1980), *Kentlerin Jeolojisi ve Deprem Durumu, İmar ve İskân*, Bakanlık Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.

TANKUT, Tuğrul (2002), Ulusal Deprem Konseyi Raporu, (2002)“*Deprem Zararlarını Azaltma Ulusal Stratejisi*”, Ankara.

TUNCEL, Metin (1977), *Şehir Yerleşmelerinde Kuruluş Yerin Fonksiyon Sürekliliğe Etkisi Üzerine Bir Deneme İzmit*, İstanbul Üniversitesi Enstitüsü, Sayı:22,

İstanbul.

TÜRKAY, Cevdet (1979), *Başbakanlık Osmanlı Arşivlerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak Aşiret ve Cemaatler*, İstanbul

ÜNAL, Çiğdem (1998), “Yeniden Yerleştirme Sorunları, Çözüm Önerileri ve Bir Örnek”, *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı 33,s.163–182,İstanbul.

YASSI, Nesrin Takcı (2000), *Gölcük Şehir Coğrafyası*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YAVAŞ, Hikmet (2005), “Türkiye’de Doğal Afetlerin Merkez-Yerel İlişkiler Açısından Yönetim Sorunları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 7, Sayı 3, İzmir.

YILDIRIM, Özlem (1991), *Garnizon Şehri Gölcük*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YILMAZER, İlyas (2002), *Deprem Sorununa Kalıcı Çözüm*, Kaynak Yayınları, İstanbul.

YİĞİT, Ali (1995), *Sivrice'nin Kuruluşu, Gelişmesi ve Şehirsal Fonksiyonları, 1.Hazar Gölü ve Çevresi Sempozyumu Bildiriler*, sf. 167–182, Sivrice Kaymakamlığı Yay. No: 2, Sivrice-Elazığ.

YİĞİT, Ali (1995), “Maden (Ergani Madeni) Kasabasının Kuruluş, Gelişme ve Fonksiyonları”, *F.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, C.7, S.1–2, sf. 319–343, Elazığ.

YÜCE, Rıfat (1946) *Kocaeli Rehberi*, İzmit

EKLER

Ek 1:Gölcük'te Deprem Sonrası Kurulan Yeni Yerleşim Alanlarının Özellikleri Anketi

Anketin yapıldığı yer

1) Aile reisinin eğitim durumu nedir?

A) Okuryazar değil B) Sadece okuryazar C) İlkokul D) Ortaokul E) Lise F) Üniversite

2) Aile reisinin mesleği nedir?

A) İşçi B) Memur C) Serbest Meslek D) Emekli E) Öğrenci F) Ev Hanımı G) Diğer.

3)Sizin Ailedeki konumunuz nedir?

A)Baba B)Anne C)Çocuk

4)Cinsiyetiniz? A)Bayan B) Bay

5)Medeni durumunuz nedir? A) Bekar B) Evli

6) Kaç yaşındasınız?

A) 19Yaş ve altı B)20-24 C)25-29 D)30-34 E) 35-39 F)40-44
G)45-49 H)50-54 I)55-59 J)60-64 K) 65-69 L) 70 ve üzeri

7) Doğum yeriniz neresidir?

A) Gölcük B)İzmit C)Kocaeli'nin bir diğer ilçesi D)İstanbul E)Doğu Karadeniz
F) Doğu Anadolu G) Güneydoğu Anadolu H) Balkanlar I) Diğer, Lütfen belirtiniz.....

8) Eğitim durumunuzu belirtiniz.

A) Okuryazar değil B) Sadece okuryazar C) İlkokul D) Ortaokul E) Lise F)Üniversite

9) Mesleğinizi belirtir misiniz?

A)İşçi B)Memur C)Ticaret(Esnaf) D)Emekli E) Öğrenci F)Ev Hanımı G)Diğer.

10)) Hanede kaç kişi yaşamaktadır?

A)1 B)2 C) 3 D) 4 E) 5 F)6 G) 7 ve daha fazla

11) Aileye ait özel arabanız var mı?

A)Evet B)Hayır

12) Günlük ihtiyaçlarınız için kullandığınız vasıta varsa onu belirtiniz?

A) Kendi aracımız B)Minibüs C)Otobüs D)Servis E) Bisiklet yada motor sıklet F) Diğer.....

13) Evle iş yeriniz arası kaç dakika sürmektedir?

A) 1-15dk B)16-30dk C)31-45dk D)46-60dk E) 61-90dk F)91dk.dan çok

14)Oturduğunuz konutun özelliği nedir?

A) Müstakil ev B)Siteye dahil müstakil ev C) Apartman D)Siteye ait apartman

15)Eviniz kaç m² dir?

A)99 m² den az B)100-119 m² C)120-139 m² D)140-159 m² E)160-179 m² F)180-199 m² G)200ve üzeri

16) Oturduğunuz ev kime ait?

A) Kira B) Kendi evim C) Bir aile yakıma ait

17) Kiracı iseniz aylık ne kadar kira ödüyorsunuz?

A) 200'den az B) 201-250 C) 251-300 D) 301- 350 E) 351-400 F) 401 üzeri

18) Bulduğunuz konutta hangi tarihten itibaren oturuyorsunuz?

A) 1999'dan önce buradaydım B) 1999 C) 2000 D) 2001 E) 2002
F) 2003 G) 2004 H) 2005 I) 2006 J) 2007

19) Buraya yerleşmeden önce kendinize ait eviniz var mıydı?

A) Evet B) Hayır

20) Daha önce oturduğunuz konut depremde ne ölçüde hasar gördü?

A) Hiç görmedi B) Az hasar C) Orta hasar D) Ağır hasar veya yıkık

21) Buraya yerleşmeden önce nerede ikamet ediyordunuz?

A) İzmit merkezde B) Gölcük merkezde C) Gölcük'ün köyünde D) İzmit'in köyünde
E) İzmit'in diğer bir ilçesi (Lütfen Belirtiniz)..... F) İzmit dışından

22) Şuan oturduğunuz konuta yerleşmeden önce nasıl bir konutta ikamet ediyordunuz?

A) Müstakil ev B) Siteye dahil müstakil ev C) Apartman D) Siteye ait apartman

23) Bu yerleşim yerini tercih ettiğiniz için memnun musunuz?

A) Evet B) Hayır C) Kararsızım

24) Apartman komşularınızla karşılaşma dışında görüşüyorsanız hangi sıklıkla görüşüyorsunuz?

A) Her gün B) Haftada bir C) Haftada iki defa D) 15 günde bir
E) Ayda bir F) Diğer (lütfen belirtiniz).....

25) Daha önce oturmuş olduğunuz bölge ile ilişkileriniz ne durumda?

A) Hiç kopmadı B) Depremi hatırlattığı için uzak durmaya çalışırım C) Hiç gitmem

26) Bulmuş olduğunuz konutların inşa edildiği bölge size göre uygun bir alan mıdır?

Evet ise nedeni:.....

Hayır ise nedeni

27) Bulmuş olduğunuz konut bölgesini tercih etmeniz için nedenleri nelerdir? Lütfen öneme göre sıralayınız

NEDENLER	ÇOK ÖNEMLİ	ÖNEMLİ	AZ ÖNEMLİ	ÖNEMSİZ
A) İş yerime yakın				
B) Binalar depreme karşı güvenli				
C) Binalar kullanışlı ve konforlu				
D) Çevre düzenlemesi güzel yapılmış modern kent olması nedeniyle				
E) Kent yoğunluğundan uzaklaşıp daha sakin bir yerde oturmak için				
F) Konut maliyetinin ucuzluğundan, ödeme kolaylığından ötürü				
G) Başka bir bölgede ev alma imkânım olmadığından				
H) Deprem sonrası bu bölgedeki konutlarda hak sahibi olduğumdan				
I) Diğer (Lütfen Belirtiniz).....				

28) Oturduğunuz yerleşim yerinde karşılaştığınız altyapı eksikliklerini önem derecesine göre belirtiniz.

(Örnek: Otopark yetersizliği diyorsanız, çok önemli seçeneğini, bu konuda sıkıntı yaşamıyor sanız, önemsiz seçeneğini işaretleyiniz.)

SORUNLAR	ÇOK ÖNEMLİ	ÖNEMLİ	AZ ÖNEMLİ	ÖNEMSİZ
A) Kanalizasyon, elektrik, su v.b. yetersizlikler				
B) Yollar bozuk				
C) Otopark Yetersizliği				
D) Dolmuş ve otobüs sayısı az				
E) Spor Alanlarının Yetersizliği				
F) Eğitim Kurumlarının Yetersizliği				
G) Sağlık Kuruluşlarının Yetersizliği				
H) Eğlenme ve dinlenme mekânlarının yetersizliği				
I) Rekreasyon Alanlarının Yetersizliği				
J) Alışveriş merkezleri yetersizliği				
K) Belediye hizmetleri yetersizliği				
L) Çocuk Ve Oyun Alanlarının Yetersizliği				
M) Diğer(Lütfen Belirtiniz)				

29) Bu konutta oturmaya devam etmek istiyor musunuz?

A)Evet B)Hayır

30) Yaşadığınız yerden memnun değilim mümkün olsa buradan taşınırdım, diyorsanız bunun nedeni nedir?

A)Gölcük merkezine uzak B)Gerekli ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum C)Isınma problemim var
D)Konutlar yeterli büyüklükte değil E)Ulaşım problemleri var F)Diğer(Lütfen Belirtiniz).....

31) Nasıl Bir Yere Taşınmak İstiyorsunuz?

A)Kent merkezine yakın bir yere B) Çevre düzenlemesi iyi yapılmış, açık ve yeşil alanı olan bir yere
C)Kentte sosyal ilişkilerin daha iyi olduğu bir yere D)Eğlence ve dinlenme alanlarının fazla olduğu bir yere
E)Diğer(lütfen belirtiniz).....

32) Gelecekte nasıl bir evde oturmayı planlıyorsunuz?

A)Oturduğum evden memnunum. B)Bahçeli bir ev
C)Apartman dairesi D)Diğer(Lütfen Açıklayınız).....

33) Size göre deprem sonrası Gölcükte neler değişti?

GÖRÜŞLER	KATILYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM
A)Şehir tahrip oldu ve eski önemine hala kavuşamadı			
B)Deprem Öncesine göre daha planlı bir şehir ortaya çıktı			
C) Artık iş bulmak çok daha zor			
D)Askeriyenin kısmen buradan ayrılması şehri olumsuz etkiledi			
E) Deprem toplumsal dayanışmayı artırdı			

34) Anket ile ilgili görüşlerinizi veya eklemek istediğiniz konuları lütfen belirtiniz?

KATKINIZDAN ÖTÜRÜ TEŞEKKÜR EDERİM.

Ali DURMAZ

ÖZGEÇMİŞ

02.09.1977 yılında Adana'nın Aladağ ilçesinde dünyaya geldi. İlkokulu Kiremithane ilkokulunda, Orta Okulu Ömer Refika Halıcılar İlköğretim Okulunda 1991'de bitirdikten sonra liseyi 1994'de Adana Erkek Lisesi'nde tamamladı. 1995 yılında Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği bölümünü kazanarak, 1999 yılında mezun oldu. Aynı yıl Siirt'te bir ilköğretim okuluna öğretmen olarak atandı. 2002 yılında Sakarya'ya tayin oldu. 2005-2008 döneminde Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamladı. Halen Sapanca Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi'nde öğretmen olarak görev yapmaktadır.